HÉBE

ZSEBKÖNYV

MDCCCXXIV.

Kiadta

IGLZ SÁMUEL.

Prepeliczay J. rajz. *Berkovetz metsz.*

Világosvár.

Nyomtatta Bécsben Grund Leopold.

Stein metsz.

307.632

Meitens fest. 743. *Berkovetz metsz.*

MÁRIA THERÉSIA,

Magyar Ország' Királynéja.

Törzsök-anyja a' Habspurgi-Lotharingi Uralkodó Háznak.

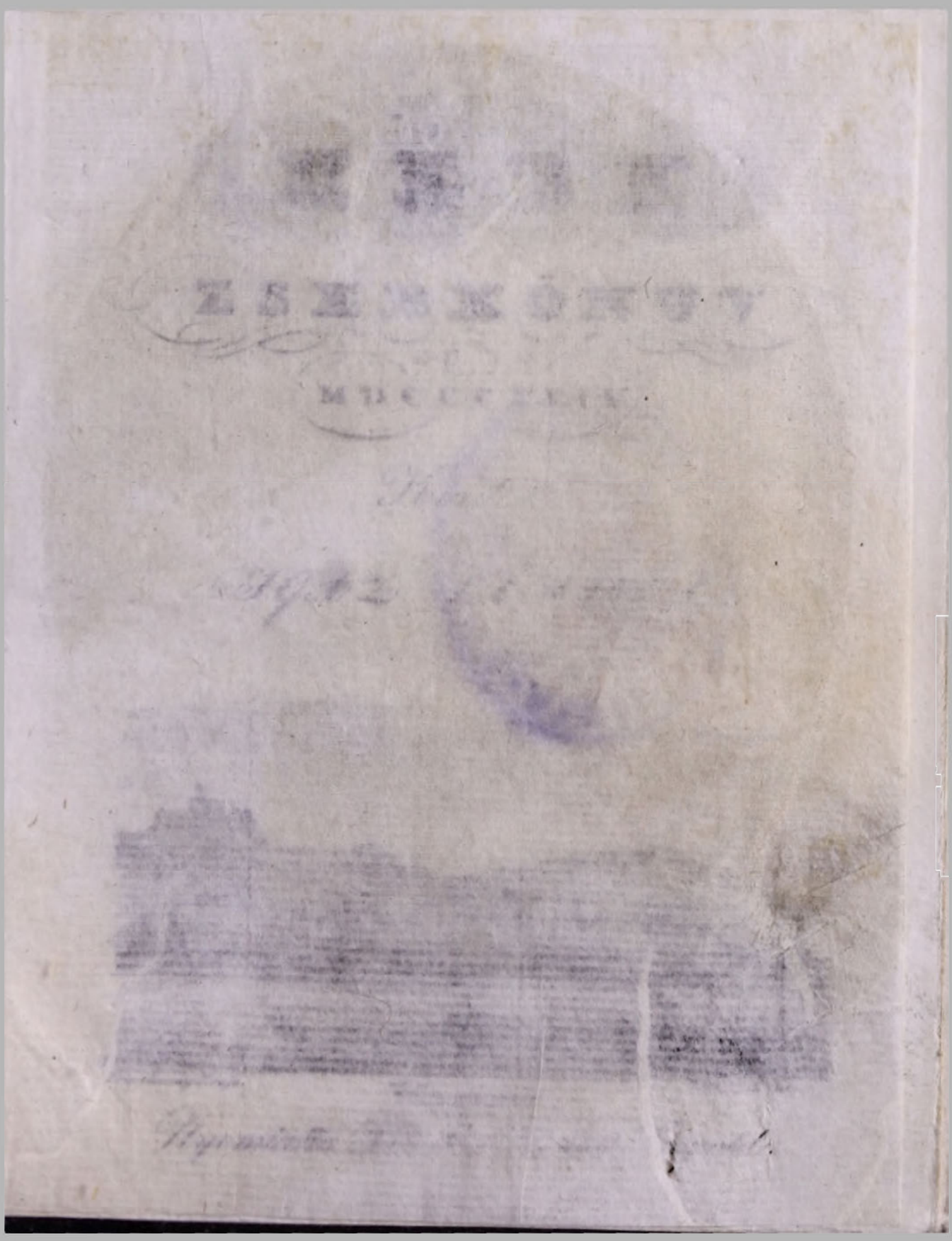

ZSEBKÖNYV.

1824.

A MAGY. TUD. AKADÉMIA
VIGYÁZÓ FERENC
KÖNYVTÁRA.
8517 sz.

EMLÉKEZTETÉS A' KÉPEKRE NÉZVE.

Több lelkes Magyaraink mutaták-meg már, hogy a' művészség' nagy és szép pályáján ők is dicsőség' szerző erővel tudtak megjelenni, 's nagyon szembetünővé tevék ez által azt az igazságot, hogy a' természet minden nyelvű Nemzet közé kihinti adományait; hanem csak azért maradoz-hátra egyik másik, mivel nem igazíthatja felébredő Geniejit olly Intézetekbe, a' mellyekben való tanúlás, gyakorlás a' darabos vonásokat kiegyengeti 's a' művészségnek tökéletes velejéhez vezérli, a' honnan Századoknak bámúlásait érdemlő munkák sugárzanak-elé. Hazánkban Képfestés', Faragás' Akademiája nincs, 's mikor az azokra született ifjú meleg ösztönzést érez magában, vagy csak kevéssé fejlődhetik-ki benne művészi ereje a' kevéssé segítő környűlállások miatt, 's így a' tökéletesűlésnek fele útján akad-el, azon csak középszerű munkákat készít, mellyek miatt azok, kik a' Genie miveltsége' eszközlését számba se veszik, hanem csak készen szeretnek valamelly szép munkához jutni, azt hitetik-el magokkal, hogy a' Magyar nem képírónak, festőnek való; vagy a' kiket kedvező szerencse kive-

M.T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

zérlhetett hazánk' határain, azok ott külföldön történt kifejlődések' nagy gyümölcseit, nem ön nemzetjek' számára, diszére érlelik, sőt a' magok Honjoknak egészen kihalnak.

Míg valaha tágasabb út nem nyílik művészségre termett talentumainknak, a' remek-festéseknek Akademiájiban, Képes-gyüjteményekben lehető megismerésére, hasznosnak látjuk, ha csak töredékenként is megismertetjük ez 's ama nevezetes külföldi Képírónak munkáji közűl a' nevezetesebbeket, 's azoknak érdemei' becsűlését a' Publicum előtt terjeszteni igyekezünk. Legfőképen ezen czélból tartottam jónak az ezen esztendei Hébébe a' következő képeket kimetszetni, azon útat követvén, az efféléknek azokkal is való megismertetésében, kik a' Római, Florenczíai, Párizsi, Drezdai, Berlini, Bécsi és Szebeni Képes-gyűjteményektől távol vagynak, melly úton más német, franczia és ánglus Zsebkönyvek' kiadóji előttem jártanak.

Rézmetszéseken ugyan a' színezés' elevensége, a' léleknek szemekben magát kivalló tüze el szokott enyészni; de az eredeti művész' ideája, ügyessége a' karakter' és helyhezet kifejezésében, illyenekből is kitetszik. Ezen Darabok itt többnyire Olaszoktól vagynak, kik nem annyira mentek belé a' hisztóriai festésbe, mint a' franczia, ánglus és német művészek; ők az ó és új Testamentomnak szent jelenéseit,

nagy embereit istenesítették. Más alkalmatossággal hisztóriai darabokat szándékozom adni, hogy azok által ismét más művészségüek jussanak ismeretségünkbe.

Végezetűl egy két szót a' képekről, 's főkép' azoknak eredeti Mestereikről:

Szent János. Festette Zampieri Domenico, ki Dominichino név alatt ismeretes. A' Lombardiai Iskolának ezen híres tanítványa született 1581. megholt 1641. Különös szerencsével dolgozott az arczulatokon. Ez a' másolás itten, Müller' ritka és drága reze után készült, mellyből egy nyomás 40 f. ezüst, 's alatta ezen szavak állanak: „Lélekben elragadtattam vala az Úrnak napján, és hallék hátam megett nagy szót, mint egy trombitának szavát.« Sz. Ján. Jel. I. 10.

Madonna a' Gyermekkel. Festette Titián, az olasz földnek egyik legnevezetesebb művésze, ki a' színezésben legnagyobb mester volt. Született ez 1477 (mások szerint 1480); mh. 1576. Európának hiresebb templomai, palotáji 's képes-gyűjteményei díszeskednek munkájival. — Mint a' tiszta ember, — mond e' jelenvalónak egyik másolója egy német Zsebkönyvben, — szereti az anya természetet 's az őtet szűlő és hordozó földet, de világi életében az örökkévalóra is függeszti szemeit; úgy ragaszkodik itten a' Gyermek Jézus szent Anyjához, a' menybe tekint-

vén egyszersmind. Feléje, mint vezér-csillag felé fordítja szemeit örvendezve a' kis János.

Magdaléna, vagy a' Magdalai Mária, kinek Krisztus Luk. 7. bűneit megbocsátá, a' szent Poesisnak és Művészségnek nagy tárgyává leve. Csaknem minden régi és újabb Festőt foglalatoskodtatá a' bűnös Szép. Ez itten, a' Bécsi cs. k. Képes-gyűjtemény' Directora 's Udvari Festő és Prof. Füger Frid. Henr. (sz. 1751. mh. 1818) után vagyon, a' szerint a' hogy azt John adá az 1817 Aglájában.

Az álmodó Ámor. Festette Guido Reni, ki 1575 sz. 's 1642 holt-meg. Legtöbb kellemmel és könnyűséggel bíró olasz Művész volt ez, 's kivált a' fejeket hasonlíthatatlan szépen készítette. Ámora itten ugyancsak a' John manierjában látható.

Dominichino fest. *Kovatsch metsx.*

SZENT JÁNOS.

Titian fest.

Jung metsz.

MADONNA A' GYERMEKKEL.

Füger fest. *Berkovetz metsz.*

MAGDALÉNA.

Guido Reni fest. *Paratzky metsz.*

MÁRIA THERÉSIA.

A' büszke férjfiu semmi nemét nem tűri a' függésnek; érzi hogy őt a' természet magáénak szűlte, és hogy más eránt egyedűl saját java miatt vagynak kötelességei. De midőn a' lélek' három szent bálványa, a' SZÉP, a' JÓ, az IGAZ, hatják-meg 's e' három a' maga eggységében: akkor felejti büszkeségét, 's önkénytt hajol hódolására, 's annál készebben, minél nemesebb természete. Ezt bizonyítja Therésia. Míg élt a' bennünket-szerető, szerelmünk vala, 's kevélységünk: most tisztelet' és hála' érzéseivel tekintünkfel nagy árnyékára, 's a' maradék örökké fogja áldani emlékezetét.

Hatodik Károly Római Császár, Királyaink' rendében e' névre a' Harmadik, meghala 1740. Octób. 20d. férjfimagzat nélkűl, mert eggyetlen fija (Leopold, János, József, Antal, Paulai-Ferencz, Hermenegild, Rudolf, Ignácz, Boldizsár) kinek születésén 1716. April. 13d., a' kidőlését rettegő Habspurgi Ház annyira örvendeze, azon eszt. Novemb. 4d., elhala. A' kormány így Theresiára szállott, Károlynak idősbb leányára. Született ez 1717. Május' 13d., 's

e' nevet, valóban szerencsés jósolatúl, nagyanyjáról Első Leopoldnak Özvegyéről veheté. Tizenkilencz esztendős korában (1736. Febr. 12d.) a' huszonnyolcz esztendős Ferencz Lotharingi Herczeghez, Toskanának Fejedelméhez, adaték; mint ifjabb testvére Maria Anna, Német-Alföldi Kormányzó Ferencznek ifjabb testvéréhez, Károlyhoz.

Álmélkodó gyönyörűséggel láták annyi Országok azt a' párt lépni uralkodó-székeikre, mellynél szebbet kebelekben, a' legpompásbb palotákon kezdve le a' legszegényebb viskóig, és vissza, sohol nem találtak volna, 's könyörgének az egeknek, tegyék olly szerencsésekké, a' melly szépek és jók. De az öröm' sűrű sikoltozásai közt a' hasonlíthatatlan pár felett rettenetes fergetegek emelkedének. A' Császár, leginkább Eugyén Szabaudiai Herczegnek tanácslására, felállítá ugyan azt a' Végzést, melly Pragmatica Sanctio nevezet alatt, a' maga', 's az Első Józef' 's Első Leopold' leánymagzatinak is útat nyitott a' thrónusra, 's azt a' Német örökös tartományok után a' Magyar Rendek 1722. Juliusban (1723. Artic. 1, 2.) mint sok külső Udvarok, elfogadták vala; de ezek most, minekutána Károly meghala, eggyszerre kelének-fel, a' Habspurgi ház' utolsó fijának birtokait magok közt zsákmányúl ereszteni. Ezek' számában első vala a' Bavériai Választó-Fejedelem, negyven ezer emberrel

segélve a' Franczia Királytól. A' rossz példát követék a' Rajnai Pfalz, és a' Szax, 's a' Spanyol és Nápolyi Királyok, a' Modénai Herczeg, és a' lelkes Második Friedrich, Theresiának legveszedelmesbb ellenje. 'S a' Császár, kinek a' sok épités és sok háboru temérdek költségeibe kerűlt, üresen hagyá a' pénztárt, 's hadi-erejét megcsappanva; 's utolsó rövid betegségében gyakorta kiáltozá kínosan, ha tehát neki épen nem marada e semmi Hadi-Vezére?

Therésia, egyedűl az Ángollal frigyben, Magyarjaiba veté reményét. Kevés hetekkel azután hogy Második József fiját (1741. Martz. 13d.) megszűlte, Pozsonyba idézé a' Rendeket, 's Nádorrá választatván elébb Pálffy Jánost, a' Szathmári Béke' hősét, kit nagy szolgálatjai 's öreg kora miatt nyájaskodó keggyel atyjának szokott vala nevezni, Június 25d. megkoronáztatott. Minden Udvarok' Követei közzül az innepet egyedűl a' Pápáé tisztelte-meg, 's a' Velenczei Respublicáé.

Augustusban a' Bájor seregek már Linzig jövének, 's előcsapatjok Sankt-Pöltennél álla. A' Francziák Prága felé tolakodának; Friedrich (Január. 1741.) az egész Silésáit elfoglalta volt; Bécset a' legrettenetesbb ijedelem rázta-meg. A' szép Királyné e' veszedelmek köztt (Septemb. 11d.) megjelene a' Rendek előtt, 's karjára vévén hatholnapos kisdedét, fuldo-

kolva 's ázott arczczal tarta eggy rövid beszédet, de azon magassággal eggyszersmind, melly a' nemes szenvedőn az istenség' súgárit ragyogtatja. Még az nap' határoztaték-meg, hogy Magyar-országon huszoneggy ezer hatszáz huszonkét gyalog 's tizenöt ezer lovas szedessék, Erdély hatot fog adni ezekhez, a' Rácz föld tizennégyet. A' Gyalog Regementek Andrásy Miklós, Bethlen Farkas, Forgács Ignácz, Haller Sámuel, Szirmay Tamás, Ujvári László Generálisok' neveiket viselék, 's általok vezettetének; mindenike háromezer főből álla, mint a' Lovas ezerkétszázból. Beleznay János és Kálnoki Antal két Lovas sereget vezérle, a' többi a' Felköltek közzé adatott. A' Fő-Kapitányságot, a' törvény értelméhez képest, a' hetvennyolcz esztendős Nádor Pálffy János vette-által, 's alatta állának Eszterházy József Ország-Bírája és Feld-Marschall, 's Lovasságnak Generálisai Eszterházy Ferencz, Károlyi Sándor, Csáky György; General-Lieutenantok Baranyai János, Koháry András, Festetics József, Ghilányi János; Generál-Majorok Forgács Ferencz, Andrásy Péter, Nádasdy Ferencz, Pálffy Leopold.

A' Bájor, veje Első József Császárnak, Decemb. 19d. Cseh Királynak, 's 1742. Febr. 12d. Hetedik Károly nevezet alatt Római Császárnak koronáztaték; de seregeink, 's ezekben Pálffy Károly, a' Nádor'fija,

eggy nappal azután hogy ez a' Római Birodalmi koronát felvette, Münchenben vala, 's az új Császár, franczia segédpénzből élve, szomorúan nézé Frankfurtból, mint pusztítatnak birtokai. — La belle reine des hongrais, mond Voltaire a' maga szép Epistolájiban, Se rit de cette épiphanie. —

Therésia békét kötött Sardiniával (Febr. 1.), 's Friedricchel (Boroszlóban Jun. 11d. és Berlinben Júl. 28d.), hogy az Angolytól segélve, Prágát visszavehesse. Khévenhüllerünk siete Cseh-ország felé, 's azalatt Münchent (Octób. 8d.) elveszténk; de azt ez, és Nádasdi (Jun. 10d. 1743.), ismét vissza nyeré. A' buzgó sereg emlékpénzt verete szeretett asszonya' tiszteletére, MATER CASTRORUM körírással.

Legszerencsésebb Vezérei köztt Nádasdi Ferencz fő helyen ragyogott. Általméne a' Rajnán (1744 Júl. 3d.), 's Lauterburgnak bástyájit megmászta. A' Királyné, vévén a' hírt Károly sógorától, ki minden hadait vezérlette, ezt írá a' Nádornak: „Azok után, a' miket sergeim' szerencsés áltmenetele felől a' Rajnán a' köz hír mond, értette Hűségtek, melly vitézűl viselték légyen magokat a' Magyar hadak. A' szerencsés kezdetet még örvendetesbb történetek követék. A' Lauterburgi megvehetetlennek képzelt bástyák, mint maga a' Város is, kezünkbe esének, az ellenség el van szórva; zászlójik és a' dobok a' mi zsákmá-

nyaink. 'S a' mint ezt Károly Lotharingi Herczeg rokonunk' leveléből látjuk, mind ezt a' Mindenható' segéde után, a' Magyar sergek' hűségének 's vitéz lelkének kell tulajdonítanunk. Tudva van ugyan, melly nagy vala nekem minden időben mind bizodalmam mind szeretetem a' nekem olly igen kedves Magyar Nemzethez: de naponként új bizonyságait vévén, hogy bízakodásom engem meg nem csalt: indulatim is naponként nevekednek eránta. Nincs semmi, a' mit e' Nép' hűségétől 's bátor lelkétől nem várok; nincs viszont semmi, a' mit hajlandó ne légyek tenni, ha az Ország' javára szolgálhat." 1743. Júl. 13d.

Friedrich megszegé a' kötést. Neki, ugymond, mint a' Római Birodalom' eggyik Electorának, tiszte, segéleni a' birtokaiból eltolt Császárt, 's Aug. 10d. bécsapott Cseh-országba. De ugyan-az nap méne Therésia is Pozsonyba, 's a' Nemzet új hadakat állított Pálffy János, Eszterházy József és Ferencz, Károlyi Ferencz, Splényi Gábor alatt, 's Friedrich Csehországból ki vala tolva. Hetedik Károly (1745. Január. 20d.) meghala, 's fija, Maximilián-Józef, megköté a' békét (Füssenben, April 22d.), mint Friedrich (Drezdában, Decemb. 25.d); 's Theresiának szeretett és szeretetre-méltó férje a' maga neve' napján (Octób. 4d. 1745) Császárrá koronáztatott. Göthe festi az innepet (Aus meinem Leben.), 's azon szép pil-

lantást, midőn Therésia ablakából nézé pompájában közelítő férjét, 's az szerelemmel eltölt szemekkel mint pillanta-fel imádott hitvesére.

Nádasdi új meg új fényt vona magára 's Nemzetére, 's Septemb. 15d. megvevé Génuát. Therésia tarta, hogy Friedrich a' Drezdai békét ismét megszeghetné, 's most a' Pétervári s' Drezdai Udvarokkal köte frigyet. 1748. Oct. 23d. az Aacheni béke által elveszténk Parmát, Piacenzát, Guastallát, Milanónak némelly tájékát, 's Glatz várát Silesiában: de a' Sanctio Pragmatica elismérteték, 's Ferencznek Császári méltósága eránt meg valának nyugtatva a' Ház' ellenjei. 'S most a' száznyolczvan ezerre szaporodott fegyveres nép nem szélesztetett-el, mint eddig, noha esztendőt által tizenhat millióba kerűlt tartása.

Kaunicz Wenzel, a' későbbi Minister, látá hogy Austria nem a' Tengeri-Hatalmasságok' barátságától várhatja nagyobbodását, hanem a' Verszaili, Pétervári és Drezdai Udvarokétól, 's ámbár a' tanácslat sok ideig ellenkezést talált, szerencsés vala azt végre elfogadva látni. Prusszia Angliával és a' Hesszel köte frigyet (1756. Január. 26d.), Therésia ezekkel (Május' elsőjén).

Menzel, Friedrich által megvesztegetve, kilopa a' Kabinetből némelly írásokat, mellyek a' Bécsi, Pé-

tervári 's Drezdai Udvarok' készűleteiket felfedezhették, 's a' Prussziai seregek (1756. Aug. 29d.) bécsapának Saxoniába, 's elkezdődék a' Hétesztendei Háboru. Therésia ismét kért, ismét talált segédet hív Magyarjainál. Nádasdi győze Collinnál (1757. Jún. 18d.), Holzbergnél (Sept. 7d.), Schweidnitznál (Novemb. 12d.); Hadik Octób. 16d. beméne Berlínbe, 's azt sarcz alá vetette. — Therésia a' Schweidnitznál nyert nyolcz zászlót ugyan-annyi Magyar-országi Templomokban függeszteté-fel; a' Collíni győzedel' emlékezetére a' következő eszt. Juniusának ismét 18dikán, a' Therésiai Vitéz-Rendet alkotá, 's annak pántlikájával és Nagy-Keresztjével cserélé-fel a' Nádasdiak által 1671. olta viselt veres köteléket. Az örök háborgásoknak a' Hubertsburgi Béke 1763. Február. 15d. vete véget.

E' történetek a' Therésia' Biographiajában leginkább azért érdemlenek említetni, mivel látatják, melly béhatásokat tehettek a' nagy és jó Fejedelem' lelkére, ki annyi baj és rettegés közlt mindég éleszté keblében a' Gondviselésbe bizakodást, 's Népeit, mellyek érette és házáért 's a' hazáért semmi áldozatokat nem kerűltek, eggy kegyes anya' hálás érezésivel szerette. Király és Haza eggy vala mind a' hív Fejedelemnél mind a' hív Népnél, 's mint Therésia gyönyörködék szeretett gyermekeiben: úgy ezek forró tisztelettel nézék benne a' jó anyát.

Ez idő olta kerűlé a' háborút, 's könyörgései megnyerék a' mit óhajtott. A' Pétervári és Berlíni Udvarok (1772. Február. 17d.) titkos eggyet-értésre kelének, felosztani a' szomszéd Lengyel-országot. Az illy bánás örökké idegen vala a' Therésia' szívének; de hogy a' háborút elkerűlhesse, Martz. 4d. megelégedék annak kívánásával, hogy neki is adassék rész. Elfoglaltatván így a' Zsigmond Király által zálogba vetett XIII. Szepesi Városokat, Halics és Lodomér országokban Gubernátornak Gróf Hadik Andrást nevezte-ki. Így vete véget azon háborúnak is, melly II. Friedrich által 1778. kezdetett II. József ellen, midőn ez Károly Tódornak akará a' Német-Alföldet adni Bavariáért, hogy Austriai tartományait gömbelyegebbekké tehesse. Öregek vagyunk mind ketten, ezt írá Friedrichnek, 's nékem két fiam (II. József és Maximilián) 's eggy kedves vőm (Albert) vagyon a' táborban. Friedrich tisztelé a' jó anya' rettegését, 's a' pernek a' Tescheni Béke (1779. Máj. 13d.) véget vete.

Megszabadítva a' had' gondjaitól, arra intézé igyekezeteit, hogy országinak boldogságot, Népeinek emelkedést, 's belső és külső fényt adhasson, 's a' Magyar Nemzettel kegyeinek bizonyságait minél nyilvábban éreztethesse. József fija, még gyermek, magyar dolmányban 's bakkancsos nadrágban jára; nevekedvén Batthyáni Károly' vigyázása alá bízatott, 's eg-

gyik Tanítója (a' Magyar Statisticában 's Historiában) Bajtay Antal, elébb Piarista, később Erdélyi Püspök, leve. Károly fija tüzes magyar volt; a' sárga hajtókás setétkék nadrágos Magyar Gyalog Regement' Ezredese lett, mint ennek halála után, Ferdinand fija, 's az elsőbb az 1751diki, a' másik az 1764diki Dietán magyarúl feleltek a' Rendek' köszöntésére.

Therésia ígéretet teve a' Nemzetnek, hogy midőn gondjai máshol nem fogják tartóztatni, lejövend Budára is, 's köztünk fog múlatni. A' Vármegyék azonnal pénzt rakának-össze, 's a' még Első Lajos által épített Királyi lak Budán eldönteték, hogy helyében más épűljön. Annak talpköve 1749. Máj. 13d. a' szeretett asszony' születése' napján tétetek-le. Az 1751diki Dieta alatt, Augustus első heteiben megtekinté emelkedő falait, 's a' Pest és Vácz köztt táborozó katonaságot, 's kiméne Gödölőre is, az általa kedvelt Kamarai-Előlűlő 's Koronaőr Gróf Grasalkovics Antalhoz. Képzelhetni, mint tolongott a' szép helyre az egész táj, 's mint gyúlada szeretetére minden szív. A' Császárné, ott létének emlékezetét az által kíváná feltartatni, hogy azt Várnak nevezé-el, eggy ott költ Diplomajában. — Személyének őrzésére (1760. Septemb. 28d.) száz húsz nemes ifjakat eskedtete-fel, első Kapitányok Gróf Pálffy Leopold alatt, 's a' kisded sereg, a' Magyar Testőrzőké, egész Európa' szemeit magára

ragadozá. — Továbbá Szent-István Első Magyar Király' nevéről nevezte az 1764. Június' 17d. állított polgári Rendet, 's annak keresztjét és pántlikáját maga is viselte. — Fiume Várost (1776), révével és egész tájékával Magyar-országhoz kapcsolá, mint szintén a' Temesi Bánságot (1778) is, mellyet most Torontál, Temes, Krassó Vármegyékre osztata. — Erdélyt (1764). Nagy-Fejedelemségre emelte. — Gróf Mercy által a' Béga Csatornáját tizennyolcz mértföldnyi hosszaságban vonatta. — Besztercze-Bányán, Rozsnyón, Szepesen, Szombathelyen, Fejérvártt (Magyar-orsz.), 's az Eggyesült Óhitüeknek Munkácson és Váradon, 's Horváth-országban Schwidnitzén, új Püspökségeket állíta; 's eltöröltetvén 1773 a' Jezsuita-Szerzet, a' Tudományok' és Iskolák' dolgait leginkább Ürményi József (most Ország-Bírája) segédjével élvén, új rendbe hozta. Szebenben (Erdélyben 1770) eggy igen nagy Árvaházat, 1780. Talloson száz árva gyermekre eggy másikat, Szenczen Fenyítő-házat alkotott. — A' boszorkányokat-üző pereket és a' tortúrát eltörlötte. — Az innepeket és az alamizsnából élő Szerzetesek' számát (ezek 1770 Magyar-országon háromezer ötszáz hetven főből állottak) megkevesítette. — Az adófizető Népnek anyja volt, és azoknak kötelességeiket 's tartozásaikat Földes Uraik eránt (1772) az Urbárium' behozása által szorosabban kijegyzette. Arra mindazáltal, hogy a' Rendek'

kívánságához képest (az 1764diki Dietán), a' Helytartó Tanácsot Budára szállítsa-által Pozsonyból, rá nem érhetett. Az helyett 1777 az Universitást vivé-által oda Nagy-Szombatból, 's a' Királyi-laknak eggyik palotáját Csillagnézővé parancsolá emelni.

Eggyik jótéte Theresiának minden országaira nézve az volt, hogy magának nemes lelke 's feddhetetlen erkölcsei példáúl szolgáltak az Udvar' Nagyjainak, 's így osztán az alantabb Rendeknek is, a' Jónak követésében. Már Első József és a' Therésia' atyja Hatodik Károly, anyjoktól, a' feljebb nevezett Özvegy Leopoldnétól, 's Károlynak Nevelőjétől Herczeg Lichtenstein Antal Floriántól, 's a' tudományokat 's mesterségeket nagyon kedvelő Szavóji Eugyéntől, Starhemberg Gundackertől, Zinzendorf Filep Lajostól, 's a' Bécsbe Hannoverából jött Cseh és Austriai Vice-Cancellárius Bartensteintól, sok olly ideákat vevének-által, mellyek a' régiebbekhez kevéssé hasonlítottanak, 's Therésia ezekben neveltetett. A' tudományok' elterjesztésére tovább igen sokat teve Ferencz Császár is, és az ő Swietenje, kit ez, Angliába menvén, kedvelle-meg, 's felséges hitvesének Udvari Fő-Orvosúl ajánlott; 's két idősbb fija József és Leopold, 's kedves veje Albert Lengyel Királyi 's Sax-Tescheni Herczeg, 's 1765 olta Magyarországi Helytartó; 's Kaunitz, a' Minister, és ennek védelme alatt Prof. Sonnenfels. A' Császárné az elme'

kimivelése által nem engedé magát oda ragadtatni, a' hova a' régibb és újabb Christínák vitettek; de az újabb fény az ő lelkét is felvilágosítá, 's a' mi kevésnek juta, szíve' kára nélkül. A' kik tőle még többet kívántak, 's kesergék hogy kérések ki nem hallgattatott, felejték, melly időben éle ő, és hogy a' régibb időknek eggyik kedvelt maximája az vala, hogy új kedvezést és könnyűlést engedni nem kell. Therésia azonban Gödölőn is pótolékot adata azért, a' mi elvétetett.

Hogy Therésia a' Magyar Nemzetet még atyja' idejében, és így a' hűség' bizonyságainak adása előtt, megkedvelé, 's magát azon előítéletek közzül, mellyeket nem barátink még ma is szeretnének fenn tartatni, kifejthette, azt igen nagy részben felséges férjének köszönhetjük, kit Károly 1732. April. 5d., a' Nádor Pálffy Miklós' halála után kevés napokkal, Helytartójának neveze Magyar-országon, és a' kit Therésia, eggy holnappal azután hogy thrónusára fellépe, Német tartományaiban Corregensének nevezett, 's annak ismerénk Septemb. 21d. mi is. „Hic ille suasor et magister noster est, mondá a' Kalocsai Káptalanhoz 1777. Január. 24d. írt levelében, qui nos, initio statim felicis regiminis nostri, charam nobis gentem Hungaricam penitius noscere, aestimare, ac demum ex animo diligere docuit; quod ejus immortale de nobis, deque

charo nostro Hungariae regno meritum per vos, perque Capitulum vestrum, serae posteritati notum esse volumus." Ugyan-ezen halhatatlan érdeme van a' Nemzet előtt a' Therésia' szép és jó leányának Maria Christinának is (lássd az Ajánlást Révainak Versei előtt, Pozsony, 1787.), 's férjének Albert Herczegnek, ki viszont a' Batthyáni Lajos Nádor' halála után nevezteteti (1765. Decemb. 25d.) Helytartónkká; és ki nem emlékezik itt hálás örömmel Sándor és József Nádorainkra, kik mind nagylelkűségek mind kegyek által nékünk örök díszeink.

Ferencz Császár Insprukban 1765. Aug. 18d. tizenhárom nappal azután, hogy ott fija Leopold, Toskánai Nagy Herczeg, 's később Római Császár, menyegzőjét űlte Maria Ludovica Parmai Herczegasszonnyal, eggynapi rosszúlléte után elhunyt. Élt a' valóban nagy ember ötvenhat esztendőt, hét holnapot. Therésia mély gyászba süllyede-el; halála' napjainak visszafordúlójin, mindég leméne az Udvari Kriptába, 's úgy készítette koporsóját, hogy az ő tetemei is férjéihez tétethessenek. Kis tekintetű dolognak tetszend némellyek előtt, de szépen festi a' hív nő' gondolkozását 's érzéseit, hogy ő, e' csapás után, fekete és hamuszín öltözeten kivül magán más színűt nem szenvede.

Nem sok idő múlt-el, hogy Therésia maga is csaknem elhala. József fijának második hitvese 1767

himlőt kapott, 's a' mirígy általméne a' Császárnéra is. Van-Swieten és Störk megtarták őtet nekünk, 's az ekkor rettegett halál nem elébb mint 1780. Novemb. 29d. kapta-ki tisztelő nem jobbágyai, hanem gyermekei közzül. Élt hatvanhárom eszt., hat holnapot, tizenhat napot. Huszonnégy órával elébb mint elhunyt (nyavalyája mellybeli vízi-betegség volt) magához hívatá Cancellárius Gróf Eszterházy Ferenczet, 's meghagyá ennek, beszéllené-el, ha meghaland, hazája' fijainak, mint emlegeté utolsó órájiban is, a' mit ezek Érette tettenek.

Azon titkos rend szerint, mellyet a' Természet még a' lelki világban is szokott követni, a' hogy éj és nap 's nyár és tél váltogatják egymást a' testiben, Nemzetünk itt a' szomszéd Német színt vette magára, mint hajdan a' Törököt. Rövid mentéink térdig nyúlának, kardjaink görbűlt koszperdecskékké lettek, hajainkat ellepte a' púder és illatos zsír. Így vala ez gondolkozásunkban is. De ész és természet győz az idők' tévedésein, 's e' kettő megtaníta, hogy az idegen jót hasznos ugyan követni, de mássá változni mint a' miknek teremtve vagyunk, nem hasznos, nem eszes cselekedet.

Házassága Theresiának, a' Habspurgi ház' utolsó leányának, és a' dicső Austriai-Lotharingiai ház' törzsökanyjának, számos férjfi, 's még számosabb leány mag-

zatokkal áldatott-meg. Tizenhat gyermeket szűlt, 's négy fiat és hat leányt nevele-fel. 1) Maria Elisabetha, szül. 1737. Február. 5d.; mh. 1740. Június' 7d. — 2) Maria Anna, Klagenfurti Apácza Fejedelem-asszony, szül. 1738. Octób. 6d.; mh. 1789. Octób. 19d. — 3) Maria Carolina, szül. 1740. Január. 12d.; mh. 1741 Január. 25d. — 4) József, szül. 1741. Mártz. 13d.; Római Királlyá koronáztatott 1764. April. 3d.; mh. 1790. Febr. 20d. — 5) Maria Christína, elébb Magyar-Országi Helytartóné, tovább Német-Alföldi Kormányzó, szül. 1742. Máj. 13d; mh. 1798. Jún. 24d. — 6) Maria Elisabetha, Tyrolisi Apácza Fejedelem-asszony; szül. 1743. Aug. 13d.; mh. 1808. Octób. 22d. — 7) Károly, szül. 1745. Február. elsőjén; mh. 1761. Január. 18d. — 8) Maria Amalia, szül. 1746. Febr. 26d. férjhez ment Ferdinánd Pármai Herczeghez; mh. 1804. Jún 18d. — 9) Leopold, szül. 1747. Máj. 5d. Toskánai Nagy-Herczeg, tovább Római Császár; mh. 1792. Martz. els. — 10) Carolina, szül. és mh. 1748. Septemb. 17d. — 11) Joanna Gabriela, szül. 1750. Febr. 4d.; mh. 1762. Decemb. 23d. — 12) Maria Josepha Gabriela, szül. 2751. Martz. 19d.; mh. eljegyezve a' Nápolyi IV. Ferdinánd Királyhoz 1767. Aug. 13d. — 13) Carolina, szül. 1752. Aug. 13d. férjhez ugyan-ehhez; mh. 1814. Sept. 7d. — 14) Ferdinánd, Lombardiai Kormányzó, szül. 1754. Június' els.; mh. 1806. Dec. 14d. — 15) Maria Antónia,

szül. 1755. Novemb. 2d.; XVI. Lajos Franczia Királyné; megszűnt élni 1793 Octób. 16d. — 16) Maximilian, Coloniai Választó-Fejedelem, szül. 1756. Decemb. 3d.; mh. 1801. Júl. 21d.

A' hely hosszabb előadást nem enged; de az Olvasónak minden emlékeztetés kedves, melly őtet Theresiának szemléléséhez vezeti. — Áldás reád, szent Asszony! és a' tiéd mireánk!

Kazinczy Ferencz.

A' MAGYAR ZSEB-KÖNYVEK'
NÉMELLY ÓCSÁRLÓIHOZ.

A' piros orczával gyönyörű épségre virágzó
Hébe, közénk szá!lott, — nem azért, hogy kérdjed,
Olümpról
Kik küldték le-felé? láng-szóró Foibosz Apollon?
Vagy hív nemzetek' agg 's hős fenntartója felettünk
Zevsz? vagy a' vas-sisakú Pallász a' ki tollal-is ékes
Bár komor és gondos? vagy egyéb nagy mennyei létű?
Mit feszegetsz zsémbes lebegő fény tiszta ruhája'
Ránczain? az, hogy szebb Küprisznek termete 's
arcza
Hogy lépése puhább, szeme vonszóbb, köntöse
fátyol,
Nem teszi Aurórát ocsmánnyá, nem teszi Hébét.
A' fiatalt, fiatal, kezdd szíves karral ölelni.
Hogy-ha csupán Zevsztől hab-tengerek' égi leánnya
Tetszhetik, a' vizsgás jég-lelked szikra tüzének;
Sajnállom Küpriszt, 's még jobban tégedet, a' ki
Ily gyér szikráddal nem igen fogsz tetszeni Néki.

Gróf Dessewffy József.

DÉDÁCSON, HUNYADBAN.

Gróf Gyulai Ferenczné-nél.

Sztrigy' 's Maros' Istenei, kiket a' gyep' szőnyege szóllít
Tánczra, és tí, kiket az agg szilas' éje föd-el,
És te, kies völgy itt, sziklás vadonidnak ölében,
Mellyre a' Dévai vár' orma busongva mosolyg,
Vendégtek megyen; ő titeket most lát-meg utolszor:
Oh, de ti hagyjátok zengeni néha nevét!
És mikor Ő ide lép, 's a' víz' szélére hanyatlik,
És mikor a' szeretett Lotti kiáltja Zsenit, *)
Zúgjátok neki: Távozik az, 's messzére! de lelke
Hozzád, élte' kegyes Angyala, vissza sohajt.

*) Eugénia' diminutívuma.

Kazinczy Ferencz.

HÁNY CSÓK ELÉG A' SZERELMESEKNEK.

(Catull után).

Azt kérded, szép Luczám!
Nekem hány csók elég
Erről a' méz ajakról?
Enyelgő gyöngy Alak!
Ha kedvellsz, kényemet
Ne vessd szoros határba.

A' mennyi szék-homok
Fekszik kopár mezőn
Budától a' Tiszáig:
A' mennyi cseppeket
A' kékellő habok
Hánynak Tihan' tavában:

A' mennyi zöld levél
Leveg fris ágakon
Bakonynak erdejében:
Vagy mennyi csillagok
Titkos szerelmeken
Nevetnek csendes éjjel:

Adj annyi csókokat,
Adj meg nem telhető
Boldog Szerelmesednek;
A' bús kaján ezen
Meressze rút szemét,
'S ne győzze számba venni.

Révai Miklós.

EGY TÁRSAVESZTETTHEZ.

A' magvető elveti magvát;
A' föld felfogja, 's kevés nap után már
Tolja fejét a' virág.

Szeretted őt'? Akármi egyéb jót
Adhat az élet, előtted csekély volt,
És neked ő — elaludt!

Mit sirsz de fölötte a' sirnál,
'S nyujtod felhője felé a' halálnak
'S tördeled öszve kezed?

Mint mezzei fűvek, az ember
Ugy múlik enyészik-el; 's csak kevesig jár
Földi ruhába nemünk.

Nézd! a' Sas a' földre alászáll;
De nem mulat porba', — lerázza magáról
'S felmegy a' Napba viszont.

Edvi Illyès Pál.

A' SZERENCSÉHEZ.

Felfogod, a' kit akarsz, 's hordod, mint annya, öledben;
Véle magost járván sólyomi szárnyaidon.
Földre csapod, kit akarsz, 's mint vad bika gázolod öszsze;
Míg bomlott vérrel hűlt temetőbe lerogy.
Istennek téged ne kiáltson senki, szerencse!
Megmondom (ha bocsátsz szóllani) Despota vagy.

Vitkovics Mihály.

AZ ISTEN' LAKÓHELYE.

Hol ezer egyesült világok
Felett van egy felsőbb fényesség,
Melyhezképest minden napok
Csak halavány darab árnyékocskák;
Hol a' megszűnt systemákból
A' legkisebb légyen szóra
Mások tündöklenek újra;
Hol az aranyszín levegőből
Vég nélkül élik, a' csupa
Szépet, jót és dicsőséget,
Halhatlanságot, világot,
A' csillagok' boldog lelkei,
Kik felgyűltek örvendeni; —
Hol ég' föld' kiterjedése
Tér' és idő' véghetlenje
Istenségből magából áll,
Ott lakik a' felséges Isten.

Balog Pál.
Erdélyben.

A' SZÉPSÉG.

(Ánglusból).

Volt egy barátomnak két leánya, az egyiket Korinnának, a' másikat Daphnénak nevezte. Amaz időtájában legnagyobb szépség volt, emez semmi külső báj által nem tűnt szembe. Úgy látszék mintha éltek' jó vagy rosz sorsa, külső alkotásoknak ezen egy különbözőségétől függene. Korinna, gyenge korától fogva, képe' 's alkotása' magasztalásain kivűl mást nem hallott, 's így nem is volt egyéb, mint a' minek őtet a' természet formálta, egy igen szép kép; szépségének ismérete kiállhatatlan hiúvá 's gorombává tette mind azok eránt, a' kikkel dolga volt. Daphne, minekelőtte dícsértetnék, némely szép tulajdonságok' megszerzésén igyekezett, hogy azon kecsek' híjjánosságát kipótolja, mellyeket nénnyében látott. A' szegény Daphne ritkán jutott szóhoz az őtet is illető beszélgetésekben, 's beszédének sem volt a' józan észen kívűl más ajánlója. Előbb azt jól meg kellett néki mindég gondolni, a' mit ki akart mondani, míg Korinnának beszéde részrehajlással halgattatott, 's halgatói által gondolatja dícsérve helybehagyatott, minekelőtte azt közlötte volna. Ebből

a' következett, hogy Korinna abban a' mértékben ízetlen társalkodóvá lett, a' melyben Daphne kellemetessé. Korinna, bízván a' kedvezésbe, nem tanúlta a' tetszés' mesterségét. Daphne, semmi személye eránt való hajlandóságba sem bízván, egyedűl belső becsére támaszkodott. Korinnának mindég valami szomorú komolyság és megelégedetlenség volt tekintetében; Daphnénak ábrázatja pedig mindég vidámnak, kinyiltnak és csendesnek látszott.

Egyszer egy gazdag Ifjú meglátja Korinnát a' színjátszó-helyen 's belé szeret. Nem sok előbeszédre volt szüksége. Kinyilatkoztatja szerelmét a' leány atyjának. A' szerető teljes szabadsággal béeresztetett a' házba; de itt egy kénszerített feszes magaviselet, fanyar tekintetek és távolyagos nyájasságok, a' legnagyobb kedvezések voltak, mellyeket Korinnától nyerhetett, míg Daphne véle, testvéri vidámsággal, nyájassággal és ártatlansággal bánt; annyira hogy az Ifjú gyakorta mondotta vala néki: drága Daphne, bár te volnál oly szép mint Korinna! Daphne ezt a' megszóllitást azzal az elmés és tréfás vidámsággal fogadta, a' mely egy semmire nem vágyó leányban természetes. Az Ifjú, Korinnáért még mindég hijjába fohászkodott, csak Daphnénak kellemetes társaságában talált bizonyos enyhűlésre. Végre szívből megunván Korinnának hideg magaviseletét, 's Daphnénak nyájasságát megked-

velvén, megszóllítja ezt, hogy ha rosz néven nem venné, valamit akarna neki mondani; becsületemre fogadom, folytatá ő, Daphne! beléd szerettem 's nénédet szívemből útálom. Ezen egyenes maganyilatkoztatása' módja, Daphnénak jóizű nevetésre adott alkalmatosságot. Úgy e, monda a' leánykérő, rajtam nevetel; de megkérdezem atyádat. Megkérdezte. Az atya nem kevesebb örömmel mint bámúlással értette szándékát; igen örűlt azon, hogy már ezután neki csak szép leányára leszen gondja, a' kit, gondolá, kénye kedve szerint akármikor férjhez adhat.

Igen tetszik nekem ezen győzedelme barátom' Daphnéjának. Minden ismerősei örűltek különös férjhez-menésén, 's kinevették nénnyét, a' szántszándékos gyötrőt.

Valamint gyenge léleknek jele az, ha személyünknek külső hiháji miatt elhagyjuk magunkat, úgy hasonlóképen lealacsonyítjuk magunkat, ha becsünket annak szépségében helyheztetjük.

Valamint a' beszédesség senkit elméssé nem tesz, úgy egy leány sem lehet szép csupán arcza' alkotása által.

A' kevélység minden symmetriát és bájt elront, 's az erőltetett szépítés veszedelmesebb ellensége a' szép arczáknak, mint a' himlő.

A' vászonra mesterségesen felkent színek, mulattatják ugyan a' szemeket, de a' szívet nem indítják; 's az a' ki nem igyekszik természeti kecseihez valamely becses tulajdonságot adni, gyönyörködtet ugyan mint a' rajzolat, de nem győz mint a' való szépség.

Pusztay Sándor.

KANT' OKVETETLEN PARANCSÁRÓL.

(Categorischer Imperativ).

A' virtust akarád bölcs ember szülni erős'bnek,
'S így éppen ritkább lön születése, megint.
Szív maga, ész maga, csak gyakrabban félre ragadnak,
Lágy 's vad lángja annak, vagy fejed ok-jegei.
Nincs a' Morál egy két ember' számára teremtve,
Olly törvényt szabj, melly, mindenikünkre ható,
Melly hajt és zaboláz, melly fék és ösztön is, egyre,
Tettek' pállyáján, ész maga tett e Jelest?
Meglehet, Angyalnak, béfoglalt formula, minden,
'S léti mivolta talán latra tökélyesedik,
Ész ember' szívét, szív mérsékelje az elmét,
Így lesz' a' természet régi morálja helyén.
A' Nagyot, a' Szépet, 's a' Jót; egyszóval a' virtust
Bennünk, a' szív' 's ész egybe kötése teszi.

Gróf Dessewffy József.

MEGHITTEIMHEZ.

Das Herz in kalter stolzer Ruh,
Schliesst endlich sich der Liebe zu.
Schiller.

„Miért esengsz te olly igen szeretni,
„Szegény szivem, emberrokonaid'?
„Nem láttad még elég sok bújait
„Lángodnak, hogy feléd tudtak nevetni?«

„Tudod, hányszor kellett majd megrepedni,
„Midőn megcsaltak bizott társaid?
„Oh! mondj-le tüzedről, tikkaszd lángait!
„Előbb utóbb el kell ugyis temetni.«

Szivemben igy szólltam. Soká hijában!
De már bezárlódik 's — korán is hűl:
És viszszaijjed mindentől nembizttában:

Ti védlitek csak, bár mélyén jég űl,
Hogy kintt forrócska még, 's el nem jegesül, —
Mint fürdő hatytyuk a' folyót télszakában.

Edvi Illyés Pál.

A' HAZAFI.

A' Hős, Hazáját élte' veszélyivel
Kész védni zordon fergetegek között,
'S míg győzödelmet nem kiálthat,
Menyköveit tusakodva szórja.

Majd visszatér, — 's vég pályafutása is
Sirjáig édes Nemzete' közjava,
Észszel, tanáccsal gyámolítván
Vérbe' kerűlt igazit 's hatalmát.

Boldog való érdemre ki szert tehet,
A' kit dicsőbb czél szent heve lelkesít;
Szép a' Hazáért élni, halni!
Szép az időt 's ravatalt kivívni!

PUSZTAY SÁNDOR.

*

SÉTÁLÁSI FANTÁZIÁM.

Búsongó magány! agg fenyőid'
Szárnyai alá ledűlök,
Talán itt frissítő szellőid'
Fuvalmán én is enyhűlök.
Körűlötted minden csendes,
Édes nyugalom lehell itt;
A' jaj tán itt engem se' les —
Elrejt a' lengő zöld kárpit.

Pihenő szívvel itt estémnek
Zavart folytát megvisgálom,
Hogy szép reménye életemnek
Mért leve csak üres álom.
Búval tölt sok esztendőmet
Újra elélem rendében,
'S megkérdezem jövendőmet
Számomra mit rejt keblében.

Mikor a' multak' emlékével
Előérzésünk párosúl,
Fantáziánk' édes tüzével
Könnyen ragad a' földön túl.
'S ah! a' földi valót, ha mi
Nem szépitgetnők álminkkal,
Lenne e még olly valami
A' mit érzésünk szépnek vall?

Mennyei tűz ha felragadja
Reménlő lelkünk' pályáját,
A' világ gunyolva tapodja
Érzésink' első csiráját.
Azt kivánja (bár nehezen
Viselhetjük) hogy mint rabja,
Szívünk is csak ugy érezzen
A' mint számunkra kiszabja.

Nem szokta ő azt megszenvedni
Hogy ha lelkünk felfelé huz,
Magosbra merjünk emelkedni
Annál, a' hol a' köznép csusz.
'S nem lévén szárnya magának —
Porban mászó kis lelkével
Irígye más nagyságának;
Savanyú a' mit nem ér-fel.

A' vak bizodalmu ifju szív
A' lesők' ivét nem látja,
Ő akárkivel bátran megvív
De könnyen ismét barátja.
Szent tűzzel teljes kebelét
Mindenütt nyitva hordozza,
Pedig létének szebb felét
Már az irigység orozza.

Bátor kezekkel ő magának
Egésszen új utat töre,
'S jaj pedig gyenge hatalmának
Keskenyen méretett köre.
Élte' czélja szent és nemes,
Menyből származott szivheve,
'S még is minthogy nem volt szemes,
Hasznos gyümölcse nem leve.

Oh! hányszor tüzelt engem a' bosszú fel
Mikor én ezt elgondoltam,
'S végtére még is értebb ésszel
Halgatva tűrni tanultam.
Hajdan midőn boldogságom'
Magamon kivűl kerestem,
Minthogy sok volt kivánságom,
Sok volt a' mitől elestem.

Most már sanyaru szélvészein
Éltem' virági lehultak,
'S túl lévén szívem reményein
Érzésim' éli tompultak.
Szívem, melly már hűlve tekint
A' nagy világ' piaczára,
Elkerűli azt a' sok kint,
Mellyt rámérne mint rabjára.

Nem bájol engemet többé el
Az életrózsák' illatja,
De szívem' vérző tövisével
Legalább nem is szaggatja.
'S igy magányul élegetek —
Örömtől, jajtól üresen;
Síromhoz igy közelgetek
Nem mosolygva, — de csendesen.

Gróf Teleki Ferencz.
Erdélyben. Paszmoson.

A' KEDVES TÁJ.

Mi tündér báj von hozzád engemet
Kies vidék, melly nyűgzöd szívemet,
Varázsköröd nekem mit rejt?
Epedve száll feléd sohajtatom',
Te élteted minden kivánatom,
Érzelmem ott vallyon mit sejt?

Ha tőled enyhe szellő leng felém,
Milly kéjelgő gyönyör ömlik belém,
Keblem' mi szent hév szállja-meg.
Akár hová fordul pillantatom,
Környékedtől el nem szakaszthatom
Lelkem', melly mindég ott lebeg.

Fedezzenek bár rózsák' árnyai
Körűlfolyván az illat' árjai,
Sovárgva nyögdelek feléd;
Sőt a' Sphaerák' fenn régiójiból,
'S Elysion' örömvirányiból
Vágynék repűlni csak beléd.

'S megvalljam e mi szűl illy vonszatot?
Egy szép remény csillagzik nékem ott,
A' mellytől éltem' idve függ.
Egy angyal az', ki bájol így hozzád,
'S illy égnyitó reményt szívemnek ád,
Lángszellemem őrajta csügg.

Primóczi Szent-Miklóssy Aloyz.

AZ ŐSZ.

(Triolet).

Midőn a' fák' levelei hulltak,
Szivemet el akkor cseréltem;
Napjaim az óta vigan multak,
Bár cserémkor a' levelek hulltak.
Boldogságim mind egyre virultak;
Te vagy Nincsim! a' kinek éltem:
Midőn a' fák' levelei hulltak —
Én azt az őszt tavasznak véltem.

N. A. Kiss Sámuel.

A' BŰNÖSÖK.

Nem mérsékli soha
Kedvét a' halandó.
Akár öröm érte,
Akár csapás,
Az állhatatlan
Tágas határán,
Itt is, amott is
Mindég túl lebeg.

Mosolygva pillant
Rá a' vak Szerencse,
'S pulya társai
Csodálva nézik
A' ragyogót:
Akkor Isten ő!
Akkor ő az Isten!
De ha sarkba döfé
A' Változó,
'S tündér pillogását
Pulya társai
Többé nem csodálják,
Ő, 's egyedűl ő

Boldogtalan!
Ha tudatlan ujjal
A' békatekn̋ő' húrjairól
Magányos hangot
Pattanthata-le:
Ő Májának
Kedvelt fija;
Ő a' nagy Heraklesz,
Ha sárgulacsával
A' csiripoló
Veréb-sereget
Szétt űzheté,
'S botja bogácsfőt
Verhete-le.

Gyönyörködéssel
Nézi a' bohó nemet
Zeüsz, az őszszakálú;
Gyönyörködéssel
Emlékezik,
Mint nyargala hajdan,
Még kisded Isten,
Amalthea körűl
A' szökellő gödölyén,
'S hogy verte földhöz
A' horgas-türkű bakot,

Mint később az elfajult
Tellusz' magzatit;
'S vissza sohajtozik
Gyermeki boldog
Napjaiba.

Így múlatja magát
A' cselédit-szerető atya,
Midőn ezek
Kártya-váraikat
Szintén az égig felviszik,
'S örülnek hogy a' nagy
Munka közel van
Már már a' tetőhez;
'S eggy gyenge lebel,
Vagy társaiknak vásottsága,
Az újabb Bábelt
Össze lohasztja.

De nem így, midőn
A' vétkes halandó
Az égieknek
Asztalaikhoz
Tolja magát;
'S nektárjoktól
Elittasítva

Istenekbe kap,
És Istenekhez
Hasonlatos
Nagy földiekbe:
Akkoron Zeüsz,
A' gonoszt-útáló,
A' kérlelhetetlen
Szent Nemesiszt
Az esztelenre küldi-ki;
'S az hatalmas karral
A' sötét Erebusz'
Mély üregébe
Sujtja a' kevélyt;
Hol az ádáz
Eumenídek
A' tiszteletlent
Skorpiókkal ostorozzák,
'S az éh keselyű
Tépdeli máját
A' sikoltozónak.
Ah, a' sikoltozás
Nem szelidíti-meg
A' Gonoszt-útálót!
Nem az hajthatatlan
Három Királyt
A' föld alatt!

Boldog a' ki
Néki-szabott
Szűk vagy tág határán
Soha túl nem lép,
És Istenekhez
Nem mérkezik.
A' Zeüsz' keselyűji
Még éhezik
A' kajánok' máját;
Még a' sokfejű eb
Szomjúzza véreiket.

Kazinczy Ferencz.

AZ IFJU SZERELMES.

A' szeretet' mély tengerén,
Csónakomban tévelyegtem,
A' reménység' széles egén
Száraz földet nem lelhettem.

Egy szép csillag vezetgete
Bizonytalan habok között,
'S annak pompás fényessége
Bátorsággal el-eltőltött:

De miolta felleg fedi
Ezen becses csillagomat,
Eget, földet sötét lepi,
Az lepi bátorságomat.

Kedves csillag ne hagyj-el,
Ifjú korom' gondold-el;
Mert ha el nem merűlek,
Néked oltárt emelek.

Balog Pál.
Erdélyben.

ÉJJELI GONDOLAT.

Ott, hol az ég' kék kárpitja
Függött az éj' ölében,
Hol a' hold ezüst súgára
Eltűnt a' kék felhőkben —
Hol az estvéről leszakadt
Tűz tenger a' napfényből
Rég kiholt volt, 's gyengébben jött
Fény a' csillagos égből;
Ott, a' midőn a' csergetyűs
Halálhangon rikoltá,
Hogy az óra életünknek
Egy részét elkongatá:
Üldögéltem az ablakban
Éltemet fontolgatva,
Szívszerette érzésimet
Kebelemhez szoritva.
Megjelentek ott előttem
Édesdeden képei,
Barátimnak, Kedvesimnek,
Holtjaimnak lelkei.
Csendes éjjel a' mely hajdan
Láttad szép óráimat,

Még egyszer csak visszahozád
Szeretett Barátimat.
Ezt mondottam az éjelnek,
Hát azonban elsuhan
Egy kis szél az ákász között,
Melyre szivem megdobban.
Kértem tőle, hogy hozza-el
Boldog órám' valaha,
Lassan zúgva ezt felelte:
Temetődig nem soha!

Balog Ferencz.
Erdélyben.

KLOTILD.

Mint a' méhek zsibonganak
A' nyíló rózsaszál körűl,
A' sok kérők úgy rajzanak
Klotild körűl.
Talán varázs szépségétől,
Nemes, szelíd erkölcsétől
A' vagy fennkölt elméjétől
Vonattatnak, bájoltatnak,
Hódoltatnak, 's vakítatnak?
Nem; — kincse' fényétől.

SZERÉNYI.

*

MEGNYUGTATÁS.

Kétségbe esvén mostoha sorsomon,
Kezdék magamban zúgni az isteni
Szent végezés ellen 's vakúlva
Bölcs utait le merém gyalázni.
Kérded mi szűlé bennem e' csüggedést?
Önn érdemimnek fénnye vakíta-meg,
Mert hittem azt, hogy már előttem
Semmi se' lesz lehetetlen! Úgyde
Látám erőmnek lankadozásait,
Sírék tanácsim' füstbeenyészetin,
'S ekkép kifogyván ön magamból,
Senkibe semmibe nem reményltem! —
Ekkor reményem' biztató angyala
Hozzám lenyújtá őrizö karjait,
'S gyöngén simítván homlokomnak
Ránczködein, nekem ezt sugallá:
»Akkor jelen-meg többnyire a' segéd
»Menyből, midőn a' földi erő megáll,
»És a' halandó nem magába'
»Bíz egyedűl, hanem Istenébe'.«

BÖLCSESSÉG.

Bölcsesség! te vagy útmutatónk életnek az úttyán;
Rózsát szedni tanítsz, 's óvva taposni tövist.

TANÍTÓK ÉS TANÚLÓK.

Sok vagyon, a' ki tanítni akar; keves, a' ki tanúlni:
Észt árúlni szeret sok, de szerezni kevés.

Vitkovics Mihály.

VIGASZTALÁS.

Mikor szűnnek-meg könnyezni szemeid,
Mikor derűl-fel napod' súgára;
Hárítsd-el, ah hárítsd-el valahára
Kegyes szenvedő néma könnyeid.

Csak az boldogtalan és csak az szegény,
A' kinek nehéz bánatjaiban,
Ködbe borúlt sötét napjaiban
Nem világit ama biztató remény.

Ha az sincs, melly sebedre írt adhasson,
Jaj néked ha nincs belső lelkednek
Nyugta, — ha nincs érdeme éltednek.

Nincsen olly hatalom, melly felbiztasson.
Akkor, ha tiszta ártatlanságod,
Örök hajnal közt áll boldogságod.

Nyittra Zerdahely Lőrincz.

GONDOLAT.

Nagy rész' eltüne multba életemnek,
Forgandó Lachezisz csudás kezében;
'S reppent-el, csak egy álom éjelében:
Éltem már! — de mi haszna lételemnek?

Folyt óráim' aranynak, és selyemnek
Renyhén tölteni vágyva vak körében;
Érdem fény koszorút, ha hír' egében
Pimplán nem szedegettem fejemnek:

És, önnön javamért lekeldegélve,
Nem Honnom' 's Haza-társaimnak élve
A' jót én ha, 's valódit elmulasztom:

Mint polgárja világnak észre véve
Hogy nagy nem vagyok, és szabad, — de évre
Még is, 's napra, ha lenni azt halasztom.

Nátly József.

SZIV 'S FÖ.

A' jó fő becses, a' jó sziv becsesebb, de csak egygyütt
A' jó sziv 's jó fő szül nagyot és maradót.

A' GYERMEKEKNEK SZÜLÉIK IRÁNT VALÓ HIDEGSÉGEK' GYAKOR OKA.

Néha szüléikhez hidegek sok gyermekek, a' szent
Láng a' szivben, mint kellene, nem lobog ugy:
Minthogy azok késön, emezek hamar észreveszik, hogy
Mindörökén csecsemő nem marad a' csecsemő.

Kis Lajos.

REGE

Bécs ostroma' idejéből. 1693.

Éjj van 's az elhúnyt őrek alusznak itt
A' kőfalan; nem menydörög a' mozsár;
A' jelharang nem kong; az ádáz
Vérviadal valahára megszűn!

A' vár' oromján méjj köd ereszkedett.
Ilyen valál bús éjszaka, énnekem
Oh annyiszor bús! a' midőn itt
Hívem' ölén örömimben égtem.

Ez ablakon itt, e' komor ablakon,
Lantolva buzgó keblire bágyadék,
Midőn az érczkürt felriasztá
Émilemet, 's viadalra hivta.

Mit tenni? Végső csókjaim' áltadám.
Isten veled hű Lányka! rebesgeté
Könnyezve, és sarkalt lován el-
Vágtata. Én szomorán sohajték

Utánna. — Ő már elvesze; ő oda!
Melyik halomban szunyadoz Émilem!
Melyik Török volt Kedvesemnek
Gyilkosa. Oh, ki ölében húnyt-el?

Mely édesen leng fürtjeimen 's repes
E' gyenge szellő! Oh te halálhalom'
Követje. Sirjából kelél tám
'S hamva' szagát hozod illatozva!

Igy zenge a' Lány éjjel az ablakon.
Jött egy Török, 's ő félbehagyá. Ki vagy?
Kiálta. — Émil! Ő repűlt a'
Béreteszelt kapukat kinyitni.

És felnyitá, és keblire sírva dölt.
Émil kiment volt vívni. Sokat leölt.
Három Törökkel 's két Tatárral
Perlekedett haragos lováért.

Nem ment az Ifjat senki segíteni.
És végre jobját egy kilökött urok
Mejjére kapcsolván, feladni
Kelle magát dühödött urának.

Raboskodott ő, 's dolgoza sánczokon,
És vermeken. Hű kedvesit egy ravasz
Leánybarát kínzá hitetve,
'S hírbe hozá Szeretetje' holtát.

De Émil egykor, durva Tatár urát
Elázva bortól, öszveapritja és
Lován, török turbánnal, őrek'
Fegyveri közt eszesen elillant.

Sok útakon most Nellihez érkezett.
'S mondott: Leányom vidd-meg Atyádnak, a'
Török jön a' bástyákra, künn az
Éjszaka' befedező ködében.

Szaladt az Édes, 's monda: Jön a' Pogány,
Atyám! Kiáltás hallatik a' falan.
Jó atyja felserkent, 's sietve
Hírt ada a' közel őrizetnek.

Kiálta: Őrek, kardra! jön a' Pogány!
A' szúnyadók felkeltek. Azonban egy
Pogányt se sejtvén, húrogatva
Útat adának az ősz atyának.

Émilje' keblén nyugva az ablakon
A' hű Leány! Méjj álom ereszkedett
A' nem vigyázó örizőkre,
'S néma homály lebegett az égen.

Egyszerre a' vár' fészke megingada,
'S robbanva dörgött a' levegő' üre,
A' hang' siket verdése Bécsnek
Tornyai közt akadozva zúgott.

Egy bástya dőlt-fel, szétszakadott kövek
Omlának a' bévert fedelekre le,
A' mína-por' menykő hatalma
Verte-fel ezt, kifeszítve gyökrét.

Omoltak a' megjött Törökök kivűl
A' bástya' romján bé; de az őrizők
Kopjákkal és csőkkel tüzelvén
Visszaverék, sokat ölve. — Újra,

Szégyen 's haragtól felmelegűlve a'
Törésre jöttek. Hamza rikolt: Vitéz
Ozmánok öljétek fejenként
A' Mahomed' tagadó Keresztyént.

Azok fogadták lelketadó szavát.
Hágták vitézűl a' falakat. Csereg
Kard, puskacső zúg. Nagy rikoltás
'S haldokolók' zokogása hallott

Fel a' veremből. Már tolakodtanak
Ált a' törésen; bízva lebegteté
A' büszke zászlót Hamza, és ő
Jött az omolt falakan előre.

Kiált: utánnam jó Törökök! 's rohant.
Mit tenni! Némely őreket égbe vitt,
Vagy öszvetört a' felvetett kő;
Sok megijedt 's szaladásra indúlt.

A' hadvihar széthalla. Rivallani
Kezdének a' rézkürtek. Omoltanak
Segédre a' szomszéd falakról
Ör-seregek; de az öldöklésnek

Reménytelen lett vége: egy ablakon
Lobbant-fel a' por; Hamza' fejébe szállt
Az ónmag, és bátor Vitézi,
Lelkeket övele elveszeszték.

És elverettek. — Sok Török itt maradt,
Sok bajnok elholt honja' falán ezen
Éjjen. Vezér Hamzát kinézvén
Émil ölé-meg. — Arany gerezdes

Nagy kontya távul fényle az elsütött
Tűzporvilágnál; láncsa kereszteken
Hordák legényi visszamenve.
Itt ezek őrizeten maradtak.

Zengette vídám énekit a' Leány
Émilje' karján: Istenem, oh ki vagy
Szerzője e' sok szép örömnek,
Mely kebelem' melegítve buzdít!

Veszélyes éjjel mennyi halált hozál!
Hoztál e másnak több örömet? Talám
Csak nékem egynek? Látsz e boldog
Embereket szabad Istenek közt?

Melyik vagyok most Hívem' ölén? 'S kezét
Lankadva tartá Émilen, és örűlt.
Hallott az édes hang az által-
Ellen ablakra Theréz' fülébe.

Felébredett a' tegnapi Hölgy reá.
És monda: Oh mint ömledez e' Leány!
Tám egy halandó csak szerencsés.
Ő maga. 'S több örömét nem érzi.

Nem érsz velem bár Égiek' egyike.
Halgass szerelmes Lányka! felébredend
Hív Viktorom, — nyújtotta karját
És ölelé Szeretetje' keblét.

De hol vagy innen Viktorom? igy kiált.
Hová menél elhagyva Therézedet?
Talán jön! — elszűnt, — meg kiálta:
Viktorom! és rezegett az űrbolt.

A' Hölgy felugrék, rettege és remélt,
Elhalgatott, és újra kiáltoza.
Egyszerre zördűlt künn az ajtó,
És idegen valakik jövének.

Nyiss zárt Theréz! egy szóllal azok közűl.
Nem tudta a' Hölgy, kik legyenek, 's kiált:
Jöjj Viktor! és Viktort gyakorla;
Orvok omoltanak éjszakán ránk.

De újra hangzott a' Szomorú' szava:
Theréz nyiss zárt! Viktorod én vagyok!
És felnyitá, és látta Férjét,
'S vérbe keverve fejét habozni.

És látta holtját, 's keblire dőlt, 's lehólt. —
Viktor, kiáltást hallva az éjjelen,
Felkőlt Theréz hű Hölgye meilől
Hirtelen, és aluvó Szerelmét

Megcsókolá újj frigyhitek' éjjelén,
És vívni indult, 's elvesze oly hamar.
Legényi felfogták tetemjét,
És megadák szeretett Felének.

Haszontalan várt rá Szeretetje most.
Reménytelen vészt nem bira a' kegyes,
Lerogyva, férjét áltölelte,
'S lelke mosolygva repült utánna.

Aranyas-Rákosi Székely Sándor.

SZELENCZY JÚLIA.

Váljon egésségére a' mulatság édes szép Aszszonykám! ezen idejét haladó elenvenséggel mondott szavakkal emelé-ki kocsijából Oberster Váry Lorányiné Aszszonyságot, ki naplemente után kevéssel érkezett-meg a' közel lévő ferdőből, hová az akkori kellemetes Június' utólja, harmad nappal ezelőtt kicsalta. — Oberster Úrnak is! volt a' most kedvetlen szép Aszszony' válasza, 's a' még jó erőben lévő Oberster' karjára ereszkedvén, oly gyors könnyedénységgel szobájában termett, hogy mire az inkáb röppenőt mint lépőt a' kiemelő beérhette, már az akkor felső ruháji nélkül könnyű házi öltözetében pamlagán ült, 's jobb karjára könyökölve, kis kezeivel szemeit beszorította. Ugyan hol vannak Nagysádnak szárnyai? ezt kérdé a' beérkezett Oberster enyelgő hangon; én is csak tudok forcirozva lépni, de Nagyságodat beérni lehetetlen. Tanitson-meg Nagysád, hol hordozza szárnyait, hogy én is ha szerzek, tudjam hol viselni? A' kurírcsizmákon, felelé lassan 's hidegen Lorányiné, fel sem pillantván. Az Oberster, nagy sarkantyús csizmáira tekintett, 's szompolyodva elné-

mult. Örömmel általteszi minden hivatalbeli, de különösen a' katonaságot viselt ember, mestersége' igazságait a' folyó életbe. Az Oberster is régi hadi tapasztalásaiból tudván, hogy a' bésánczolt ellenség, sokszor makacson vesztegel minden demonstratiókra és hogy a' győzedelmet kívánónak, többször és mind addig kell támadásait újítani, míg az ellenség' czélját ki nem tanulhatja. Ezt forgatván tehát elméjében, Ovidnak amaz ismeretes igazságával: Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido (Háború a' szerelem, maga száll táborba Cupído) a' csendességet újra ezen szépséggel bontá-fel: Valamikor Nagyságodat a' kocsiból kiemelem, mindannyiszor egy hónappal megifjodom, 's bárcsak ezen szerencsém ezentúl többször lehetne. Ha ez igaz, kár volt, mondá az eléhbeni hangon Lorányiné, Oberster Úrnak ez előtt esztendővel hozzám inasnak bé nem állani, mindennap lehetett volna ez a' szerencséje egyszer. — Az Oberster hirtelen végig futván az ebből kijövő 30 esztendőt, ismét komolyabban elhalgatott. Utoljára még ekképen akará a' beszédet elkezdeni: Hogy vagyon a' menyországon kivűl is Angyal, azt most itt tapasztalom, mert Nagyságod sem ment a' szomorúságtól. Nem ám, felele csípősen Lorányiné, még az unalomtól is.

Ezen elválasztó kijelentés után, már nehezen tartotta volna meg a' régi Vitéz is a' csatahelyet, ha

éppen Páter Antal nem lépett volna bé a' szobába. Olyan csendesen vannak ide ben Nagyságtok, mondá szokott erős tüzes hangjával a' Páter, mintha oda kin legkisebb baj sem volna. 'S mi baj? kérdé hirtelen Lorányiné. A' kocsis, gondolom a' ferdő-lévből jól teli szíván magát, a' lejáráskor észre nem vette az első lónak kötelbe való lépését, arra reávágott, a' kirúgott 's most mind a' négy öszvekeveredett; a' kocsis már lebukott, a' lovak egymást rugdalják. Alig mondá-ki az első szót a' Páter, az Oberster már kin termett. Bátor hozzálátása 's értelmes bánása, a' kocsist 's a' lovakat megmentette; de a' mint a' kötelet elvágta, szerencsétlenül úgy rúgott a' gyeplős, bal 's éppen sebes karjához, hogy azt alig bírta. Nem mutatta ugyan fájdalmát, mind addig míg minden rendiben nem volt, hanem azután, érezvén hirtelen feldagadt karja' elesését, azt keszkenőjébe kötötte 's úgy futott vele haza felé. Mire Lorányiné kiérkezett, mindon bajnak vége volt, 's csak azt pillanthatta-meg, mint suhant-ki valaki kapuján felkötött karral. 'S midőn megtudta hogy az Oberster mentette-meg lovait, kocsiját, cselédjét a' veszedelemtől, 's hogy ugyan az, terhes sebet kapott, ezúttal különben is sebesített bal karján, oly szívszorító keseredésbe esett, hogy könnyeit tartóztatni nem tudván, szobájába ment magát kizokogni. Azért e inkáb hogy vele éppen ke-

véssel ezelőtt bánt méltatlanul, vagy azért hogy az Oberster, eltávozása által hozzá bizodalmatlanságot mutatott, bizonytalan; meglehet, mind a' kettő okozta a' keseredést.

Nem volt szűnete a' seb' mibenléte felől való tudakozódásnak Lorányiné részéről már az nap is; más nap pedig mind addig nem nyugodott, míg Páter Antal maga el nem ment a' beteg' látogatására, kinek, tulajdon keze által csinált tépéseket, kötéseket, balsamokat, 's a' mi á' szenvedőt aligha legjobban nem enyhítette, sajnálkodása, részvétele, sőt szeretete felől küldött nyilatkoztatásokat. Miért ne szerethetném én azt a' derék embert, igy határozgata magában Lorányiné, ki csupa emberség, ki teljes tudománnyal 's ritka tapasztalásokkal, kinek nemes szívét 's különösen hozzám ragaszkodását csalhatatlanúl tapasztaltam, 's miért is ne nyilatkoztatnám azt ki néki, holott ő már esztendeinél fogva túl van azon az időn, mely bennünket az efféle vallásért pirúlásba hozhatna. Valóban őtet a' gondviselés atyámnak vagy gyámolító rokonomnak rendelte mellém; 's feltette magában hogy mihelyt sebjei fel és hozzá bocsátják, barátságosabb sőt atyafiságos lábra áll véle, feltette azt is, hogy őtet javai' kormányzására megkéri, tudván az elmés aszszony, hogy nincs lekötelezőbb hízelkedés a' nemes szívekre nézve annál, midőn ezeket

közellébbi környülállásainkba béavatván, azoknak igazgatása felől tanácsoljuk.

Csak az írhatná-le azon nyugtalanságot, mely Lorányinét azon tizenkét napig kinzotta, míg Váry Úr, sebjei miatt ki nem jöhetett, a' ki valaha tapasztalta, mennyire nem néznek semmi akadályra az erőslelkű, fiatal 's kivált szép Aszszonykák, ha fejecskéjekben vagy inkáb szívekben elkészült feltételeik' teljesítésére törekednek. Páter Antal egész nap az Obersternél dohányozgatott, mert mihelyt haza ment, azonnal viszsza kellett a' szép Aszszony' kérésére a' beteg' tudakozódására menni. Hányszor megengedett szívében a' nemes Váry, Lorányiné megsértésiért! midőn mind a' Páter' szüntelen járásából, mind különösen annak beszédéből általlátta, az eddig hozzá hideg Aszszonykának figyelmét iránta; mely boldognak tartotta magát sebbe-esésében! milyen jó borravalót szánt-el azon kocsisnak, kinek ittassága, ezen sebet, 's ennélfogva az eddig zárt szívnek kinyílását okozta. — Aligha hidegebb vérrel 's nagyobb szemességgel nem bírt az Oberster Úr az ellenség előtt, mint most; mert különben nem nyerte volna azon nagy hírt, melynél fogva ő felőle, mint az egész seregnél legelső száguldó felől, azt tartották, hogy a' legcsalfább ellenség sem szedte reá soha.

Éppen' szombat estve vala, midőn Páter Antal azon örvendetes hírrel jött haza, hogy az Oberster más nap már bátran kimehet. Azonnal futott egy cseléd Lorányinénak azon izenetével, mely szerint, minekutána felgyógyúlásán örvendezését kinyilatkoztatta, arra kéri Váry Urat, hogy holnap hozzá ebédre, sőt korábban is oly végre szívesen látná, hogy őtet a' Szentegyházba kísérné-el.

Különösen szokott az ember valamely fontos jövendőt megelőző éjjel magában elmélkedni; kicsinálja a' várt dolognak egész folyamatját, elgondolja, sőt el is mondja mit fog ő ebben 's ebben az esetben szóllani, mint fogja magát ekkor viselni; 's többnyire midőn elérkezik a' várvavárt pillantás, elfelejtvén minden kidolgozott beszédit, kimért viseletét, azt mondja a' mit nem is akart, azt teszi, a' mit éppen el nem gondolt.

Így járt mind Lorányiné mind Váry. Mind ketten kicsinálták a' megszóllító beszédet, megválogatták a' szókat, melyekkel se nagy tüzességet se felettébbvaló hidegséget ne mutassanak. Azonban az egész éjjeli orátori készűlés füstbe ment. Lorányiné még csak jobban helyén volt; mert az ő képzelődésének nem felelt-meg egészen az Oberster, kire távollétében az ifjúi szenvedésnek minden kedves bágyadásait reáruházvan, képzelődése' tárgyával csaknem úgy járt, mint járnak többnyire a' látogatók valamely olyan

tárgynak megpillantásakor, melyet valamely tüzes költő vagy eleven képíró által készült ábrázolat után ismertek, kik gondosan elmellőzvén a' vidék' minden kellemetlen helyeit, csak a' kedveltető csak az elragadó pontokat mutatták. Megvolt a' bágyadt szemforduldás, de őszbecsavarodott borzasan kiálló szemöldökök, ritka 's kopott szempillák, ónszínű ránczos szemaljak között; megvolt a' halványság, de téglaszín, nekikeményedett vén arczon, megvolt minden szenvedése mellet is a' bátor katonai állás, erőt mutatott minden tag, de az ősz fej, a' könyökökön 's térdeken látszó hegyes szögletek nyilván jelenték, hogy már ezen tél után tavaszt többé nem lehet reményleni. Egészen másképen volt Váry; ő már igazán elfelejtette minden feltételeit, melyeket magamérséklése' kedvéért koholt, de azt is elfelejtette bélépésekor éjj van e vagy nappal; hanem ő már nem azért, mintha képzelődésének nem felelt volna meg a' tárgy, hanem azért, mert azt hihetetlenűl feljűlmulta. Azért e hogy a' rég nem látott Szép, mindenkor kedvesebb; azért e hogy Lorányinénak orczájára az aggódás valami ellenállhatatlan bájos komolyságot öntött, mely különben sugárzó szépsége' tekintetét olyformán nevelte, mint neveli a' napnak szemfényvesztő diszét a' rajra keresztűl futó lenge köd; azért e végre, hogy valamint a' setétségből néző előtt világ-

gosabbnak látszik a' csillag, úgy a' maga szenvedéseit érző Oberster előtt most Lorányiné csuda szépségnek tetszett; elég az hogy Váry Úr úgy elvesztette Lorányiné' szépségén esze-szeme-fényét, hogy legkissebbé is észre nem vette azon változásokat, zavarodásokat, mellyeken Lorányiné, vasárnap reggeli látogatásakor egymásután általment.

Isten hozta édes Várym! ezen szókkal ugrott a' belépő Oberster elébe Lorányiné; de a' mint közelitésekor, a' feljebb emlitett okoknál fogva, orczája' tüze enyhült, 's felemelt karjai ismét kebele felé visszahanyatlottak; megengedi, így folytatá mérsékletebb hangon, kedves Oberster Úr — Váry Úr azt gondolván hogy az utóbbi sértegetéseiért akar engedelmet kérni, ezen szavakkal vágott Lorányiné beszédébe: ha életem vagy katonai hírem forgott volna is veszedelemben Nagyságod' beszéde miatt, még is elfelejteném most, a' minthogy azt eltakarván, csak kegyes részvételét kivánom háladatosan megköszönni; 's ekkor vesztire a' Csinost akarván játszani, szokásán kivül Lorányiné' kis kezét megcsókolta. Ez bár mint érezhette is hajdani igazságtalanságát, de neménének kis gőgje megbántottnak érezte magát, midőn azt más, ha palástolva is, szemére meri vetni. Nem tudta az ősz vitéz, hogy fiatal szép Aszszonyaink, olykor olykor ejtett hibáikat, csak utóbi igen mege-

lőző, lekötelező sőt hízelkedő magokviseletével szokták helyrehozni; ellenben készebbek azokat sokkal több nagyobb hibákkal is takarni, ha valaki szemekre akarná lobbantani; azoknak megvallása pedig vagy soha sem, vagy igen igen ritka szívszorító pillantatban történik. Ehez járúlt még az a' különös érzés is, melyet Lorányiné akkor vett észre, midőn puha kezecskéjét, a' kemény és aszott ajakaknak temérdek csókja illette. Most már Lorányiné egészen oly állásban volt, mintha valamely jóelőre várt udvariás látogatást fogadott volna-el. Oberster Úr, monda, engem balúl értett, én nem érzek részemről semmi engedelem-kérésre való történetet; hanem inkáb Oberster Urat kell megdorgálnom azon bizodalmatlanságáért, hogy magát érettem szerencséltetvén, nem egyenesen hozzám jött orvosoltatásáért; de azért én megengedek, ha többször nem lesz így: — azonban megengedi úgy e? akarám elébb mondani, hogy én Nagy-bátyámnak fogadjam, úgy is a' Szelenczyekhez atyafiságot tartott mindég a' Váry ház, 's egyszersmind megkérjem arra, hogy engem' jószágaimnak 's házamnak kormányában, tanácsával és tapasztalásaival segítsen.

Szomszédja ugyan a' barátság a' szerelemnek; de midőn valaki ezt várván, kéntelen amazzal béelégedni, vagy még a' helyett is az atyafiság' közel, tág,

de soha által nem léphető korlátaiba esik, alkalmasint olyanformán érezheti magát, mint az a' gyermek, ki egy magános ág' hegyén lévő gyümölcs után kapaszkodván, midőn már horoggal magához vonta, és a' kívántat szakasztani akarná: az ág csaptatva kisuhanván, horgát is felrántotta, 's kezében egy kis levélnél vagy zöld gajjnál egyéb nem maradt, maga pedig egy előtte lévő verembe belézuhant. Váry Úr is ily nagyot esett. Állása ki volt szabva. A' Nagybátya közelebb jutott a' Húgom-aszszonyhoz, a' midőn Lorányinétól Váry megmérhetetlen távolságra esett. A' Kriván teteje, bár sokkal közelébb emelkedik is a' naphoz, hóval, jéggel didereg; midőn mellette a' mély völgyek, a' nap' kedveltető melegétől éledvén, eleven zöld termékenységgel díszlenek. Szerencsésnek valotta azonban ugyan csak magát akadozva Váry, 's ígérvén minden lehető szolgálatjával a' bizodalomnak megfelelni, a' szép új atyafit a' Szentegyházba elkísérte.

Estvére az Obersternél lévén Páter Antal, közöttök következendő beszéd kerekedett dohányozás közben:

Váry. Tehát azt hiszi Páter! hogy Lorányiné hidegebbé nem változott?

Páter. Azt biz én! sőt a' mint vettem észre, most Oberster Úrhoz sokkal jobb, sokkal igazabb szívességgel 's kevesebb tartózkodással viseltetik.

Vár y. Éppen a' fáj nekem! Közelít hozzám mint atyjához, de mint tisztelőjétől örökre eltávozott.

Páter. Engedje-meg Oberster Úr, hogy titkolódzás nélkűl szólljak. Én Lorányinét kicsiny korától fogva ismerem; atyjával, az öreg Szelenczyvel, gyermekségem olta barátságban éltem; az annyának még fiata leány idejére is jól emlékezem. Halhatta Oberster Úr is Szelenczynek ritka emberségét, példás magyar szívét 's különösen törvénytudománybeli jártasságát, szintúgy a' feleségének szépségéről, miveltségéről, talán egy kis pompázásáról való hírességét. Ez a' két természet a' Lorányiné characterének alapja. A' legjobb szív, nagy magakedveltetés, ritka pallérozódás, az illendőség' legkényesebb megfogásai, nemzetiség, a' külföldnek okos követése, szánakozás, az illetlenek iránt engesztelhetetlen indúlat, alázatosság, a' maga helyének körömszakadásig megtartása, bőkezűség, szükséges költségeiről szoros szorgalom, az idegenek iránt megelőző, ismerőseihez tekintetet parancsoló viselet, szépség, szúrós elmésség, szüléinek, rokoninak rendkivűl seretete, meggyőződésből származott vallásbeli buzgóság, az effélében tettetőkhöz csípősség, házánál oly rend és csínosság, mely az idegen néző előtt tehernek látszik, a' másutt látott rendetlenségek iránt türedelem: — ezek 's más számtalan tulajdonságai a' szépségnek,

fiatalságnak ragyogó lackja alatt, nem csuda ha serdűlő idejétől fogva minden ismerőseit, szeretőjivé, minden szeretőjit, tisztelőjivé tevék. Számtalan kérőji közt a' megholt Hadi-biztos Lorányinak egyetlen egy fija nyerte-el, ki atyjáról maradt temérdek kész pénzbeli kincsei, 's minden egykorú pajtássai felett való neveltetése, kedveltető viselete, forró tisztelete 's tüzes szerelme által, leginkább látszott hozzávalónak. Lorányi, házassága' negyedik hónapjában, szeretőből férjjé, imádóból házigazdává változott, 's nem is tudom mi lett volna házassági életekből, ha Lorányit, vigyázatlansága által magára vont szerencsétlensége el nem tűntette volna. Éppen akkor érkezett haza Oberster Úr, midőn az elveszett Lorányi iránt legtüzesebben folyt a' pör. Oberster Úrnak részvétele, pártfogása, a' derék Professor Rényi' hatalmas tolla, felmentették ugyan Lorányit; de ő, hetedik esztendeje már miolta oda van, senki felőle semmit nem tud; az Aszszonyt, illendőség iránt való érzékenysége, szemérmetessége gátolta, hogy országszerte hirdettetvén férjét meghívja, 's azolta bizonytalan özvegységben titkon szenved, de csak titkon, mert én vagyok az egyedűl, ki tudom minn és mennyire gyötrődik. Oberster Úr megérdemlette igazán Lorányiné' háládatosságát, ő hiszem ebben nem is maradt adósának; de azt, a' mivel talán Oberster Úr

magát kecsegteté, soha el nem érheti. A' fiatal asszony csak ifjút tud szeretni, az éltesebbeket pedig tiszteli. Legyen Oberster Úr néki az, a' minek megkérte; ki legyen szive' kedveltje, hiszem rövid idő mulva kitetszik.

Vár y. Szomorú vigasztalás édes Páterem! de ha igaz, csak szenvedjük; 's kit gondol még is vetélkedőmnek?

Páter. Igaz e a' mit gondolok, de én Rényit gyanítom.

Az óra tízet ütött, 's a' két öreg, jó éjszakát kívánván, egymástól megvált.

Más nap Páter Antal következő levelet kapott Professor Rényitől:

Diós-Győr, Július' 12 d.

Engedjen-meg kedves Bátyám, mintegy szökve történt eltávozásomért. Ismeri természetem' sokszori csapongásait, tudja mely kénszerítőleg történik velem sok olyas, a' mit utób de későn meg is bánok; ennélfogva bár tudom, hogy csak kedves Bátyám az, kit eltünésem megillethet, még is bízom 's bíztam is barátságában; mert ha gyaníthatnám is más valakinek dolgaim iránt legkissebb részvételét, bizonyára ő volna tetteim' intézője, de így! — Orvosom' javallata vitt otthon a' ferdőbe ki, reménylettem is javú-

lásomat, mert kedves Bátyáméktól távol, még is messze nem valék; azonban, holott néhány esztendők olta nevem napja előre is már örvendeztetett, most még is előttevaló nap oly különös belső szorítást, oly kergető titkos hatalmat vettem magam körül észre, melynek ellent nem állhatván, mintegy szerszabással kocsira ültem, 's mindaddig feltétel nélkül hajtattam, míg a' Tiszához nem jutottam. A' Lúczi kompnál várakozni kelletvén, időm lett útazásom czélja' meghatározására. Diós-Győr kellemes tájékának tartottam, 's Jún. 24 d. napja olta itt vagyok. Hatalmas befolyása van a' vidék változtatásának egész valónkra, kivált midőn az olyan, mint a' hová én szándékoztam és jutottam. Oszlott komorságom már a' derék Miskolcz magyarságának 's munkás elevenségének látásán, midőn pedig azt elhagyván, Diós-Győrhez közelítettem 's az ott kezdődő nyílás, a' természet' kebelébe zöld hegy karjaival hívólag befogadott, 's előmbe tűntette a' hegy torkában emelkedő vár' maradványait, 's ezek elmémet a' hajdani előkorba visszarepitvén, egymásután előmbe hozák sok Királynéinknak, nevezetesen Zsigmond Borbálájának történeteit, 's mélyebben éreztették velem Nemzetünknek, Királynéik lakhelyeinek választásában kimutatott szép figyelmét, annyira elrepült fejemből 's talán szivemből is a' bú, hogy érthetetlen aggódásaimat le-

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA

rázván mintegy újjá születtem. Könnyebűlve szálltam-meg a' ferdőháznál. Alkalmatlan lévén ez, a' helybeli Erdőmester, kivel még az nap barátságos ismeretségbe jutottam, ajánlott szállást, 's látván fűvészkedésre való hajlandóságomat, harmadnapra egy, az erdő' mélyében lakó Felvigyázó' házánál szerzett két csínos szobát. A' Gazdám nem vala otthon. A' szobák' csínossága, a' falakon függő festések 's metszések, a' könyvek, a' házi-aszszony' szobájában a' fortepiáno, rajta a' hegedű, flauta, gitarra 's a' muzsikai darabok, egy Erdőkerűlő' házánál különösen megleptek, 's midőn az aszszony' tiszta öltözetét, könnyű és gondos nevelést mutató társalkodását látám, midőn hallottam okos, elmés 's hibátlan beszédét, 's a' huszonegy esztendőt nagyon haladó vilagbeli jártasságot, oly kellemes zavarba jöttem, hogy abból még most sem tudok kivergődni, mikor már a' Gazdát is megismertem. Ez tudósitva már Erdőmestere által ittlétem felől, megérkezésekor tüstént hozzám jött, örvendezésének kijelentésére. Termete magas, alkatása erős de szép szabásu, orczáját bajusza 's borzas oldal-szakállai annyira bélepték, hogy halvány kék szemeinél 's nem a' legkissebb orra hegyénél egyebet kivenni nem lehetett. Beszédének hibátlan 's hajlékony fordulásai, diszes magahordása elhiteték velem azonnal hogy ő nem Erdőkerűlőnek volt nevelve, 's még inkáb nevekedett gyanúm,

midőn észrevettem, mennyire iparkodott együgyűbbnek kissebbnek tetszeni, mint valóban vala. Közelítének lelkeink mindjárt első, az erdőkről, növevényekről 's a' vidéki szorgalomról kezdett beszélgetésünkben, szíveink pedig, melyeket a' mindkettőnkön elterűlt keseredés nagyon egymáshoz vont, csakhamar barátságra lobbanának, mihelyt az élet' czéljáról, a' cselekedetek' rugójáról, kinézéseinket megismerénk. Utáltam midenkor a' más házi környűlállásaiba erővel magabefúrókat, őrizkedtem a' magaméit is másokra erőltetni; de két nap alatt annyira kinyílánk egymáselőtt, hogy ha a' Gazdámat foglalatosságai harmad napra az erdőbe nem hívták volna, valóban mind azt tudnám felőle a' mit csak barátjának felfedezhet.

Az Erdőkerűlőnek characterében fő vonásnak tapasztalván szép fiatal felesége' féltését, azonnal otthagytam szállásomat, 's a' vas ferdők' kedvéért a' hámorok' gunyhóiba hordozóskodtam azon három napokig míg Gazdám távol lenne. Itt azonkivűl, hogy a' vas ferdő' eddig még nem is ismért hatalmas erejét tapasztaltam, egy véletlen szerencsére találtam. Ugyanis az éppen ide körűltekinteni vagy múlatni jött Camerae Praeses Báró Koronay Ő Excjával megismerkedni szerencsém lévén, 's vele a' hámorok' 's malmok' javítása felől észrevételeimet közölvén, előtte oly kedvet nyertem, hogy minden a' ferdéstől meg-

maradt időmet társágában kelle eltöltenem. Midőn pedig másnap véle együtt, a' német Teich' megrontásából elég roszúl, magyarúl is Tajnak nevezett tavat megtekintettük, 's én ezen tó' feltartására rakott temérdek töltésnek oly hibáját fedeztem-fel, mely annak nem sokára csalhatatlan megszakadását okozta volna; Ő Excja csekély észrevételemet 's ajánlott javallatimat, oly kegyesen fogadta, hogy azok iránt a' szükséges rendeléseket nem csak tüstént megtette, hanem még engemet bizonyossá is tett, javallatimnak a' legfelsöbb helyen leendő béjelentése, 's a' mint magát kifejezé, érdemeim méltó megjutalmazásának tehetsége szerint eszközlése felől. Ma estve a' Báró Miskolczra viszszament; én holnap reggel kedves erdei lakásomba térek. Ismeröseimet tisztelvén, 's az eltávozásomban résztvevöket köszöntvén, kedves Bátyámat csókolom 's a' t.

Professor Rényi tiszteltetí Nagyságodat, mondá későbben Páter Antal Lorányinéhoz menvén. A' Diós-Győri ferdőket használja, 's a' mint látszik, egyéb mulatságnak sincs híjjával, 's én a' távolban is részt veszek abban.

Lorányiné. Köszönöm, 's miben áll mulatsága?

Páter. Szolgálok levelével, ha unalmat nem okozna, úgy sincs benne semmi titok. — Ezzel a' nyújtott levelet Lorányiné elvévén, 's figyelmet nem mu-

tató könnyűséggel elolvasván, viszszaadá ezen szavakkal:

Lorányiné. Nincs ebben én rólam legkissebb emlékezet is, hogy tisztelt hát engem Páter az ő nevével?

Páter. Úgy tartom, Nagyságod van értve azon levélben, mert nem hiszem, hogy Rényi' eltávozásában 's hogylétében részt ne venne, — erre ő, úgy hiszem, számot tarthatna sok —

Lorányiné. Számot tarthat részvételemre, ha valakire boszszankodni részvételt jelent. Gondoljael Páter, én azt a' csudálatos halgatót, neve napját előző estve meg akarám a' ferdőben lepni 's a' gyalázatosnak csak hült helye vala — pedig tudhatta, hogy én, dolgaim körűl kimutatott indúlatját, ha egyébbel nem, legalább ilyenkori figyelmemmel mindég meg kívántam ismerni. Ott nem találván, boszszúságból három napig maradtam a' ferdőben, 's tudja Páter milyen jól mulattam magamat.

Páter. Hallottam biz egynehány ismerős tisztelőitől Nagyságodnak, kiket azon három nap ugy kifizetgetett, hogy azolta bújokban, egyik a' Körös partját, másik a' Szeghátat, barmadik az erdő' mélyét keresi. — Szegény Váry, most tudom már, miért kapott oly szép Complimenteket Nagyságod' haza érkezésekor.

Lorányiné (Pirulását titkolva, 's valami munkát keresni felállván). Az útazás 's különösen az útról jövetel, többnyire oly boszszússá teszi az embert, hogy ilyenkor még az édességek is bántások. Azonban nem mondtam én Várynak semmi illetlenséget, úgy emlékezem.

Páter. Nem nem! de én csak azon jó kedvére emlékezem Nagyságodnak, midőn most két esztendeje Bécsi útjából, éppen Aloyz napját előző estve hozzánk érkezett.

Lorányiné (Az ablakban álló virág-cserepeket felborítván). Ugyan édes Páterem, adassa-bé a' támaszt, nézze milyen ügyetlen valék, kiejtettem.

Páter Antal, szerzett észrevételeivel kimenvén, a' beszédnek vége lett.

Páter Antal, Lorányiné atyjának, Consiliárius Szelenczy Ferencznek, mint már látánk, iskolai pajtássa 's később egész életében leghívebb barátja, a' Paulinusok' Szerzetébe állván, ott magának tanitói szép hírt 's még szebb lelkipásztori érdemeket szerzett. A' Szerzet' eloszlatása után, mérséklett penziójával Szelenczyhez vonúla, 's leányát a' mostani Lorányinét, olvasni, írni, Istent ismerni, 's tisztelni, jónak, szelidnek, kegyesnek lenni tanította. Szelenczyék' halála 's Lorányinak eltávozása után, nevendékje' házához ment, 's örömmel juttatta vagy is

engedte most által Várynak, az inkáb világihoz illő jószágra ügyelést. Azonban egy távolka eső jószágban, valami költséges gazdasági-épűlet vala készítendő; ennek elintézésére tehát Váryval együtt néhány napra oda kocsiztak.

Maga maradván ezalatt Lorányiné, hajdani Gouvernantjának, most egy érdemes Sós-tiszt feleségének, kivel időről időre gondolatjait, indúlatjait, s' történeteit közlötte, ezen levelet írá:

Július' 18d.

Mind inkáb gondolkodóvá tesznek, édes Margitom, környűlállásaim; egyikből kimenekszem, utána terhesebb következik. Lorányiról még most sem hallok semmit. Reszketve kell elgondolnom, mi lett volna belőlem, ha őtet vigyázatlansága el nem távoztatta volna; mert hogy ő javamra többé meg nem változható vala, tökéletesen általláttam, nem indulatból vagy heveskedésből, hanem hideg és feltett czéljára intézett tetteiből. Szeretetet annyira nem érzek iránta bennem, hogy eltávozásán való aggódásimnak, inkáb a' szégyen 's jövendőm' bizonytalansága a' kútfeje. Oh, nem ugy kelle formálva lenni annak a' férjfinak, kit én szerelmem' egész hevével boldogítani akarék! Miért akara ő engem első házi cselédévé lealacsonyítani; miért kívánta legkedvesebb hajlandóságaimat, mulatságaimat, eltiltani, akadá-

lyoztatni! holott ha hozzám egész szeretettel, igaz figyelemmel lett volna, ha vettem volna észre hogy érettem legkissebb mulatságát is feláldozza, ha láttam volna igaz szenvedését magamviseletén; kész lettem volna mindent, mindent, talán azon szokásaimat is elhagyni, melyeknek nemlétek csaknem lehetetleneknek látszatának. De úgy tyrannizálni, mint ő akarta — soha soha nem hagyhattam volna magamat! Ilyennek képzeltem én szívemnek szerelmemnek életemnek tárgyát, mint az a' Rényi, kiről Lorányi' eltávozásától fogva már annyit írtam. Nem hajlékony vízeszű ő, hogy kedvemért, életbeli kilátásait változtatná, mert a' mit egyszer igaznak, jónak, illendőnek talál, attól a' világ' minden hatalma, kísértése se tántoríthatná-el. De ellenmondásai oly kímélve kezdődők, okai oly szeliden meggyőzők, hogy sokszori beszélgetéseiben, midőn valamely köztünk fenforgó különbséget eligazított, 's állításaimnak ellenkező igazsága felől meggyőzött, utóljára, bár az ő kinézése állot-meg, nem az ő, hanem a' magam észrevehetlenűl megváltozott vélekedéseit láttam igazaknak lenni. Ezenkivűl minden foglalatosságaiban tisztaság, változatlan rend, 's oly kedvesség uralkodik mint a' természetben, mely bár ezer változással múlat, de örökös törvényétől soha el nem távozik. 'S e' mellett ő azon kevés számuak közé tartozik,

kik a' magyar, Aszszonyi-állat nevezetet szégyenlvén, Nemünkhöz azon tisztelettel 's azon igaz választó figyelemmel viseltetnek, melyet mi, úgy hiszem, tisztelőinknek, elmederitő mulatsággal 's szívet nemesítő boldogítással eléggé meghálálunk. Csak egy hiba van benne, ha ugyan a' maga kíméletlen bírálását annek lehet tartani. Ő a' természettől a' legszebb ábrázattal, legegésségesebb delibb testel ékesítve, józan ritka elmével felruházva, ritkább tudománnyal 's talán egyetlen társalkodási kellemmel felkészűlve, bár tisztességes és a' mint látom, szükségeit feljülmúló hivatallal 's jövedelemmel bír; még is oly keveset tart maga felől, hogy a' maga csekélységét kitrombitáló világ előtt, gyermeki együgyűségben, 's a' magok hibájival kevélykedők előtt csecsemői ártatlanságban jelenik-meg. Én által nem látom, mi nagy közt, különbséget tarthat ő közöttünk; de az a' nagy tisztelettel való hozzám járúlás, melyet sokszor órákig tartó társalkodás is alig emelhet barátságos egyformasággá, azon soha maga el nem felejtése, mely már hatodik esztendőtől fogva, változhatlanúl igazgatja, előttem oly kedves alkalmatlanság, melyet változtatni akarok is, de eltörleni sem nem merek sem nem tudok. — Úgy e Kedvesem, szép és tekintetes hívatal egy Akademiai Professorság Országunkban? és még is hidd-el, mindenemen kész lennék számára csak

egy lépcsővel is feljebb való rangot szerezni. Szerezni? Meg kellene utálnom, ha tőlem elvállalná, ő pedig talán, meggyűlölne, ha bennem ennek kívánását észre venné. És még is, Kedves Margitom, hidd-el, nagyon nagyon kívánnám; miért, miért nem? magam sem tudom; de így talán ő sem lenne oly tartózkodó, én is jobban dicsekedhetném barátságával, mert nincs semmi bizonyosabb Lelkem, annál, hogy soha férjfi aszszonyt igazábban nem tisztelt, talán forróbban nem szeretett, mint ő engemet: — ha langal is orczám ennek leirására, de szívem' dobogása bizonyítja hogy ez igaz; 's hogy ő ha ezt ki merné nyilatkoztatni, engem nem találna egészen kegyetlennek. — De ítéld-meg magad, mely ki nem magyarázható éretlenség vala most benne: jól tudta, hogy neve napján róla soha el nem felejtkezem, 's még is, úgy hiszem előlem, a' ferdőből, hol meglepni kívántam, Diós-Győrbe elszökött, 's ott most valami fiatal Erdőkerűlőnének dryadi társaságában andalog. — Jól esik hogy Nymphája' férje féltékeny, bár nem sokára haza zavarná; mert hidd-el, hogy ha véled bár távoli társalkodásom sem volna, az itt lételt nélkűle szenvedni el nem tudnám. Így hozzá szokunk Édesem idővel mindenhez, 's a' régi szokást csak természetünk' megtagadásával tudnánk elhagyni. Oh bár megengednék az Egek, hogy férjed, a' most

itten megürűlt Só-tisztséghez jöhetne, 's hajdani nevendéked 's mindenkori barátnéd, mindennap karjai közé szoríthatna.

Még Váry Úr Páter Antallal meg nem jött; midőn Prof. Rényinek az utóbbihoz ezen reáírással igen sietős egy levele érkezett. Lorányiné, bár mint kívánta is foglalatját tudni, 's bár látszott is a' mind kettőjökhöz való helyheztetése, ennek felbontását azon okból javasolni, hogy a' késedelemből származható károkat elháríttsa, de még is annyira uralkodott magán, hogy midőn a' levél' érkezése után harmadnapra házi-barátjai megjövének, a' levélről az első 's elég soká tartó beszélgetésben sem tett semmi említést. Nem soká kellett a' szép Aszszonynak várakozni, mert még Óberster Váry Úr el sem távozott, midőn Páter Antal, szobájából lélekszakadva az említettekhez bérohant, 's lelkendezve egy székre dűlvén, a' levelet a' két elámúlt elébe az asztalra csapta. Olvassa Oberster Úr! ezt kiáltá sokára a' magához jött Páter. Az Oberster felvévén a' levelet, olvasá:

Diós-Győr, Július' 16d.

Alig tudom min kezdeni, kedves Bátyám, annyira zavarba hozott az utóbbi levelem olta itt esett történet. Igyekszem még is valami rendet tartani.

A' vashámoroktól harmadnapra estvefelé visszatérvén, Gazdámat akarám meglátogatni. Felesége, a' mellettem lévő szobában, mellynek ablakain szúnyog-hálók valának, setétben fortepiánója mellett ülvén, kedves elragadtatással énekelte ezen később tőle leírt, 's a' mint mondá, férjétől még házasságok' első telén készített dalocskát:

Mi gyönge halvány fényben pislogat
Szemérmetes mécsem' világolása?
A' déli nap derült sugározása
Özön tüzes világgal látogat.

De majd midőn sötét gyászt harsogat
Az éjj' komor homályra változása,
Eröre kap kis mécsem' bágyadása,
'S szobámban víg fényt áldva osztogat.

Ha megdicsöit a' szerencse' fénye,
Enyészni gondolom barátomat,
Holott míhelyt baj üldözi sorsomat

Csupán csak ő szívemnek reménye!
'S akként emelkedik baráti karja,
Miként homály 's baj éltemet zavarja.

Hallván hangjának rezegését a' dal' vége felé, annak végzetével szobája' ajtaja felé közelítettem, mely szintúgy felig hálóval lévén bévonva, egy szögletben

pislogó kis mécset láttatott; 's érthetően hallhattam minő sohajtások szakadoztak-ki a' valami után epekedő Aszszonyka' kebeléből, 's felvehettem a' bágyadt mécs' világánál, minő bájoló hajlásban dölt éneke után félkönyékre fortepiánójára a' bús magános, 's mely elkeseredéssel vegyűlt nyugalommal függesztette igéző kék szemeit, a' halvány fény' rezgő kútfeje felé. Leírhatatlan volt kelleme, midőn az ajtó nyílásra megrezzenve, férje' jöttét hívén, félugrott 's felém közelített; soha szebben nem változott a' csendes kesergés, kifakadó örömre 's ez ismét sajnos de nem békételen megcsalattatásra. Engedelmet kérvén háborításomért, 's nyervén is tőle; férjének még távollétét 's e' miatt való különös szívfogódását megtudtam.

Vígasztalván a' könnyen történhető elmaradásért, a' tüstént meggyújtott gyertyák' világánál örömmel hallottam, életének rövid de boldog történeteit. Előbeszélette, hogy ő a' megholt Erdőmesternek, ki hajdan Katonatiszt vala, egyetlen leánya; mint jött még annak életében az ő kedves Józsefe, mostani férje, hívatal keresés végett atyjához, hogy az elébb valami Lorányi Uraság' vadásza vala, de annak eltávozása után, azon háztól elköltözött; mint kezdődött ismeretsége az akkor igen igen bús Józseffel, mennyire inkáb a' szánakozás vonta elébb hozzája, 's mint ismerte utóbb ki ritka tehetségeit. Sírva említette atyjának halálát;

de kiderült ismét, elmondván mint lett árván félesztendőre Józsefe' hitvesévé, mint nyerték mostani jó csendes és bizonyos hívataljokat, 's mely megelégedve éltek azolta ötödfélesztendőtől fogva. Sajnálkoza ugyan férjének valami tikos bánatján, melly őtet soha tökéletesen kividúlni nem hagyja, de boldognak vallotta magát ismét, soha meg nem háboríttatott csendes életekben, melyet a' kis házi gazdaság körűl való gondoskodások, üres óráikban muzsikával olvasással mulatások, kellemesen váltogatnak. Tizenegy óra felé mondánk egymásnak jó éjszakát.

Alig leheténk első álomban, midőn hirtelen, lármát 's sürgetve felnyitást kívánó erős kiabálást hallék. Felkelék a' lármára, 's hallám mint nyíla-fel a' Gazda konyha ajtaja; később gyertya-világot láték 's ennél felvehetém, mint emelt két ember egy harmadikat befelé, 's csaknem kétségbe estem, midőn nem sokára a' Gazdaszszonyomnak szívhasogató jajgatásait meghallám. Kimenvén a' lárma' helyére, a' szegény Erdőkerűlőt vérében haldokolva találtam. A' mai öreg vadra tett vadászatban, állásában szomszédjának golyobisa oly szerencsétlenűl találta derékban, hogy mind a' seb' nagysága, mind elfolyt vérének sokasága, elkerűlhetlenűl halált vonának reá. Szűnvén a' kötésekre vére' folyása, míg az egyik vadász Orvosért sietett, a' másikat kiküldvén, felesége' jelenlétében, ek-

képen kezdé gyenge hangon utolsó beszédét: Az Ég hozta hozzám édes Rényim! az Úr engem nem ismert-fel; — én Lorányi, a' szerencsétlen Lorányi vagyok! Ekkor elbeszélvén réműlt feleségének igazi állapotját, tőle csalásáért bocsánatot kért. Ekkor tudtam-meg, hogy szerencsétlensége után eltűnvén, magát vadásznak adtaki, tanúbizonyság-levelet írván maga magának, mellyben Rejtegi Józsefnek 's nőtelennek nevezte magát. Másfél esztendő múlva, egy nem eléggé vígyázó Lelkipásztor mostani feleségével öszveeskette, 's ő feltette magában, hogy soha mostani állapotja' homályából ki nem lép. Hallotta, folytatá tovább, mentésében tett szerencsémet, hallotta felszabadíttatását; de Hánija' szerelme annyira nem kívántatta véle hajdani állapotja' viszszanyerését, hogy csak első felesége' bizonytalansága 's megkötettése nyugtalanítá, mert a' tudósitásokban, melyeket azolta gondosan olvasott, sehol sem találta meghívattatását. Bocsánatot kért első feleségétől; Hániját véle elhozott pénzének 's jószágának, Júliát az otthon maradtaknak tette örökösivé, 's ezen akaratját, a' reggelre elérkezett Erdőmester, Orvos, Tiszttartó, Fiscalis és én előttem, annak módja szerint megerősítette. Délelőtti tíz órára kimúlt. Gyermekei nincsenek. Felesége vígasztalhatatlan. Temetését elvárom; 's sietek haza felé ezen helyről, melly borzasztó történeteivel lelkemet megrázkodtatta. Ha

lehet a' szegény özvegyet reábeszélem a' hozzánk költözésre. Közölje édes Bátyám, ottlévő özvegyével vigyázóan ezeket, 's engem szeressen addig is, míg annak vígasztalásában, magam is személyesen társ lehetek.

Patakként ömlő könnyekkel siratta a' nemesszívű Lorányiné szerencsétlen férje' halálát; megengedett neki elhagyattatásáért, meg, nyilvánvaló megvettetéséért is. Rendeléseket tett férje' temettetése 's rangjához illő Requiemje felől; 's a' gyászban még kellemesebb özvegy, nyugtalan szív-dobogással várta Rényi' megérkezését.

Váry és Páter Antal különböző érzésekkel várták az eddig titkolódzó menyecske szíve' kinyílását. Megérkezett nem sokára Rényi. A' véletlen történet sokat változtatott Lorányiné iránt való magaviseletében, sokat Lorányinéban is ő iránta. Most gyakrabban járt hozzája, szabadabb leve társalkodása, 's foganatosak valának vígasztalásai. Lorányiné, Rényi jelenléte nélkül bús, csudálatos, erkölcsös, ennek társaságában nyugodt, szelid 's kellemetes volt; úgy hogy mire a' gyászhónapok elmúlának, közöttök a' háladatosság barátsággá, ez pedig megvallott szerelemmé változék. De tovább, egy véletlen történet nélkül, talán nem is jutottak volna.

Azon tudományos-kerület' Iskolai-igazgatója, hol Rényi a' törvények' akademiai Professora volt, ennek még Diós-Győrön létében meghalálozott. Sokan keresték a' megürült hívatalt. Báró Koronay' unszolására Rényi is bényujtotta szemérmes kérelmét, 's minő lett csudálkozása, midőn a' jövő iskolai esztendő' kezdete előtt megjött a' Felségtől, Rényinek kineveztetése. Most már nyilvábban jelentette, az eddig tartózkodó Director, Lorányinénál, szíve' kívánságát, 's a' csuda szépségű, ritka pallérozású gazdag özvegy, még az Advent előtt a' szerencsés Rényi feleségévé leve. Váry és Páter Antal, egymás kezét megszorítván, ezzel váltak-el a' lakodalom' estvéjén: meglett, a' mit jövendőltünk; — 's könnyen el lehet gondolni, hogy nem egyformán örvendett mind a' kettő jövendőlése' bételésén.

Volt azon városban, hol a' boldogult Lorányi lakott egy Ruppi nevezetű Gróf, ki a' Külföldről szakadván oda, Grófi rangjához illő költségeit, több szerencse-vitézeinek példájokra, tíz körmével a' Fortuna Istenaszszony templomában a' Fáró-asztalnál keresgette. E' mellett, az egész város' mulattatója, ujság-hordója 's bírálója vala; 's bár characterében több fogyatkozások tudva valának is, de a' nem ismerők előtt szemfényvesztő rangja, az ismerősök előtt mindég kész bankja, bejáróvá, tűrhetővé tették. Lorányi is, mint

gazdag nőtelen, társaságában gyakran volt, 's véle amolyan nagy világbeli pajtásságot tartott, több Nemeseink' szokása szerint, kik midőn kimért tisztelkedéssel korlátolják-bé magokat érdemes olyan egyforma hazafiak előtt, kiket a' szerencse náloknál kevesebb testi jókkal áldott-meg, nyereségeknek tartják olyas nagyranguak által tégettetni magokat, kik a' születéssel rajtok maradt névnél egyébbel nem dicsekedhetnek. Lorányi megházasodván, Ruppitól megvonta magát. Ez megsértésnek tartván ezt, de fájlalván is bankjának ezen hátravonúlás miatt esett csorbulását, azzal állotta boszszúját, hogy Lorányit, mint paraszt feleségféltőt minden nagy házaknál nevetségessé tette. Soká ment ez Lorányi tudta nélkül: egyszer csak azt veszi ez észre, hogy az egész város őtet csipkedi, és miért? mert Gróf Ruppi, sok olyas véle, a' Lorányi és felesége' társaságában történt anekdotákat beszéllett, melyek ezt világossá, 's a' Lorányi tőle lett elvonulását természetessé tették. Megtudván ezt Lorányi, szégyenletében mérgében, magát felejtve, Ruppit egy társaságban meghazudtolván, szemtől-szembe öszvegazolja. Ez becsűletét, mely az ilyes Uraknál, egy golyóbissal vagy kardal ejtett seb által helyrehozódik, keresvén, Lorányit kihívja, melyet ez elfogad. Pisztolyra lévén a' bajvívás, Lorányi Ruppit az első lövésre úgy teríti földre, hogy nyomban szörnyű halált holt. Lorányi,

különben is csak pénzből álló jószágának nagyobb részével eltűnt. Ruppi' halála, Lorányira büntető-pört vont, melyet Ruppinak, az éltesebb 's játékosabb Dámák között lévő pártolói egész befolyásokkal annyira sürgettek, hogy ha a' derék Rényi, a' magára hagyott aszszony' ügyét felvállalván, Lorányi' mentségét hatalmasan nem folytatja, Lorányi bizonyosan el nem kerűlte volna a' terhes büntetést; de így minden törvényszékek előtt ártatlannak találtatott, 's a' várt büntetéshez képest, csekély fenyítésnél egyéb terheltetést nem kapott.

Sok ellenséget szerze magának ezzel a' különben is bizonytalan eredetű Rényi. Mérgelődött ellene, az említett mulattatójoktól megfosztatott Dámák' karja, 's ezen mérgelődés engesztelhetetlen gyűlölséggé vált, Rényinek későbbi új hívatala 's boldog házassága által nyert szerencséjén. Nem tudtak személyében semmi kivetőt találni, születésének 's eredetének kellett tehát erre okot szolgáltatni. Teli lett az egész város Rényi' házassága után azon hírrel, hogy ő egy parasztnak fija, 's következőleg hogy ő nemtelen. Egek! mit kelle feleségének kiállani ezen hír miatt mindenfelé; de rágalmazásnak vélvén az egész dolgot, azt hallatlaná tette 's már kezdett is hozzá törödni, midőn férjének egy ujabbi tiszteltetése, reá újabb bajokat vont. Rényit mint embert becsűlte, tisztelte pedig és szerette

mint Professort utóbb mint Directort, nemcsak a' Fő Ispán, de az egész Megye' közönsége; azért is őtet házassága' hetedik hónapjában, bár távol vala, azon Megyének köz-gyűlésében Tábla-Bírónak nevezé-ki a' derék Fő Kormányzó. Megtudván ezt előre ellenségei, rajta következő szégyent ejtettek. A' kineveztetés' alkalmatosságával felállott a' Megye' Fő-Ügyésze 's tisztelettel protestála ellene, azt állítván hogy Rényi' nemessége bizonytalan, legalább a' Megyében tudva nincs. Erre egy Tábla-Bíró, ki éltes élete párjával együtt Ruppiban legtöbbet vesztett, 's így Rényit legmérgesebben gyűlölte, felálla, 's közönségesen kinyilatkoztatá, hogy ő Rényit jól ismeri, hogy Rényi azon helységből való hol ő is közbirtokos, hogy Rényi egy ottani Uraság Tisztjének fija, ki az ő bizonyos tudása szerint keresztelt Zsidó vala, 's hajdani Tugend nevét, a' keresztségben változtatta Rényinek. Erre nem lévén semmi ellenmondás, a' nemesszívű Fő-Ispán kéntelen vala szavát viszszahúzni. Rényi ekkor, iskolák' visgálására távol vala, 's még néhány hetekig szándékozék odamaradni, ha Páter Antaltól ezen rövid levelet nem vette volna:

„Siessen kedves Barátom, a' mint siethet, hogy kedves feleségét még életben találhassa.“

Sietett Rényi a' villám 'szárnyain, de későn. — Szelenczy Júliát életben nem találta. A' férjén esett

gyalázat, a' különben is nagyralátó aszszony' gyenge és könnyen ingerelhető inait annyira meg hatotta, hogy a' korán szűlés' kínjaiban kimúlt. Csalárdnak vélt férjének, utólsó pillantatiban a' legérzékenyebb szívvel megengede. Hijába mentette-ki később magát Rényi, hijába mutatta-meg, hogy ő ugyan azon Tugend nevet viselt keresztelt Tiszttartó' fogadott fija, de származására nézve ugyan tagadhatatlan nemes familiából való, és a' gazdag gyermektelen Tiszttartótól csupán neveknek egyformasága kedvéért fogadtatott-fel; hijába nyert a' gyalázó Tábla-Bírón méltó elégtételt; hijába lett Tábla-Bíróvá: szerette Júliája, ezeknek tanúja nem lehete. Számos esztendei vígasztalhatatlan keserűségben használt még Rényi hazájának, 's eltemetvén elébb két házi öreg barátjait, megérhette, hogy Lorányi' második felesége szerencsésen férhez ment, 's ennek ápolgató karjai között adá-ki Júliájáért epekedő lelkét.

Pap Gábor.

A' HIVSÉG.

EREDETI ROMÁN.

Emil.

(Egy meszsze nyúló nyiresben képzelödve bolyong magán egy szép tavaszi reggel).

Az éj virángyos erdeinkre, mint
Ezernyi szem brilántokat, sürün
Lövellte a' csilámló harmatot.
Kiért az életet magasztalám —
Kit egykor én nagyobbra tudhaték
Becsűlni, mint világi fényt 's aranyt —
Lucinda — csendes éjben adta-ált'
Lelkét szelíden a' nagy Ég' Urának:
Bizonnyal őt siratta most az éj,
Füvekre fákra szórva könnyeit.

(Zokogást hall, melly után nyomozódván, lépésit halkal téve megy elöbbre).

Minő sebes szivet jelent e' hang!
Talám egy őz van ott a' tüske köztt,
'S lövés esett szegényen; omladó
Vércsepjeit zokogva nyalja tám!

(Megpillantja Eleket egy hárs alatt, hova közel egy sziklaürt lát, 's megdöbben).

Egek! leroskadok. — Hová juték? —
Ki az? —

ELEK (észrevéve Emilt).

Ne félj, ne — Ifju! jöjj felém:
E' köntös és ezüst-szakál ijeszt;
De gyilkolást nem ismer agg karom.
Kinek világi jó 's öröm jutott,
Irigyje nem valék 's leszek soha;
Ha kit pedig sulyos csapás emészt,
Ma könnyet ejt beűlt szemem neki.
Sok illy tavaszt virítni láttam én,
Mióta erre senki sem talált;
Azért, ha itt leűlsz 's kihallgatod —
Neked nyitom-meg e' dagad'tt kebelt:
Te ifju vagy, tanúlj. Jer, ülj ide!

EMIL
(megilletődve Elekhez fordúl).

Ki sorsa' sújtoló bilincseit
Viselni szokja, félni nem tud az.
Nincs már a' mit lehetne féltenem.
Ki látna téged, és ne futna-el?
De bánatos szived' keserveit
Ha nálam öntheted-ki, jó Öreg!
E' bús kebel kitárva részt veend. (Leül.)

ELEK.

Előbb nevelte itt a' lombokon
Siralmam' egy kis árva gerlicze.
Szegény! talám szerelme' sorsosa

Ragadtatott örökre tőle el,
Azért busonga; nem találja — nincs,
Kivel frigyét a' csók pecsételé.
Elméllvé hallgatám-ki jajjait,
Előmbe tünt virágkorom, feszült
Az érzelem, 's alélva dőltem-el. —
Maradj velem, Fijam! maradj velem;
Ha illetődve hallgatod bajom',
Az Ég adott valómnak orvosúl.

EMIL.

De hátha olly kin az, minő enyém?
Vigasztalásra képtelen leszek —
'S ezer sebet szakaszt-fel úgy szavad.

ELEK.

Barátom! én öreg vagyok; te még
Ifjontan annyi bút nem érhetél.
Tizenhat évek és kilencz havak
Lefolydogáltak ifju éltemen,
Midőn a' szép Otill szemembe tűnt;
Nekem csak ő teremtetett vala,
'S az ő szivét viszont csak én birám.
Viráguton haladva értük-el
Az olly dicső határt mi boldogok,
Hol angyalíta minket a' Halandó.
Az én atyám 's Otill' szüléi nagy
Haragban éltek; egy falut lakánk,

'S tilalmazák szerelmeinket ők.
Fonák dolog pedig, parancsokat
Elébe-adni a' szerelmnek, úgy,
Hogy egy kicsinyt se véttsen az soha.
Ki várhat olly erőszakot, hogy a'
Legédesebb gyümölcsiért ne is
Kivánjuk azt az égkegyelte fát,
A' mellyet itt alant hoz Édenünk?
Szülék' tilalmait, ha szentek is —
Gyakorta semmisíti a' szerelm.
Mi is sok izbe' titkosan füzénk
Az új remény' dicső virágait;
Egyegy kis ellopott idő nekünk
Kivánatos kegyelt füszer vala.
De nincsen olly finom selyem-fonál,
Napot hogy az ne látna itt soha:
Atyám 's Otill' szüléi kém után
Tudák, hogy öszvejárt a' lyán velem.
Legottan elrekesztetett az ut,
'S egymást mi már soká nem láthatánk.
Reményem elveszett örökre most;
Szerettem Angyalomnak irtam, és
Vándorbotom' vevém, 's az Istenek'
Kegyére bizva sorsom' — eljövék.
Sokáig igy körülbolyongtam én,
De végre egy Üreglakót lelék:

Xavér neven hivattatá magát,
E' sziklatér adott lakást neki,
Körűle szép fejér juhok 's vidám
Gidák legelve szökdelének itt;
Sokan kegyelve tisztelék; el-el
Jövének olly Szerelmesek, kiket,
Mint engem is, a' sors' dagályja vérzett.
Felirta mindenik' nevét 's lakát,
'S a' tőle megnyugodva elmenőt
Vigasztaló beszéddel oktatá.
Örűlve vett magához engem, és
Együtt lakánk az ősz Xavérrel itt.
'S hat évek' elfolyásakor, midőn
Atyám (igy hivtam őt) magán vala,
Rezegve jött lakunkba egy személy,
Kisírt szelíd vonási voltanak,
'S atyám előtt imigy panaszkodott:
»Egy árva lyán vagyok; bocsáss, Öreg!
»Ha csendedet zavarja létem itt:
»A' nap' sugári tűznek erre be,
»Világinál belépni úgy merék.
»Juh-bégetés után jövék ide.
»Hat év előtt szivem rokon felét
»Vesztém-el; a' szüléi tisztelet
»Nem engedé hazámat hagyni-el,
»Azért nem is mehettem-el vele —

„'S kivándorolt, ki — mély bujában ő.
„Utóbb szüléim elhalának; ah!
„Sem ők, se Kedvesem, birásomon!
„Jaj! árva, földig árva lettem én.
„Kiváltaná, ki — jó szüléimet
„E' vér; de föld nem adja-vissza már.
„Elek talám csak él: igérte, hogy
„Örök magányba vonja-bé magát,
„'S enyém maradni kész; azért futom
„A' föld' komor határait. Ha él,
„'S az Ég őt feltalálnom engedi —
„Lehúnyt napom kitűnik újra még"
E' szóra egy eperjfüzérrel én
Betoppanám; Otill megismere,
Reám simúlt, köszönte csókival;
Szivemre gyomtam őt, 's lihegve szóllt:
„Elek hivem vagy? — Én hived vagyok!"
„„Halálomig hived!"" Feleltem én.
Meleg könyűkkel áztotott; ledőlt
Egy új gyepágyra, 's ott aludt-el ő;
De, hajh! kipattan e' kebel! — el úgy
Aludt, hogy édes élte megszüne. (Sir.)

EMIL.

Elég; — elég; — szivembe' már szavad
Ezer nyilat megingatott; — elég!

(Könnycz.)

De szánj-meg, Ifju! lásd: Otill helyett
Igy árva most magam levék. Xavér
Kihalt, kevés időre; jégszemét
Magam nyomám-be. Felkötém hideg
Állát, 's azon gödörbe tettem őt,
A' mellyet élte' hajlatán velem
Vidámon ása, illy szavak között:
„Elérve száz telet 's meleg nyarat,
„Kezemremegve hányom ezt a' sirt.
„Örűlve éltem; édesen haladt
„Az első kisdedévem, ősz-korig.
„Nagyon becsűlöm én e' hantokat;
„De tudva, mást ha sújtva sarczolék,
„'S kajáni dölyf tetézte kedvemet,
„E' sirba készülő porom soha
„Ne leljen abban enyhet; Orkuszig
„Repítse egy szemig dühös vihar!"
De lásd: szelíd nyugalm takarja őt;
Irigylem, o irigylem enyhelyét!
Csudálkozol magadban, elhiszem,
Hogy engem annyi bú nem ölt-le még.
Nem is szilaj keményedés, oka;
De mint a' nedvefogyta tölgy soká
Megáll erős tövén, — lesújtatott
Reményem' óta ferjfi-termetem

Lefosztva is — sok évre nyúlt-ki már.
Ki félszeg, az hanyatlik olly hamar;
Ha terhe van, se roskad a' Derék.

EMIL.

Szivemszerette jó Öreg! ne várd,
Hogy én, ki mint te, ollyan enyhre vágy;
Neked talám vigasztalód legyek.
Megenyhül annyi sok bajunk, midőn
Kimondjuk azt, 's könyűket önthetünk;
Azért, ha rám figyelsz, keservemet
Veled fogom közölni én is itt.

ELEK.

No jól! — Jerünk előbb lakomba most.
Maradj velem tovább is; a' mit e'
Kör ád: gyümölcsöm és kövér tejem
Elég van ott; megosztom azt veled.

(Mennek a' sziklaür felé.)

Hollóm is itt cseveg; tekintsd-meg őt:
Kicsinyke volt, mikor kezemre jött;
Felém hozá egy róka, azt ez akkor
Ijedve elhagyá; behoztam, és
Az óta itt velem lakik, — tanúl,
'S ki tudja már dadogni ezt: Ne sirj.

EMIL.

Derék madár. Lehet szeretni őt.

(Beérnek a' barlangba.)

ELEK.

E' sziklaűr magányom énnekem,
'S legédesebb világi birtokom.

EMIL.

De benne martalékja nem levél
Vadaknak? o csudállak én, Öreg!

ELEK.

Dicső karok kegyelve védik ezt.
Elődöm is sokáig itt lakott,
'S nyugalma nem zavartatott soha.
Világ' zaját nem ismerem. Ha búm
Van, ezt Irigy sokítni képtelen;
'S igy azt könyebben is felejthetem.
Maradj velem, ha tetszik; és neved —
Hazád — mi? hol van? add-elő nekem.

EMIL.

Szomorfi ős - Emil kereszt-nevem.
Hazám Sijó' kigyózva csergedő
Vizén felyűl van: itt lakott közel
Lucinda is, szivem' kegyes fele. —
Veled maradni kész vagyok; de őt,
Jaj! őt el én felejtni nem tudom.
Eránta hő szerelmem — esküszöm —
Velem fog élni halni.

ELEK.

A' mit itt
Lelünk, azonnal elveszejtjük azt;
Alig nyíl a' virág, 's elaszni kezd.

EMIL.

Örülni kezdtem, és ma már sirok!

(Mind ketten zogoknak. Nesz hallatik.)

ELEK (halkal).

Ha!!! láb kopog felénk, Emil! Ha! — Ha! —

(Hallgatóznak, 's hozzájok egy Idegen lép-be.)

Ki vagy? lakom setét, de sejtem azt
Homályban is, hogy ember állt-meg itt.
Ki vagy? soká ne háboríts — — Felelj!

IDEGEN (rebegve.)

Egy elhagyott búverte lyán vagyok.
Tanács után egy ősz Üreglakót
Jövök keresni, a' kihez sokan
Kesergve indulának és vigan
Bocsátatának-el viszont haza.

ELEK.

Lakott ez űrben egy Öreg, kihez
Ha tönkre tett reményü is, de hiv
Szerelmes érkezett, — irásiból
Sok izben értesíte szenvedőt.

LYÁN.

Nem él tehát? No igy temetve van
Reményem is. — Hijába fáradék!

(Az égre néz 's viszont földre szegezi szemeit.)

ELEK.

Kihalt szegény; magam lakom. 'S ma már
Nem él az ember olly román-időt.
Az óta nem keresnek engem itt.
Elődjeink' szakálla nem lebeg
Melyünkön; o talám szivünk azok'
Hivségöket se birja! — — Szóllj tovább.

LYÁN (bátorodva.)

Ha gyermek a' világra jött, azon
Vigadni szoknak úgy-e sorsosink?
De nem születtem én örömre — hajh!
Nekem midőn anyám lételt adott,
Miattam elfogyott lehellete:
Reám első csókját se nyomhatá,
Melyére nem szoríthatott soha,
Tejét nem ittam, őt nem ismerém.
Atyám ezen megilletődve, mint
A' féregette tölgyfa, száradott,
'S kiszállt kevés időre lelke is,
Rokon-kezekre kelle jutnom igy:
Keresztatyám nevelt-fel; ő akart
Egy Urnak adni férjhez engemet,

Ki sok vagyonnak, annyival kevésb
Dicső tulajdonoknak Ura volt;
Amaz silány előttem: ezt viszont
Nagyon tudom becsűlni férjfiban, —
Emil azért nyeré szerelmem' el.
Azon valódi férjfi rény ragyog:
Komoly de édes a' tekintete,
Szelíd vonása arczain sokat
Igérve, ritka szellemet mutat. —
Hogy én a' renyhe Gazdagon kiadtam,
'S örök hivemnek hirdetém Emilt,
Boszúlva tettemet kereszt-szülém
Magával egy rokonhoz elvive,
Ki engem újra így erőltetett:
„Uradnak azt fogadd-el a' ki kért,
„Lucinda! sok vagyonja, pénze van;
„Magadnak is, van ősi birtokod,
„A' sok Szegény imádni fog titek'."
„„Szivet szivért adok. Szerelmemet
„„Hiú arany beváltni képtelen,
„„'S bilincsre ér'tte nem teszem magam'.
„„Honunk embert eladni tiltja; 's én
„„Legyek, ki pénzen adja-el magát?
„„Szivet szivért adok. — Sem én soha —
„„Hogy a' Szegény előmbe rogyjon, és
„„Imádjon engem: azt nem engedem.

»»A' jó Szegényt becsülni szoktam; őt
»»Segítem a' kevésből is, nekem
»»Barátim ők is."" Igy feleltem én.
Emilnek azt adák azonban ők
Hirül, hogy én kimultam; ő ezen
Magát a' búnak adva elhagyá
Lakát; de ezt kitudtam: ángyamat
Magát hagyám, 's szarándoká levék. —
Csak élne még az a' derék Öreg,
Kihez folyamni jöttem ennyire;
Ki sorsomat könyvébe jegyzené,
'S ha még Emilt az égi végzetek
Hozzá vezérlenék, találna itt
Vigasztalást, 's fellelne még utóbb.
Mert hidd, Emil szivembe zárva van,
'S reménylem: ő se hivtelen — nem, ő. —
Kün egy madár reményt sugallt belém
„Ne sirj" szavával; ámde mit tegyek?,
Az egy vigasztaland halálomig:
Hivek valánk, hivek vagyunk, leszünk.

Eleek.

Ki hiv — dicső nagy Istenéhez, a'
Királyhoz és Hazához, ugy egyébb
Barátihoz, — jutalmra érdemes.
Szerencse rád mosolygva hordoz itt:
Tiéd az Érisz-alma; megnyeréd

*

Emilt legédesebb jutalmadat,
A' kit te úgy szeretsz, dicső Lucinda!

(Megfogja Lucinda' kezét, s' a' szugolyban nyugtalankodó Emilhez vezetvén, ki mennek a' világosra.)

Lucinda! itt Emíled! és neked
Emíl! Lucinda — béred. — Éljetek!!!

(Emil és Lucinda egymást áltölelve csókok köztt elájulnak. Elek érzékenyen sir.)

EMIL (kevéssé feleszméllve.)

Sokat kiálltam ér'tted, Édesem!
De hála! Küzdni bajjal édes úgy,
Ha könnyeink örömre válnak-el.

LUCINDA (akadozva.)

Egyetlenegy — — — Emilem — — — Angyalom!

ELEK (félre.)

Öreg koromban olly nap ez nekem,
Minőt talám nem érek itt soha.

(A' Szeretőkhez fordul.)

Együtt ti még sokáig éljetek;
De boldogabb időkre mint Elek.
Ha viszatértek ősi házatokba:
Örökre hő sziv és elégedés
Legyen füszer tinéktek itt alant.

EMIL (Elekhez.)

Az Ég legyen tovább is őröd itt,
'S fizesse-meg baráti tétedet.

Nem is bucsúzom én te tőled el.
Enyém szived, 's szivem tiéd marad.

LUCINDA (Elekhez.)

Örökre foglak áldni, ősz Elek!
De hagyd-el e' vadon magányodat.
Jer, és maradj velünk, mig élni fogsz.
Magad vagy itt: ha élted elrepül,
O jámbor Ősz! ki nyomja-bé szemed'?
'S ki ássa földbe testedet?

ELEK (sürün könnyezve.)

Ne hivj,
Lucinda! a' ki mig csak élt, hivem
Maradt, — porához is hiv lészek én.

(A' két Szeretők két felöl Elek' nyakára borúltak 's egymást mind hárman forrón csókólják.)

LUCINDA (Elekhez.)

Az Ég legyen jutalmazód! Emílt
Te általad birom csak — —

ELEK (zokogva.)

Éljetek!!!

(A' két fiatalok Elekkel még egyszer kezet fogván, karjaikat egymáséba kapcsolva, könnyezve elmennek.)

ELEK (egyedül.)

Magam vagyok. 'S hah! tám magam leszek,
Mig pislogó éltem nem alszik-el.
Kevés Emíl, kevés Lucinda van! —

Két hamveder van itt: Xavér 's Otill
Nyugosznak édesen azokban. O!
Emil a' Kedvesét ölelve él;
Enyémmel én kevésig élheték,
Kit a' hideg porába' tisztelek. —
Kevés idő van hátra még nekem;
De addig is megőrzöm e' helyet,
Otillt porában is magasztalom:
'S ha még egy köny jöhet szememre csak,
Sirjára ejtem azt is: ott halok.

N. A. Kiss Sámuel.

HORÁTZ

A' MAJOROSÁHOZ.

Gazdája erdőmnek, és az engemet
Magamnak vissz'adó Szabínumomnak,
Melly néked mind kicsiny, mind rossz; pedig
Az eggykor öt tűzhellyel kérkedék,
És öt öreg lakóját szokta volt
Variának czéhe közzé küldeni:
Jer, nézzük-el, kettőnk közzűl ki lát
Jobban dolgához: a' gyomtól, tövistől,
Te tartod é tisztábban holdjaimat,
Vagy szívemet magam? 's a' birtok áll e
Jobb karban, avvagy a' jószág' ura?
A' mi engem illet, ámbár Lámiám,
Ki testvérének megholtán keserg,
'S vigasztalás nélkül siránkozik,
Rómába zárt-el, 's nem bocsát: de szívem,
De lelkem szüntelen' mezőre vonsz,
'S álltörni vágy az ellenző verőczén.

Boldognak én azt vallom, a' ki kinn
Lakik, te a' ki benn; 's így nem csuda,

Hogy a' ki irígyli a' más sorsát, gyülőlje
Azt a' mi néki lőn. Kábák te is,
És én is, a' békételenkedés'
Vétkét a' helyre toljuk! A' hiba
Saját szivünkben fészkel, melly magából
Ki nem röpülhet. Eggykor házi-szolgám
Miként ahítád, hogy mezőre juss!
Most ott vagy, és a' Várost, fördejit,
Lármás játékait sohajtozod.
Én mindég eggy vagyok; 's hány ízbe látád,
Melly nehezen hagyám-el kis szugom',
Midőn a' gyűlőlt dolgok béhivának.
Nem eggyet kedvelünk, 's innen jön a'
Külömbözés közöttem és közötted.
Mert a' miket te puszta rút vadonnak
Hívsz, az nekem, 's a' kik hozzám hasonlók,
Felette kedves táj; nem szép viszont
A' mit te szépnek mondasz. Látom én,
Tenéked lyánykák 's korcsma kellenének,
'S azért sohajtgatsz a' Város felé;
És hogy szugom szőlőt csak akkor érlel,
Midőn töményt és borsot fog; hogy itt
Sohol nincs csapszék, melly bort öntene,
Nincsen dudás czurhócska, a' kinek
Döngése alatt a' földet nyögtethessed.
Munkád azonban nem kevés: kapát vár

A' már rég olta fel nem tört göröngy;
Tikkadt bikád' fris lombbal kell hizlalnod;
'S ama' patak, hogy el ne únd magad',
Midőn a' zápor felduzzasztja, gátra
Mindég új gátot kíván, mert külömben
Iszappal hordja-bé sík rétedet.

De halld tovább, mi fúvat itt velünk
Kétféle nótát: Én szint úgy tudom
A' szép időt, mint jó magad, midőn
Hozzám könyűcske köntös, 's illatos haj
Illettenek; midőn a' telhetetlen
Szép Cynaránál még béretlen is
Kedves valék, 's nekem nem volt nehéz
A' vígadók közt, fényes nappal olta
Kivirradtáig, eggy üveg Falernumit
A' más után magamba töltögetni.
De most a' kurta vacsorácska kedves,
És az, ha végig nyúlván a' patak'
Szélén, a' fűben elszunnyadhatok.
Én nem pirúlom hogy kedves vala
A' játék eggykor nékem is: de azt
Illő vala eggyszer végtére abba hagynom.
Kis birtokomra ott nem pislít irígy szem;
Kegyes fogakkal csendes éltemet
Ott senki nem marczonglja, mérgesíti.

A' legnagyobb rossz a' mit várhatok
Szomszédimtól, abban áll, hogy midőn
Földemről hányom a' követ, göröngyöt,
A' gondos gazdán minden mosolyog.
Tenéked eggyszer a' nagy Róma űl
Agyadban; ott készebb vagy a' cselédek'
Konczát rágcsálni, mint itt kényen élni.
Ellenben ők tenéked azt irígylik,
Hogy erdő, hogy kert, hogy nyáj itt tiéid.
Bimbónak hám kell, járom kell Cziczának.
Legjobb, úgy vélem, hogy ha minden azt
Üzkéli, a' mit tud, és, ha kedvvel űzi.

Kazinczy Ferencz.

A' BETEG HAJÓS.

(1816. a' Dunán).

Indulj, hajóm! hozz kincseket.
Ez a' hely nem hazád néked,
Könnyü a' te köteléked,
Feloldnak 's ujj partokra szállsz.
Engem de más kötélék tart,
'S lelkem szivem csak e' kis part'
Szélén leng, bár velem Belgrád alatt uszkálsz.
Indulj, hajóm! hozz kincseket.

Isten velünk! Imádkozzunk:
„Ti Dunanimfák! hogyha jó
„Embereké ez a' hajó,
„Károktól' hát megójjátok;
„'S osztán, mig én a' szélvészek
„Köztt Czillitől távol lészek,
„Őtet barátjához híven megtartsátok.“
Isten velünk! Induljunk már.

Győr, egygyetlen, Istenhozzád!
Mig nézhetem toronyjaid'
Kereszteit, csillagait,
Még érezek könnyebbséget:
De nem sokára hijába
Nézek a' Nap' lenyugtába,
'S szivem tükrében csak találllak én téged.
Mig megjövünk, Istenhozzád!

Várak, faluk! ti eltüntök:
A' ti csinos szép képetek
Elmarad tőlem veletek,
'S nem hágy maga után nyomot.
Ah! énbennem nem olly kép van,
Evezni itt haszontalan,
Nem tünik ő nekem, örökre látom ott.
Várak, faluk! ti eltüntök.

Ne kérdjetek, miért hallgatok.
Nem haragszom én tirátok,
Bár nem beszélek hozzátok,
Szeretem én atyámfiját.
Az én szivem' társasága
— Titkos a' Lölkek' országa! —
Itt van, 's mulattatja értte vágyó fiját.
Ne kérdjetek, miért hallgatok.

Evezz Legény; verd a' habot!
Hornyolja a' vizet a' szél,
Reng a' hajó, a' Duna mély,
Hullámi vernek zuhognak.
Szóllj, szóllj, te kedves énekem!
Illyen zaj kell most énnekem;
Mert ittben még erősb hullámok zajognak.
Evezz Legény; verd a' habot!

Fogadjatok, Barátim, el!
Az éjjel majd álmodjátok,
Hogy szállított-ki hozzátok
Vendéget e' királyi viz.
De, oh! azt is álmodjátok,
Ti édes vidor Barátok,
Hogy karotok közé beteg szivet is visz.
Fogadjatok, Barátim, el!

Edvi Illyés Pál.

A' NEVELÉS' MÓDJAI.

Látván tünődve egy kertész hajladozni
Derékban, eggyesen nevelt gyümölcsfáját,
Szemlátomást nézte búsan hervadozni
Körülte tett 's reményt igérő munkáját.

Örömmel oly fedett helyre tette volna,
Hol ment lehetne a' szeleknek dühétől;
De hogy beteg halvány színre ne hajolna,
Nem vonhatá-meg a' szabad ég' kénnyétől.

Oltalmazó karót állit hát tövébe,
'S hogy ebben mind végig mentőre találjon,
Oly fiatal gajjat szúr-le mellyékébe,
Mely ott gyökért kapván, mozdúlatlan áljon.

Gyökérre kapván a' karó nem sokára,
Növésben, testben elhagyta nevendékét,
'S körűlfogván lombos karral utoljára,
Megóvta a' széltől kis fája' környékét.

Örűlhetett már a' fa a' nap' fénnyével,
Rácsorga a' zápor' zuhogó áldása,
Élhete a' szellők' enyhitő hüssével;
De semmi, vagy kevés még is haladása!

Ugy van! nem vett a' kis fácska segítséget!
Mert a' gyökért kapott oltalom, mellőle
Előle, alóla, minden nedvességet
Ugy elszítt, hogy csaknem kóró lett belőle.

Nem való mentőnek még a' fiatal fa!
Igy szólla a' kertész, 's a' karót kiveté,
'S helyébe oly száraz vén ágost ásata,
Melynek kihajtását már nem reménylheté.

Azonban a' mint az első szél' zugása
Megrázta a' vén ág' rothadozó tövét,
Recsegve fordúlt-ki elgyengült állása,
'S magával elrántá oltalma' gyermekét.

Búsúla a' kertész! — míg egyszer jártába'
Látván az erdei veszszőknek életét;
Bétette egy irtott liget' árnyékába
Gyümölcsözésre szánt fájának veszszejét.

Itt távol a' nedvet szívó fák' tövétől,
A' szél' dühét tartó lombok' szomszédjában,
A' napnak a' szélnek józan mértékétől
Nevelve, örömet ért fiataljában.

Nyáry.

SONETTEK.

THESIHEZ.

A' BARÁT.

Nyilt örömmel, bájoló kegyekkel
Tűn szerelmünk' zsenge hajnala,
Felhevűl az érzet általa,
'S tűndér létbe röptet gyors tüzekkel;

Dúlni kezd az élet vad neszekkel,
'S már lehúny a' béke Angyala,
Sebz a' mit vak sorsunk forrala;
Borzaszt, rettent szörnyű rémzetekkel.

Merre csüggedt vándor lépteid;? —
Hol virányod hervadásra ére,
Melly hűség törlendi könnyeid'?

Hitt Barátodnak simúlj szivére,
Szedd körében ért gyümölcseid,
Ő lesz egy szebb pálya' fennvezére.

KÉTLÉS.

B

Ismét hallom folytát édes szavadnak,
Miként zajong a' bánattengere,
Tűzvészben lángodoz a' szív' ere.
Emléki szárnyak a' hangon ragadnak,

A' bús szemböl szent vágykönyűk fakadnak,
Gyönyörkin a' lélek lágy szendere.
Oh lyánka! szellemem röptöt nyere,
Feléd őrvényez, engedj, a' szabadnak!

De ah — szerelmi fájdalomba tévedt
Fehér vázak lepék a' szikla révet;
Ne már! — Késő bátort rettenteni,

Kéjelgve hív a' zengzet' boldog árja,
Előbb az Édent vig szerencse tárja
'S hivét hölgy keblén boldoggá keni.

SZERELEM.

Kény, 's fájdalom keblem' meghittjei!
Szivemre tőletek bú-kéj szivárog,
Kinomnak élek és bájhonba járok.
Kiért e' láng? — Kiért e' mennyei?

Ha kény ez: honnan a' kin' tőrei?
Ha kin: miért jók a' lövelt sugárok?
Miért kellők ez ellenségi párok?
Mik ők? nem e Ámor követjei? —

Viaskodó tűz lágy kegyelmi béke,
Teremtőleg kivűl 's benn Édeni
Világot képesek felkőlteni;

A' nagy teremtés e' frigynek vidéke,
Vezérlobján az égbe villanok,
Nélkűle — porba vissza rohanok.

*

SÖTÉTSÉG.

Csendben tünődve múlik éjjelem,
Szomjas vágyam' sürű könyűm itatja;
Békével nyil a' mély sir ormozatja,
'S örömtelen pályám elégelem.

Forró lelkemben bájarczod lelem;
Mosolygsz, 's szemed derengő villanatja
Bájol, 's eszem szivem hozzád ragadja,
'S magam' rég esdett czélnál képzelem.

Fogadni vágynak keblem, karjaim:
Te intve eltűnsz 's gúnylod kinjaim'.
Éltemben a' szent-szép-et nélküleztem.

Sziv érezd, száj ne vald panasszaim;
Ez üdves zaj közé önként eveztem.
Orcán zajongj könnyebb szivelni vesztem'.

HAZÁM.

Hogy e' föld nem Hazám sirtam zokogva;
Sötét órájim búkba tűntenek,
Képzésim nyilt környékbe vittenek:
Belé röpűlve sziv-'s örömlobogva.

Szemedben láttam a' mennyet ragyogva,
Lehúnytak álmain a' kegyetlenek;
És bájid holtba lelket szűltenek:
Hogy e' föld a' Hazám véltem buzogva.

Üdvezni új természet jött-elő.
Éltet fuvalla rám minden lehellet,
Szorúlt melyembe száz világ szökellett.

Jövő, Jelen, Múlt, egymást ölelő
Három testvér lőn; a' sors ezt tudatta;
'S hogy e' föld már Hazám hiszem miatta.

AZ ELSŐ CSÓK.

Lassú sohaj lágyan röpült felém,
Gyönyört lövelt villám szemek sugára,
Tied! súg a' kegyes leány, 's szavára
Hű karjaimban arcztűzben lelém.

Zord éjre szebb nap tündöklött elém.
Diszelg a' mit hö vágyam sejte vára!
Mi üdvezitő szenvedésim' ára,
Titokzáró gyászom' széttépdelém.

Érzésünk szent könyűkbe áradott,
Varázsolt lelkünk egybe olvadott,
'S ébren halál között újjá születtem. —

Vállára folytak a' selyem hajak;
Megnyilt félénken a' forró ajak,
A' csók lepattant — 's ég nyilt felettem.

Kovacsóczy.

A' PÁSZTOR.

Én pásztor a' mezőken,
Ez illatos mezőken,
Reád találtam ismét,
Szép rejtező leányka.
Ne, oh ne hagyjd megintlen
Elveszni nagy szerencsém'.
Maradj körűlem édes
Bárány: kecseidre eskem,
Hű pásztorod leendek.

Ponori Thewrewk József.

ÚJHELYI DAYKA GÁBOR' EMLÉKEZETE.

Mohos sírbolt alatt lassún enyész-el
Szelid Camoenák' felkent kedvese,
A' lant, melly keblén oly bájos erővel
Éledt, most már a' meny' szerelmese.
'S a' repkény-ág, melly ifjú homlokára
Volt szánva, ledőlt hamvadó porára.

„Szelid! — nem rémitnek már szenvedések,
Zordon lest hánya a' bús végezet.
Nem dulják többé elő-érezések,
Homályos bánatok sem lelkedet;
'S a' titkos bú pályádnak zsengéjébe',
Felvitt esdeklett Seraphod' ölébe."

Zokogjatok Pásztornék a' karámban,
'S kik szende dalját, szendén érzitek,
Kidőlt a' jámbor élte' hajnalában,
Méltán hulhatnak érte könny'itek.
Örökre elnémúlt a' Lantos' ajka,
De nem halt-meg magyar honjába' Dayka.

VÁSÁRHELYI JÁNOS.

AZ IDEÁLOK.

Siller után *)

e' következendő előre bocsátott ajánló versekkel, midőn azokat Klementinának elküldeném.

Oh ki nem reméllett a' szép Jókból sokat,
E' zajos földünkön rövid életében!
Ki az a' ki soha Fény-ideálokat
Ne forgatott volna fiatal keblében;?
De idő folytával be sietve múlnak
A' súgár színekbe öltött Ideálok;
Ha vagy homállyokba előled borúlnak,
Vagy elszálni kezdnek; Te maradj-meg nálok.
De ha ködök közzé úgy szálnak sebessen
Tördeltt szárnyad őket hogy ne követhesse,
Felhőben villámot jó szíved keressen,
'S mihelyt szemed azt lát, szád mindjárt zengesse.

*) Vakmerőségnek látszhatnék ezen próba-tétel Kis, Gr. Teleki, és Helmezi fordításaik után, azonban régen készült már ez, még mielőtte Kis kiadta volna verseit. Nem árt, ha bár melly remeket többen fordítanak; szintúgy becsületére válik az, az eredeti remek szerzőjének, mint használatos a' nyelvre nézve. Minden fejtől különbkülömbféle bélyeget veszen mind a' tárgy, mind a' nyelv, mert kiki másképp' lát, másképp' érez. Az én fordításom p. o: más nemű versekben készült, mint akár a' Kisé, akár a' Gr. Telekié, akár a' Helmeczié. Lássák, a' kik az efféléket nagyobb fínomsággal érzik, mellyik vers-neme alkalmatosabb a' tárgyhoz, és a' négy fordítás közzül, mellyikben lobog leginkább Siller' heve. Rossz bírái vagyunk enn dolgozásainknak.

Hát hit-szegve válsz-el tőlem
Bájos repzeteiddel?
Tartóztatlan szálsz előlem,
Bú, gond, 's örömeiddel,
Rep'sö éltem' arany éve;
Semmi könny nem késlele?
Kaszád rendén fekszik, téve,
Idő! a' mi eltele.
Az örökség' zúz-árjába
Lenyargalt' perczenetek
Oda vagytok, és hijába
Hívlak viszsza térjetek!

Kiégtek a' friss derítő
Egemen, a' nap-szálak,
Olvadtak a' szív feszítő
'S szédítő Ideálak,
Szét folyt a' méz hiedelem
Az álom szült' tün'tekben,
Csak a' sok borz tövist lelem
A' testté vált' lényekben;
A' darabos Valóságnak
A' tünet lőn prédája,
'S a' mit érzék Menyországnak
Annak múla párája.

Úgy, mint hajdan fohászira
A' márvány ölelőnek,
Feléledett faggyaira
Érzés jöve a' kőnek;
Úgy karolván szerelmesen,
Az ifjúlt' természetet,
Szívott tőlem ez szívesen,
Gyullasztó lehelletet,
'S ölelgetve, mert én fülni
Mertem mejjén, keblemen
Ő is kezde melegűlni
'S élni forró szívemen.

A' szót lelő néma, végre,
Részt vőn láng-sóhajt'imban,
Viszszált csókot a' hűségre,
És dalolt szív-hangimban.
Minden virág, kóró, fű, hant,
Akkor minden élt nékem,
Mind az enyím volt itt' alant,
A' világ volt vidékem.
Az omló viz' fény-zúgása
Nem vala érthetetlen,
Lőn érzetim vissz'-hangzása,
'S élt bennem bár lelketlen.

Mindenható ingerektől
Szűk keblem duzzadoza,
Szívem, fúvó friss szelektől
Hajtattaték, hordoza,
'S midőn kép', szo', hang' és tettel,
Belsőm életre lépe,
Mig a' bimbó-pih rejtette-el,
Be szép volt e' föld' képe,
Haj! mi kicsit szült 's fesele
A' dúzs rügy a' nagy téren,
Nem csirázott-ki a' fele,
Az is gazzal és gyéren.

Habzó szívtől ragadtatva
Boldog álmak' szárnyain,
Semmi bútól tartóztatva,
Szökék remény habjain,
Ifjúságom' javallati
Az Éther határihoz
Felkapván, ég boltozati'
Fénylő csillagzatihoz,
Repűlék a' szellőztető
Tollakon, fel és tova,
Hol merede ollyas tető,
Nem hord'tak volna hova?!

Oh be könnyen tüntem, száltam,
A' kék egek' szélénél,
Hány vezetőre találtam
Pályámnak szekerénél?
Tánczoltanak míg repültem
A' levegős kísérők,
Úgy kínálkoztak körűltem
Mint a' mennyaszszony-kérők,
A' kis Ámor méz-bérével,
A' Sors arany-lánczával,
A' Dísz csillagos fényével,
A' Való súgárával.

De a' pálya' közepén már
A' Társaság eltűne,
Hoszszúra nyúlt a' térhatár,
Ugrándozni megszűne;
A' csalárdok elhagyának,
A' szerencse leszállott,
Nem volt híve szolgájának
Bérbe frissebbhez állott,
Nézd a' homály miként örűl!
A' fények mind lehúltak,
A' való' súgári körűl,
Kétes felhők vonúltak.

Láttam a' dísz' koronáját
Út-féli homlokokon
Ragyogni, 's szent karimáját,
Hervadni gonoszokon.
Kurta kelet után, menten
Elfutott a' szerelem,
Marad't tőle mint régenten,
Száz meg száz türedelem,
'S mindég pusztább és pusztább lőn,
Én magános ösvényem,
Úgy hogy már most hó-telelőn
Alig pislog reményem.

A' sok zajgó kísérőkbül
Ki marad't-meg mellettem,
Annyi virgoncz követőkbül,
Nyugalmat kitől vettem?
Tőled hív Társ, a' bús házig,
Melly bajok köz't elvezet,
Hév barátság! melly nem fázik
'S mindég nyújt forró kezet,
Mellyet jókor űztem, leltem,
Melly sebeket gyógyíta,
Mellynek mindég megfeleltem,
Melly mindég boldogíta.

'S te munkásság, a' melly véle
Olly szívesen kezet fogsz,
Szív-zaj'immal melly békéle,
Melly mindég renden forogsz;
El nem akadsz, nem lankadol, *)
Lassan alkotsz, de nem dönt'sz,
A' fövényhez fövényt adol,
'S az élet' vedréből önt'sz:
Napot, Órát, Perczenetet
A' múló fárad'ságnak,
Hogy így emelj épületet
A' Halhatatlanságnak.

*) Mintegy látom: hogy tátják majd szemeiket ezen kitételre némely Grammatikuszaink; de akármit írtak eddig elé, fülemet még meg nem győzték a' felöl: hogy a' szintúgy szokásban lévő lankadol nem kellőbb hangzású, mint a' lankadsz. Mind így mondja a' Magyar: ádsz, mind így adsz, mind így adol — holott ezen íge actívum, az előbbi pedig neutrum, és sem amaz, sem ez, ik-be nem végződik. A' jó hangzás' természeti ösztöne hozta-bé az efféle regulátlanságokat. Nem minden regulátlan szokás roszsz, és nem minden regula kedvez a' jó hangzásnak. Esmerjük a' Rómaiaknál a' steterunt, vagy stetere — a' dederunt, vagy dedere — a' laudari vagy laudarier. Azt csak nem kívánhatják tőlem Grammatikuszaink; hogy tisztábbaknak tartsam akár aj'kaikat, akár füleiket, mint Magyar szóllású legmiveltebb Aszszonyainkét, és nem kegyetlenség-é mind a' nyelvre, mind az Írókra és Olvasókra nézve,

a' Versköltöket egy azon értelmű külömbféle kitételek' szabadságától megfosztani? Ez az egy értelmű külömbféleség, nem sterile abondance, mivel könnyíti mind a' folyó, mind a' kötött beszédben a' helyes hangzást, az az: a' mindenkori gondolathoz, érzéshez és szólláshoz alkalmaztatott harmóniás kitétel' választását. Elhihetik nékem, hogy mindeneket figyelemmel megolvastam, a' miket az ik-be végződő ígékről írtak. Kardos Úr' kardoskodásai szintúgy esmeretesek előttem, mint Révay, Beregszászy és Kassay Úr theoriáji, de sajnálva kell megvallanom: kívántam vólna: hogy az a' sok tudomány, több Filozófiai és Eszthetikai lélektől lenne vezéreltetve, és igazgattatva. A' Kintiliántól kölcsönözött consensus eruditorum sem fog rajtam, mert a' nem utolsó Grammatikuszunk, az I. b. Verseghy, szintúgy, és méltán tarthatta magát eruditusnak. Szint' ollyan szép és szükséges a' viszszonos türedelmesség a' Literaturában, mint akár a' Vallásban, akár a' Politikában. Nagyon egy oldalu gondolkodás módjára mutat tehát azon készség, mellynél fogva azért tekintünk megvetőleg valakire, vagy legalább öt félválról nézzük, mert hajlandó a' számos k. és s betüknek nyelvünkben való mértékletes kevesítésére, a' sok naknak, nekn ek kiküszöbölésére, és az eufóniának, mikor az, az etimologyiával öszsze ütközik; gyözedelmeztetésére. Illyen az is, midön valaki azt állítja: hogy ezen kitételeket a' r á c s, a' z á r, a' k á r, így kell mindég ejteni: a r r á c s, a z z á r, a k k á r. Tous les peuples adoucissent peu, à peu úgymond egy igen nagy Kritikusz: leur prononciation et parconsequent aussi leur Ortographe. Olly kevéssé tudják Grammatikuszaink hogyan ejtették El-Raschid idejében, Bagdádban a' szavakat az Arabszok, mint miképp' ejté Ciceró p. o: e' szót: usus, így-é uzusz, vagy üzüsz, vagy üszüsz? — Bajos az illyen hátra és meszszi eső nemzetek' ejtéséről

helyes itéletet hozni. Az Arabszok hajdani fénnye,'s, kóborlások és fosztások köz't eléneklett mostani dallaik nem vétethetnek sinór-mértékül a' Magyar nyelv' harmóniája dolgában. Még az Iliász' érdemes Fordítójának szép versei is, sok helyen folyóbbak lennének, és jobban hangzanának, ha nem csak a' h, hanem az egyéb mással-hangzók előtt is merné az a ízecskét olykor megperdíteni, és ha az egyforma magokban hangzókból, valahányszor egymás mellé kerűlnek, az eggyiket kiszöktette, kibillentette volna. Azonban nincs mit csudálkozni Grammatikuszaink' piomozó sanyarúságán, úgy ment az mindenütt — idő kell arra; hogy az eufónia győzedelmeskedjék. Nem áll ez a' nyelv' durvaságában, vagy elpuhúlásában. Az úgy nevezett elme-hatalmasok, (Kraftgenies) egy részről megzavarják és megháborítják; más részről pedig hajlékonyítják, hathatósítják, szépítik, és csinosítják a' nyelvet. Forr egy darabig a' zajgás, de végre minden csilapatra simúl. Az idő hűti lassanlassan, mind a' vért, mind az itéletet. Kiderülnek, kijózanodnak az elmék, hathatós alapot, szép és mindenre hajlékony formát nyer a' nyelv, csak akkor teremnek osztán a' valódi Filologuszok, kik a' régiség' tisztelete, és a' mostaniság' kedvellése közepette állván, a' maradandóságra Érdemest, az említett elme-hatalmasok' buzgásaiból kiszemelik, és helyes érzéssel testvéresen öszsze csatolva lévő, talpra esett tudomány mellett, a' pallérozottabb jövendőtől is becsben tartandó változhatatlan itéleteket hoznak. Ezt mutatja legalább a' Hisztória, kivált azon népeknél, kik más nemzetek után érkezvén a' kimíveltetés' pállyájára, azoknak segedelmével is kicsínosodásokat elébb vinni kénteleníttettek.

Gróf Dessewffy József.

A' BÉKŰLÉS' ELŐJÁTÉKAI.

(Lessing után.)

Korinna esküvék, hogy fog feledni,
És nem tud engem' mégis elfeledni,
A' hol csak megpillant, 's szerét teheti,
Becsmérletit rám ömledezteti.
Miért cselekszi azt? illy hévbe mért jő?
Mernék fogadni, ég még értem ő.

Eském, Korinnát hogy fogom feledni,
És nem tudom őt mégis elfeledni,
A' hol csak láthatom, 's szerét tehetem,
Magam mindenkor mentegetem.
Miért cselekszem azt? 's nem hallgatok mindég?
Mernék fogadni, égek érte még.

SZERÉNYI.

SZÉPEMHEZ.

A' mult éjjel nem láttál e
Egy kisértetet?
Ki rád akarta hinteni
A' hév szerelmet.
Két kezében rózsák voltak,
Mejjén viola,
Mely szeliden a' sötétben
Reád hajola.
Szerelem volt egész képe,
Tűz a' két szeme —
Eszét, kedvét megbájolta
A' szépek' neme.
De te voltál néki legszebb,
Azért akarta
Hogy meglássad; hanem a' mély
Álom takarta
Szép két szemed', de a' szádat
Mind addig nézé,
Mig rálopott egy pár csókat.
Most szeretnéd e?

*

Pajkos a' tűz a' sötétben
Hamar fellobban;
Mihelyst egy mozdulás esik,
A' sziv megdobban.
Ha ilyenkor felserkennél,
Megijednél e —
Vagy ha szépen bánna véled,
Jámbor lennél e?
Tudom én, hogy nagyon félénk
Az asszonyi sziv;
De az ilyen kisértethez
A' tiéd is hiv:
Mert a' ki álmodban véled
Mulatoz vala,
A' leghivebb szeretőd volt
Lelkem' angyala.

Balog Ferencz.
Erdélyben.

A' BOSSZÚLÓ KARD.

NOVELLA.

Garan völgye Magyar Országnak legszebb tájékai közé tartozik, nevet neki Garan vize adott, melly éjszakról a' Dunára ki, a' Karpatusok' mind inkább kicsinyedő hegylánczain zuhog keresztül 's Esztergomhoz nem messze nyujtja magát által a' folyók Királyának.

Tája Garan völgyének nagyon kies, hegyei nem olly meredeken magassak, hogy a' reájok néző elpulyásodva érezné magát komolyságokon, középszerüleg emelkednek csak fel 's még is tökélletesen elválasztják a' völgyet a' szomszéd világtól; a' közbe vett szép völgy' terén szabadon fordul-meg a' szem köröskörül, nem érzi az ember erejét és lelkét összeszorítatva 's pedig éppen e' kell a' Magyar kebelének. A' hegyek' halmai külömbfélék, vidáman zöldellnek azokon az erdők, kövér füvet terem alattok a' rétség, gazdag kalászt nevel az ekeszántotta föld, elevenen forog-el ezek között erre 's amarra Garan vize 's Revistye' ó vára századokról gondolkodólag tekínti végig annak folyamatját; egy szóval a' hazafiúi szív örömmel andalog honnyának e' kellemes táján.

A' vár most már csak omladék. Hét embernyom olta lebeg a' békeség' menyezete ezen szép vidék felett, de más időt látott akkor midön Magyar Országot a' Napkelet vérengző farkasok képében marczanglotta, 's mint gazdag pusztájinak délczeg ménei, ezek ellen, magát a' szegény megzaklatott Magyar büszke elszánással de hálá ! meg nem győzetve védelmezte.

Ezen említett időben a' vár kapujánál egykor midőn a' nap lehaladott, egy öreg Vitéz üle két ifjúval. Az Öreg 's az egyik ifjú a' vár' őrizetéhez tartozott, a' másik Selmeczi német bányász-legény volt, mint, a' hogy tudjuk ott régi időtől fogva Németek üzték a' hasznos bányászkodást.

Vallyon, bizonyosan haza tér e ma Uratok, kérdé a' bányász-legény, mert nekem a' Fő Bányász Gróftól az a' parancsolatom hogy holnap reggel okvetetlen otthon legyek az izenetre való felelettel.

'S hát nem félsz éjtszaka vissza lovaglani? veté neki pajkosan a' vitéz gyerek.

Én félnék? válaszola valamennyire megsértetődve a' követ, csak feleletem legyen, megyek szint úgy porzik.

De, mért ne is! szólla simitólag az Öreg, holdvilág van, ha velünk vacsorálsz is, otthon lehetsz hajnalra. Urunk bizonyosan haza jő ma, mert tegnap előtt, mikor elment azt mondotta hogy mára várjuk,

ő pedig megállja szavát. Nézz addig körül, talán még úgy se rég lakod a' szép magyar földet 's itt ollyakat láthatsz a' mikre örömmel fogsz emlékezni.

Engede a' Német az öreg Vitéz tanácsának 's két társával együtt, kik eddig csak tekinteteit kisérték, kényére ereszkedett a' gyönyörű tájék visgálásának.

Nem de, felséges a' vidék, kiálta-fel maga az Öreg, egy idő vártatva, a' ki ezerszer meg ezerszer látta ugyan már, de most a' mélázó elhallgatás és többed magával való nézés a' megszokottra is új ingert vont előtte.

Egy a' maga nemében! szólla az ifjú, sok tájékát láttam Hazámnak, de ennek sehol se tudom párját, itt szeretnék eltemetve lenni.

Temetőjét a' Vitéz, ifjú barátom, szóll az Öreg, oda kivánja a' hol szép ügy' védelméért dicsően esik el, 's áldja Istenét ha legalább hazája' határán belől nyugszanak csontjai.

'S nem elég szép ügyért harczolunk e mi, felel az ifjú, akár Hazánkat akár Asszonyunkat védjük.

Hová való a' ti Asszonyotok? kérdé a' bányász. Megállj, elbeszéllem én, vág közbe az ifjú, Öreg Uramnak kevés tüze már az illyen históriához.

Ej fiú! szóll az Öreg, ha olvasni, dalokat irni tudsz is, ha tele vagy is mesével, nem kell úgy hetykélkedned, mintha te mindent jobban tudnál. Azonba, halljuk.

A' mi Asszonyunk, így kezdé az ifjú, annak a' Töröknek testvére, a' ki most Levenczben parancsol. Mint a' rózsa egy kert' szegletében úgy élt elrejtve bátyja körűl leány korában; hanem mint a' rózsának önnkéntesen elterjed jó illatja úgy terjedt a' hír az ő szépségéről is. Urunk gyakran hallotta emlegetni, de nem gondolt vele, mert hiszen Magyar Ország nincs szükiben a' szép leányoknak. Egyszer azonban még is fenn akadott rajta figyelme, mikor egy kedves öreg szolgája sokat emlegette. Ez a' szolga t. i. Hasszán fogságában volt, 's ennek testvére a' mi mostani Asszonyunk' Zelmira' jószivüsége által szabadult-ki onnan. Urunk azért a' szolgájáért sok pénzt ajánlott a' pogány Töröknek, hanem az éppen azért nem adtaki, mert észrevevé hogy Revistye Urának kedves embere van nála 's boszontani kivánta. Zelmira megsajnállá a' magyar foglyot 's kikérte magának bátyjától, hogy a' mint hivé az ő nála való kisebb szolgálattal enyhítse az embernek Urához való hűséges vágyását. Azt mondják hogy Hasszán semmit se tudott megtagadni testvérétől annyira szereti, 's ezen kérése is teljesítve lett. Urunkról a' török leány igen gyakran beszélltette magyar rabját; e' minden szépet mondott róla, de hogy 's hogy nem, a' leány maga szinte többet tudott 's elég mondani valója volt, ha csak kérdéseit helybe hagyogatta. Végre Zelmira szabadon

bocsátotta rabját; ez jónak szépnek festegette Urunk előtt a' török leányzót, 's az a' sok róla való tudakozódása szivére hatott. Hogy menjen hozzá, mikép kapjon rést a' vele való beszéllgetésre, már most mind azon törte fejét. Hasszán dolgosokat gyűjtete éppen elfoglalt vára' erősitéséhez 's Urunk, fogja magát, azok közé elegyedik napszámosnak öltözve. Mikép jutott közel a' leányhoz nem tudom, mert arról soha sem tesz említést, elég az hogy hamar elértették egymást 's a' leányt Urunk amúgy szépen elhozá magával, haza izenvén várába egy magyar paraszt leánytól, ki hasonlóképen Levenczben dolgozott, hogy innen két paripát vigyenek számára a' sánez alá, mellyekre mind a' ketten paraszt öltözetben felkerekedének 's szerencsésen ide jöttek. Annak hogy e' történt, most két hónapja. A' török leány keresztyénné lett, Rózával cserélődött-fel neve a' keresztségben, Urunk azonban most is csak Zelmirának hivja 's utánna mi is.

Valósággal ollyan szép e hát, a' mint hire van? szólla a' bányász-követ.

Szép e? felel a' tüzes fiú. Látod mikép emelkedik a' hold amott az erdő felett, ezüstöződnek általa a' hegyek' sudarai, megfényesedik belé a' völgy, a' patak cseppjei mintha arany gyöngyökké válnának 's várunknak megavult falai is ifjadni tetszenek. Ugy változtatja

minden, színét, midőn Asszonyunk reá fordítja nagy szép szemeit.

'S hogy türte Hasszán, huga' elragadását, nem csapott váratokra, kérdezé a' bányász.

Még eddig hallgatott, válaszolt az Öreg, de úgy hiszem, nem hagyja annyiba, bizonyosan bosszút forral 's elcsipi ha lehet kezünk közűl.

Bárcsak jöne, szóll az ifjú, én szeretném; szép Asszonyért vívni szép dolog.

A' mi a' vívást illeti, bizd azt Urunkra barátom, mondá az öreg Vitéz, hadd markolhassa csak ő kezébeZuniga nevü fegyverét, vége annak akkor a' ki vele össze csap.

Zuniga? mi féle fegyver az? szóll a' bányász. Héj! sokat lehetne arról beszéllni felele az Öreg, hanem hagyjuk máskorra, úgy tetszik Urunk érkezik. Nem hallatok valami éneket a' völgyben oda le?

Hallgatództak. Mind közelebb és közelebb jött az ének hangja. Valóban, kiált az Öreg, az az ének ez, mellyet Urunk gyakorta ollyan édes örömest dalolgat. Legkedvesebb dala. Megint elcsendesedtek 's tisztán kivették e' következő szavakat, mellyek Magyar Ország czímerét rajzolják.

Egy korona a' hármas halmok kékén
Ragyog-le tiszta fényt mint déli nap,
Nyolcz száz év olta nyugszik ottan békén,
Díszében messze terjed minden nap.

Repül a' hír, de Éjszak' és Dél' székén
Melléje méltó nagy társat nem kap,
Mert minden új vész, új harcz és dulás
Az ő fényének mindég ujjulás.

Bár szélvész' szárnya zugva terjedez,
'S elbödül és ront mint a' tipró had;
Zápor között a' villám repedez,
A' felleg menykő sulyával szakad.
Mit árt? a' hármas hegy még éledez
Midön aljában dörgő zaj riad.
Olly szent jel védi rajt' a' koronát,
Mellyhez rokont, sem ég sem föld nem lát.

Világ' folyóji, merre zúg keresztül
Olly Nemzet földjén mint mi habotok?
Ollyan Királyt mint a' hogy a' miénk ül
Fejdelmi székén, merre láttatok?
A' szent keresztért melly Nép melegül
'S a' honny díszéért mint mi, szólljatok?
Hijába csattog ránk ádáz agyar,
Mig csak világ lessz, fenn áll a' Magyar.

Elvégződött az ének 's magok előtt látták a' legények Revistye' Urát három kísérőjével. Sietve sietett le eleibe Zelmira ablakaiból 's a' vár' dobogó kapuja alatt örömreszketve nyujtá-fel kerek szép kezét még a' lovon ülő Kedvesnek, kinek sokáig való távollétén annyit nyughatlankodott. Le a' nyeregből hirtelen Revistyei 's mejjén vala és karjai köztt a' török-keresztyén

hölgynek. Barátságosan köszöntötte ezután melléje össze futott embereit, kik jóságaiért forrón szerették, az öreg Vitéz pedig eleibe állítá a' bányász-követet. Alig adá ez által a' levelet Grófjától, a' szép Asszonyra felejtette szemeit, mig Revistyei az irást olvasá, 's bámulkodva vallogatta magában hogy a' természet semmi legkisebb vonást se felejtett-el annak formálása alatt.

A' Bányász Grófnak, monda Revistyei, még Zólyomról megizentem a' mit e' levelében tőlem tudni akar, nem szükség tehát visszasietned, jó szivvel látlak, maradj itt embereimmel az éjtszakára 's indulj holnap utnak. Ezután még az Öreggel szóllott holmiről 's ment Zelmirájával fel a' vár' szobájiba.

Gyere velünk mondá az Öreg a' bányásznak, hallottad mit rendelt Urunk, együk-meg együtt a' vacsorát, azután jó ágyat vettetek számodra.

Étele és bora elég volt mindég Revistyei embereinek, de most az öreg Várnagy még több kancsót tétetett-fel az asztalra, mert a' mint mondá szüntelen hallotta hogy a' Német derekasan szeret felhajtani a' magyar borból, 's most csak megpróbáljuk Öcsém szólla, mennyit birsz-meg belőle. Neki fogtak a' legények a' poharazásnak; szívesen kínálták a' bányászt, ráköszöntek, 's majd tánczba vitték. A' derék bányászlegény elértette a' tréfát, ő is tréfálódzott 's a' Vitézek

tánczát együtt járván a' hogy tudta a' többiekkel, úgy megszerettette magát hogy az az ifjú Vitéz, kivel elébb a' kapu előtt volt, ezt kiáltá neki örömében: Kezed ide, Pajtás, úgy szeretjük mi a' Külföldit ha Magyarrá válik közöttünk. Minthogy pedig ott a' hol öreg magyar Vitézek együtt boroznak, a' csatákról való emlegetődzésnek elmaradni nem lehet; az éltesebbek, a' pajkos ifjak tánczа alatt, a' Töröknek itt és amott történt megfutamtását beszéllették 's ez a' vígadozás annyi ideig tartott hogy csak azon vevék észre magokat, mikor a' Gönczöl-szekere már lehajolt 's az ég setéte szürkülni kezdett. Legények! monda meredező szemmel az Öreg, Urunk' jóvoltából jól eldőzsöltetek velem együtt, alunni is kellene. — Ott hagyák most abrosszokat kancsójikkal az asztalon, olly helyheztetésekben több asztali eszközökkel együtt, hogy a' másnap reggel rájok pillantó megcsóválhatta fejét 's bizvást elmondhatta, hogy ott néhány ember ugyan kényére élte-le mulandó élete' egykét szerencsés óráját.

A' nap' feljöttével, Revistyei, várának erkelyébe hivatta fel magához a' bányász-követet. Mond-meg Uradnak, monda, hogy mind nekem mind Zelmirának nagy örömet szerezne, ha valamellyik napon bennünket meglátogatna. Addig is ezen egy pár ezüstös török pistolyt küldöm neki emlékezetül; a' rettenetessé lett

Achmet Agától vettem-el a' minap, minekutána mind a' kettőt reám kisütötte 's valahogy még se talá!t, én pedig kardommal végét vetettem életének. Hasznokat veheted utadon magad is, mert a' mostani zürzavaros időkben fegyver nélkül járni nem bátorságos. Alázatos köszönettel hajtotta-meg magát a' bányász 's menni akart, hanem éppen ekkor lépett elé a' mult estvéli ifjú Vitéz azzal a' hírrel hogy egy török követ kivánna Revistyeivel beszélleni. Hadd jöjjön, lássuk mi baja, szóll a' Vár Ura, 's te bányász, várd-meg, talán valami ujságot is vihetsz a' Bányász Grófnak.

Palotájába mene Revistyei a' két vele lévő legénnyel; megnyilék ott az ajtó, belépe a' Levenczi várbeli török Alkapitány: Vállai szélesek, nyaka rövid, szakálla fényesen fekete, orczája' vonásai barázdások. Neve Moktár; rá ismertek formájáról. Daczosan állottmeg Revistyei előtt, 's igy szóllott:

Uram, a' Levenczi fő Vezér, Hasszán küldött Hozzád, Te hitetlen Revistyei. Elvégezte magában hogy rajtad tulajdon kezével álljon bosszut, mert hugát elloptad alattomosan. Ezzel Te ő előtte magadat közönséges tolvajjá tevéd, de még is leereszkedik 's mához egy hétre veled személyesen csap össze kettősviadalban, mellynek Zelmira leszen díja. A' hogy a' leányok a' tánczknak örvendenek, a' hogy a' kosok gyönyörködve ütik egymáséba homlokokat, úgy vágyik

Uram a' csatára. Kardjának élit nem egyszer pirosította keresztyén vér, áztassa-meg most a' Tiéd is.

Revistyeit elfuttotta a' méreg, neki veresedett, de még is tartóztatta magát 's csendesen felelt:

Mához egy hétre elvárom Uradat. Ha látszik még kardján keresztyén vér, látszik enyimen is Töröké, Zuniga nem hágy-el engem, mint Öseimet se hagytaci soha. Eredj.

Te pedig, bányász-követ, szólla ehhez, mondmeg Uradnak, kéretem nagyon kéretem, legyen itt mához egy hétre, mint a' vívandó viadalnak tanúja.

Moktár, kevély sőt majd szinte megvető pillantatot vetett Revistyeire, a' bányász-legény pedig forró örömmel szorítá-meg Revistyei' kezét, 's a' két féle Követ egymással koczódva ment-le a' grádicson.

Zelmira éppen akkor lépett-ki a' kápolnából, mikor az Udvar' terén mindenike már lova' kantárát fogta. Moktár! kiálta, hogy van a' Bátyám; de Moktár a' nyeregbe pattanttában csak fél válról mondá: Mához egy hétre Uraddal fog megvívni éretted, 's ki ezzel a' vár' kapuján. Nagysád' Ura bizonyosan győz, kiáltja a' bányász a' Török után eredve, hanem Zelmira nem hallotta ezen vigasztaló szavakat, mert ez alatt már felsietett életének életéhez.

Te Hasszánnal állasz harczba?

Igen, ha kiadni nem akarlak, 's tehetném e azt? ezen kettős-viadal elkerűlhetetlen, felele Revistyei.

Istenem! 's ha elesel, kiálta Zelmira. Bátyám szörnyü erős és tapasztalt vagdalkozó.

Félj és ne félj! Emberére lel.

Ha Te meghalsz, én is meghalok, de elébb bosszút állok Értted, mondá ketségbeesö maga elszánással.

Zuniga! 's én elessem, csak Zunigát a' kezembe, kiált Revistyei hangosan.

Az Asszony mind addig nyugtalankodék, mind addig esengett most, mig Ura megigérte neki ezen kardja' titkát felfedezni 's vitte fegyvertárába 's ott megmagyarázta a' kard éle' minémüségét.

Ez alatt Moktár Hasszán előtt állott. Általadta a' választ 's ment. Hasszán, Ibrahimmal egy Renegáttal maradott egyedül. Uram! mondja ez neki, oda vagy ha Revistyeivel szembeszállasz. Még a' mikor Muhamet fel nem világositotta eszemet, hallottam én az ő Zuniga nevü kardjáról sokfélét, azt ki nem kerűli senki.

Szeretném én azt a' kardot látni mellyet az én karom vissza nem ver, mondja Hasszán. Mi féle lehet az a' Zuniga kard?

Uram, felel Ibrahim, annak egész históriája van. Midőn a' nagy Szolimán a' Mohácsi veszedelem után egész Német Országot el akarta borítani, ezerenként

gyült a' sok Keresztyén lovas mindenféle Országból öszve hogy szándékának elejét vegyék. Ezek között egy Zuniga nevü Spanyol vitéz is volt. Ez a' Spanyol, szoros barátságot kötött valami Revistyei Andorral, ennek a' mostani Revistyeinek Ösével 's mikor a' háborúságnak vége lett 's V. Károly Császár a' Spanyol segédseregeket visszahívta, azt mondja elbucsuzásakor Revistyeinek Zuniga: Barátom, mi talán soha se látjukmeg többé egymást ebben az életben 's ha meghalunk senki se fogja említeni barátságunkat, pedig lám hogy szeretjük egymást. Tudod mit? adj nekem valami ollyast emlékezetül a' mi gyermekről gyermekre szállhasson, a' minek azok hasznát is vehessék, én is ollyast hagyok nálad, 's így a' mikor már rég nem leszünk is, barátságunk' emlékezete nyomról nyomra fennmarad, unokájink pedig némelly elválasztó szempillantásokban háladatosan szóllanak felőlünk.

Egy gyürűt huza elé most Revistyei, kebeléből, mellyet mindég alsó öltözete alatt viselt 's ezt mondá: Ezt a' gyürűt a' hűség gyürűjének hívjak, bizonyos lehet a' kinél van, hogy soha el nem hagyja szerelmese, hanem a' sírig hív marad. Nesze, neked adom, viselje ezt unokáról unokára mindenkor egy egy Zuniga.

Zuniga pedig erre egy Maurus kardot hozott elé, 's ezen magyarázattal adta barátjának: És Te ezt fogd!

*

Egyik Ösöm egy Maurus csatában kapta. Vasára ez van vésve: A' ki ezen kardot annak a' mi neki e' világon legkedvesebb, védelmére, vagy megbosszulására forgatja, bizonyosan elejti vele ellenségét. Unoka unokájának esküdjék-meg hogy minden Revistyei ezt markolja kezébe, midön legkedvesebbjéért száll csatába. Revistyei Andor, idvességére esküdött-meg hogy e' kivánságot bétölteti maradékával 's örök emlékezetre e' híres hösi kardot Zunigának nevezte.

Összeölelkeztek ekkor a' két jó barátok, elbucsuztak egymástól 's úgy ült mindenik lovára, ajándékba kapott kedves portékáját egyik Kelet másik Nyugot felé vivén magával.

A' Revistyeiek megtartották a' fogadást; százat meg százat hullatott az a' kard azolta halálra, 's Téged is bizonyosan kivégez.

Hasszán fejébe nagy szeget ütött ez a' beszéd. Az élet szeretete kevélységével vívott benne. Csufondárosan nevetve mondá Ibrahim neki hogy hiszen még is lehetséges Revistyei' elesése, mert a' kardvasára vésett szavak csak az ellenség haláláról szóllanak 's azt nem állitják hogy az a' ki a' kardot forgatja, tulajdon életét is meg tudná menteni általa.

Nyomorult csufolódó, szólla haragosan Hasszán, ha ezen kard ellen védelmet nem tudsz, mit ijeszt-

getsz bűbájos ereje' emlegetésével, azért e hogy magamhoz való bizodalmamat elveszessem?

Azzal áll elé egy idő vártatva Ibrahim: hogy egy dolog még is van, mellyel mind becsületét mind életét fenntarthatja Hasszán. 'S mi az? Rávetem a' fejemet mond Ibrahim, belopódzom Revistyei' várába, mérget adok bé neki, 's mikorra te a' kettős-viadalra megjelensz már halva kapod. Te megjelensz, de ha nincs kinek veled kiállani, tökélletesen mentve vagy. Menj hát tedd-meg, mondá Hasszán.'

Igen ha nekem adod felekincsedet és Zelmirát, mert látod hogy életemmel játszom, felele Ibrahim.

Mindent megkapsz csak siess, igy sürgetődzött Hasszán.

Ibrahim keresztbe veté kezeit a' mejjén 's útnak indult. Hasszán sokáig nézett utánna. Bolond! gondolá, azt hiszed e hogy kezed között hagyom becsületemet. Pénzemet megoszthatom; de Zelmirát ugyan nem kapod-el. Meghalsz, ha szerencsés lész.

'S te magad láttad, mikor a' mérget bévette? Én magam ezen tulajdon szemeimmel láttam Uram, felele a' Renegát, 's menj csak a' kettős-viadal napján Revistye várába, vagy halottját hozzák veled szembe, vagy már akkorra el is leszen temetve. Mibe kerül

neked azon zürzavarban a' várba bémenni 's elhozni testvéredet?

Már így, kevélyen bizakodva ült lovára Hasszán a' felvirradt napon, 's a' szép Garán vize' folytában fel, örömmel ment Revistyére kísérőjivel, kik utánna, magokat neki csinosítva léptettek. A' hegyek' havai fenn a' Karpatok közül éppen olvadásban voltak 's Garan vize zavarosan hömpölygött. Ugy e most nem tükrözi magát a' kevély vár a' Garan vizében, 's letöredezendö falainak darabjait pedig nem sokára ragadozni fogják habjai, ezt hányogatá Hasszán. Garant a' vár embereinek könnyei zavarták igy fel, szólla a' Renegát, a' hegyeken koválygó ködök gyászát hirdetik a' környéknek, 's gyászban is marad e' mind addig, mig az előtted meghajlott vár' tornyán a' félhold nem csillogtatja győzödelmét.

Efféle beszéllgetések köztt haladott Hasszán 's tökélletesen hitte már előre hogy minden úgy van a' mint Ibrahim mondotta.

Megérkezett a' Garan hidjához, mellyen a' vizen keresztül a' várba által kellett menni 's a' mint a' hid tulsó oldalánál valami kevés számu magyar Vitézeket össze csoportosodva látott, azt kérdé megvetőleg ha vallyon azok neki akarnának e ellent állani? O dehogy mondá a' Renegát, bizonyosan a' vár feladása módjáról fognak tanakodni. Kérdezzétek-meg őket, miféle

szándékok van? Ha testvéremet kiadják, a' várat magok felégetik, nem bánom oda vihetik takarithatják Urok' holttestét 's holmi portékájikat a' hova nekik tetszik. Azonban az alatt mig Hasszán ezt mondá, a' lovas magyar csoport mind inkább szélyel terjedt, 's közepettek a' Bányász Gróf látszott gazdag öltözetében tündökleni. Ment feléje a' kérdezni akaró Török, robogott ennek eleibe két magyar Vitéz, megfordult velek a' Török 's Hasszán eleibe vezette őket. Ezt mondá az egyik: A' Selmeczi Bányász Gróf, Urunk iránt való barátságból, mai napon mindennek elrendelését magára vállalta 's azon lesz hogy a' kettős-viadal körül semmi illetlenség ne történjék. Urunk maga akkor fog eléjönni, mikor már minden készen áll, mert csak reád tekinteni sem akar addig, mig vonaglani nem lát. Gyülől. Válassz-ki hát a' magadéi közül is néhányat, kik a' rendet velünk együtt szabják-ki.

A' Basa, keresztül szuró komoly szemet vetett a' Renegátra, ez láthatólag döbbent-meg, hanem ismét hamar készen volt szavával 's ezt kérdezé: Hát egésségben van Uratok? Enyim időt enged neki, ha talán véletlenül rosszul érezné magát.

A' mi Revistyeinknek semmi baja, meglátjátok majd Zunigát villámlani 's Te Hasszán érzeni is fogod, mondá az egyik Magyar 's ezután Moktárral és

néhány kiválogatott Törökkel a' Bányász Grófhoz mentek, a' csatapiaczot együtt kijelelni.

Hasszán ez alatt a' Renegáthoz fordult. Gyanu, kétség, hirtelen támadott epekedés' vonásai kevergettek ábrázatján. Te! ha rászedtél, ha még él, ha látom jönni a' kettös-viadalra 's hozza Zunigát, felkonczollak. Tudom utánnam való incselkedésedet hogy helyembe léphess, látom is most miért ingerlettél ezen halálos vivásra, de várj minekelőtte én elhunynám, irekre léssz általam darabolva, 's alig mondá ki ezeket mintha megdühödött volna ugy ragadá mejjbe Ibrahimot. Uram! könyörge Ibrahim, mert látta hogy nincs menekedése, Revistyeinek lehetetlen élni, magam láttam mikor a' mérget lenyelte.

Készen a' vivó-hely, kiáltának most a' csatarendelök 's a' trombita megharsant. Kitűzött verőczék és karfák helyett magyar és török legénység állott szorosan össze négy szegeletbe, 's úgy volt az egyezés, hogy Revistyei a' hidon keresztül a' tulsó partról fog elérohanni 's az összecsapás előtt a' vivók se látni se megszóllítani nem fogják egymást, és hogy hamarább vége szakadjon a' csatának, csak karddal élnek. A' Bányász Gróf kiállott a' partra, 's trombitát fuvatott. Mozogni kezde erre a' vár kapuja alól egy lovas sereg 's Hasszánt és Ibrahimot fagyllaló bámulás fogta-el. Revistyeit látták. Lovát jól

ismerték, nyeritve szökdelt az feléjek; a' rajta ülő Vitéznek ábrázatját félig elfedő paizson a' Revistyei czimert jól ki lehetett venni; a' sisak' lebegő tolluji az övé voltak, a' fegyverzörrentés őtet mutatta. Egy szóval semmi kétsége se maradott Hasszánnak hogy maga előtt Revistyeit ne látná. Pillant és pillant. Ellenkezőjét a' hidon már keresztül lovagolni látja. Halj-meg gaz áruló! ezt kiáltja most, neki boszonkodtában 's Ibrahimot ledöfte lováról.

Méreggel eltelve, szúrta paripáját kengyele elével; eleibe Revistyeinek. Keményen csaptak össze. Hasszán kardja ketté tört 's hitte hogy már vége van. Azt se tudta mit tegyen. Ki tőrével a' hüvelyből, 's ellenkezője felé hajtja. Vasa, ennek mejjébe akadt, elejtette kardját 's lefordult a' gyepre, lova pedig a' pusztának eredett. Ki a' nyeregből Hasszán vad örömében, felkapja Zunigát 's rátámaszkodva, kevélyen nézte mikép adja-fel lelkét Revistyei. 'S adá. Lehullott a' földön fekvőről most a' hamis szakál, kibomlott a' férjfiasan font haj, széllyt reppentek a' fedező sisak' tolluji. Képzelje az ember! Hasszán a' haldoklóban testvérére Zelmirára ismert. Mahomet! kiálta-fel magán kivül 's kardjába ereszkedett a' szerencsétlen szép hölgy mellé. — Revistyei hidegtetemeivel pedig éppen ekkor indula-ki a' hallottas sereg a' vár kapuja alól, temetni vivén álnokul megétetett

Urát. Elszomorította ez a' két részről való komoly szempillantat mindenik jelenlévő Vitézséget, közülök kiki a' maga halottjához állott 's minden csata nélkül vált-meg a' másikától.

Revistyei utolsója volt nemének, pusztán maradott utánna a' vár, lakóji a' völgybe költözködtekle belőle. Egy falu kerekedett lassanként később a' kősziklák' tövénél lévő teren, 's könnyen lehetne még abban ollyan embert találni, a' ki ezen itt elbeszéllt regéhez maga is hozzá szólana, minthogy fiúról fiúnak adogatták által az Öregek.

De hogy a' Vár Ura és Zelmirája melly helyen fekszenek, senki se tudja. Hasszán, Levencz vára omladékai köztt hamvadott-el. A' titkos erejü kard vasa pedig, a' mint mondják, Török Országba tévedett, 's ha igaz a' rege, még egyszer derekasan villogott, mikor a' Törökök és Velenczeiek Morea felett háboruskodtak. Ki tudja nem hallunk e még valaha felőle, midőn ez vagy ama Vitéz, Legkedvesebbjéért bosszúra 's védelemre áll-ki.

Gróf Majláth János.

A' NAPÓRA.

Mi lelte ott azon kis gyermeket,
Hogy a' csipős hidegben kinn áldogál?
Miért vet égre oly bús szemeket?
Olyan keservesen miért sirdogál? —
Lajoska, a' Harangozó' szülötte,
Egy fénytelen napóra van előtte.

„Hijába várom már negyed nap olta"
Ezt sírja „a' nap fénnye' sütését!
„Egész falunk bizonytalan, miólta
„Hibázni hallja óránk' verését;
„Pedig csak a' napóra jó mutató,
„De naphomályban ez is halgató!

Ne sírj Lajoska! a' nap nem oly kemény,
Homályban hogy maradna sokára;
Lesz szombat, és akkor fog sütni napfény,
'S reátekint órája' arczára. —
Az én napom, kinek szeméből élek,
Előlem elborúlt örökre, félek.

A' BOLDOG.

(Spanyolból.)

Boldog a' ki minden reggel,
Kis falusi jószágában
Égre tekint köszönettel
Csendes meláncholiában.

Se kivánság se fájdalom
Nem kinozza jóllételét;
Béke van ott 's nyugodalom,
Így neveli bölcsességét.

Gyakorolja a' szép munkát
Mindenféle formájában;
Öröm hozza szép hajnalát,
Öröm viszi éjszakában.

A' madarak egy ilyennek
Sokkal szebben énekelnek,
Minden fái az erdőnek
Gyönyörűbben zöldellenek.

Csendes lelke, meleg szive —
Tiszta szeme ha mit meg néz,
Természet van ott ő vele,
'S boldogsága igy nem nehéz.

A' nagy végzés tárházából
Én is vettem e' kegyelmet,
A' szerencse' poharából
Szivtam a' jó bölcsességet.

Hát a' mi több mind ezeknél: —
Egy barátot tőle nyertem!
Egész valóm' öröménél
Ez is vala drágább kincsem.

Boldog valék sok ideig,
Mert a' tiszta szép kivánság
Életemet tartá végig.
Hát meghalni nem boldogság?

Balog Pál.
Erdélyben.

ÉLETKÉPEM.

Kinyílt elöttem a' szép rózapálya,
'S végén az érdem' pártafűzete:
Arany remény 's gyönyör kecsegtete,
Hogy lángoló szivem nyugtát találja.

De ah! ösvényimet tövis elállja,
Kihúnyt koromnak égi fénylete,
'S e' gyötrő kínon nem segélhete
Sem föld, sem a' nagy Istenek' Királya.

Vad Végezet' csapásitól leverve,
Felhabzik keblem, 's megjajdul keserve.
Midőn a' Mord tavaszom' eggyre dúlja,

Könyűim' szomju rét, fü, lomb, moh issza,
Panaszimat kemény szirt zengi-vissza.
'S ím'! kezd fájdalmimnak könnyűlni súlya.

Ponori Thewrewk József.

AZ ELKÉSETT ÁMOR.

A' mint sietve kívánt
Páphoszba egykor Ámor
Napest után repűlni,
Egy csörgeteg' virágos
Szélén szemébe tűnék
Chlórisz, ki bájos arczát
Nézellve a' patakban
A' büszke Cynthiára
Homályt boríta, 's őtet
Irígyen elpirulni
Nem tudva kényszeríté.
Megszűnteti repültét
A' hős parányi Isten,
'S szép szárnyain lebegve
Egy kis korig csodálván
Az égi szép leánykát
Igy szólla felhevűlve:
„Egek, mi ritka szépség
Ez itt? Gyönyör leányka!
Bírsz mind azon kecsekkel,

Mellyek Psychén virítnak;
Sőt még bizony te szebb vagy
Mint ő, azért ez éjjel
Te bírd helyette Ámort.
Liliom' havát előző
Kebledben édes álmot
Igérek én magamnak."
Mondá, 's legott mosolygva
Chlórisz' keblébe csúszott.

Primóczi Szent - Miklóssy Aloyz.

AGGÓDÁS.

Boldog órák elmúltatok,
Csak bút, csak bánatot látok;
Bánatomnak nincs határa,
Lement reményem' súgára.

Mint a' rózsa tavasszal él,
Lehúl ha közelget a' tél:
Úgy elmultak örömeim,
Megújúltak gyötrelmeim.

Nyugtom' sehol se találom,
Látom, közelget halálom;
Mert a' kétség melly reám vár,
Nem sokára síromba zár.

Nyittra Zerdahely Lőrincz.

HELMECZYHEZ.

1811. Jún.

Fiam, ki kedves anyja' karjain
Csak fájdalomnak hangjait adja még,
A' hála' tolmácsává engem teve.
Vedd nyájas arcczal azt, 's a' gyermeket
Szeressd tovább is. Boldog jósolat!
Nem lőn az Isteninknek ellenökre,
Kit papjok édes énekkel köszönt.

Midőn az áldás' első csókjait
Hármazva nyomtam homlokára, fényt,
Hírt és nevet nem kértem én neki,
Nem azt a' jobbat is, mellyet dal ád.
A' hír, a' név csak göz, és a' kinek
A' tömjén vesztegetve gyújtatik,
Szégyen 's pirúlat festik arczulatját.
Hogy őtet Érosz és a' Cháriszok
Vegyék szent oltalmokba, hogy szemét
Ezek nyissák-meg látni, ezek tanítsák
Irtózni a' rútat, 's a' mi szép, szeretni,
Kérésem ez volt, 's ez marad. Ha meg

Hallgattatott a' kérés, úgy Emílem
Lángolva sír Daykámnak, Berzsenyimnek
Tropéumaik körül; lángolva majd
Dezsőffynek, Nagy Pálnak, Prényinek,
Mailáthnak fényeikre, kik borostyánt
Még barna fürtök közzé fűztenek:
'S nem fogja sírni könnyeit hasztalan.
Oh, teljesedjék álmom; Te pedig
Melyében gerjesszd e' szép lángot, és
Gerjessze példád eggyütt énekeddel!

Kazinczy Ferengz.

VENUS TEMPLOMA CYPRUSBAN.

Pároszi márványból faragott sima oszlopok adják
Cypria' felséges temploma' kellemeit.
Szintolly kőből van fénylő fala; és körülötte
Mint a' kárpiton is — képseregekre találsz.
A' kegyes Istenné' történeti vagynak ezekben
Ábrázolva: szemed 's szíved elolvad azon.
A' terem itt számos néppel van rakva örökké,
'S édes ajándékot hoz kiki sorsa szerint.
Még küszöbén áldozni való barom egy sem esett-el,
'S mint másutt, bika-zsir benne nem ége soha.
Vértől nem tarkák oltárai, a' hova mind csak
Tiszta fejér, fiatal 's ép barom adni való.
Szarvait ennek arany-hímzésű bársony övedzi,
Mellyeken ambra-virág' fürtjei lengnek alá.
Ekkor az oltártól egy félre zugolyba vitetvén
A' mutatott állat — vére omolva fogy-el.
A' szent áldozatot Venusnak Papjai, végre
Innepi vigságban, sűlve felosztva eszik.
Illatozó szeszt is sokat áldoz az itteni népség,
'S a' nektárnál jobb tőke-levet hoz ide.

Éjjel 's nappal az olly tömjénnel füstöl az oltár,
A' melly Napkeleten jókora kincsbe kerül.
A' csuda Istenné — valamint amaz égi dicső Lény —
Minden lélektől áldva imádtatik itt.

Annyi halandók közt Cyprustól messze vagyok bár:
Ám de magyar szigetem a' Tihany erre nekem.
Itt leomolva, buzogva imádom, Cypria! képed',
A' ki varázs-lugosok közt mosolyogsz-le felém.
Büszke dühös tulkot vigyenek vad népek elődbe;
Hon-ligetünk szeretőbb állatokat nevel itt.
Gerlicze-vért sem adok: bús nyögdicselése legyen de
Hő vágyásom után — szivbeli áldozatom.
Annak, el is hiszem én: nem fog soha füstje leszállni,
Mint Kain' átokkal fellobogó tüzinek.

N. A. Kiss Sámuel.

GYERMEKI IDŐKOR.

Ártatlan gyermeki időkor!
Be szépen lepi rózsabimbó
Minden szépet, minden nagyot
Még elrejtő országodat! —
Melly könnyen mulatozol benne
Együgyű kivánságidért!
Mig a' földnek halandói
Érted halnak érted élnek.
Én is voltam tudom egykor
Csendes világod' lakója.
Éltem is áldott örömimben,
Mert még akkor az elmult időt,
És a' végetlen jövendőt,
Képzeletem bé nem foghatta.
Egy kis mostant alig alig
Birhata gyenge fejem szivemmel,
'S ily pillantat vala nékem
Minden felszámlált nagy idő.
A' kisded szegelet honnyomban
Mely szép 's nagy birodalmot adott!

Hol kedvemre királyt vagy kóldust,
Szolgát játszottam vagy urat.
Egy nap mint az örökk'-valóság
Ugy lebegett, fénylett előttem.
A' mindenség elterjedve
Napkelet és elenyészet között,
Titkok' titka vala lelkemben.
Hogy ha csekély játékra kaptam,
Az volt minden drága kincsem.
Csak a' napnak lementére
Vártam boldog jövendőmet,
'S akkor kedves szüleimnek
Csimpajkoztam kezeikre,
Míg ágyamban vagy ölekben
Vig motyogás közt elaludtam.

Balog Pál.
Erdélyben.

ADAKOZÓSÁG ÉS IGAZSÁG.

(Ánglusból).

Lysippus' nagylelkűségét az egész világ csudálja. Adakozó annyira, hogy a' kérést is megelőzi, 's így megmenti a' szükségben lévőt a' kérésnek szemérmétől. Adakozósága tehát nem annyira nagysága által kötelez-le, mint az adásban való elérhetetlen nyájassága által. Néha még idegeneknek is osztogatja adományait, 's arról is ismeretes, hogy nyilvánságos ellenségeivel is jót tesz. Az egész világ egyez nagylelkűsége' dicséretében, 's csak egy neme polgártársainak panaszolja dicséretes magaviseletét. Lysippus adósságait nem fizeti viszsza.

Nem nehéz dolog az illy magával oly szembetűnőleg ellenkező magaviseletnek okát adni. Adakozó lenni, nagylelkűség; adósságait kifizetni csak egyszerű igazság. Az adakozóság ollyan lelki tulajdonság, a' melly a' középszerűség felett áll. Van benne ollyas valami, a' miért a' hősöket csudálni 's nagy

elragadtatással dicsérni szoktuk. Ellenben az igazság csupa mívbeli virtus, mely csak a' kereskedőkért van, 's a' mellyet minden adó vevő gyakorol a' piaczon.

Adósságai' megfizetésével csupán csak kötelességét teljesíti az ember, 's ez olyan cselekedet, mellyet semmi neme a' dicsőségnek nem követ. Ha Lysippus hitelezőit kielégítené, ki igyekezne azt a' világnak elbeszélleni. Az adakozás egészen más természetü virtus. A' kötelességen feljűlemelkedvén, kezdetétől fogva magára vonsza a' csekély halandók' figyelmét 's dicséreteit.

Közönségesen így okoskodik az ember az igazságról. Az igazságot, noha elmellőzhetetlen virtus a' polgári társaság' javára nézve, megvetjük; az adakozóságot, a' mely igen gyakran az indúlat' hevességéből ered, 's inkáb hiúság mint ész által vezettetik, becsűljük. Mondják Lysippusról, hogy midőn egy hitelezője kérte volna tőle ezer tallérból álló adósságát, ugyan akkor egy szegény ismerősse szint annyi pénzért könyörögvén nála; ő minden késedelem nélkül ennek adta a' pénzt, mivel ez úgy kérte mint kegyelmet, a' mit a' másik mint adósságot követelt.

Általjában véve nem elegendőképen ismeretesek az emberek ezen szónak »Igazság« értelmével. Közönségesen azt vélik, hogy az egyedűl olyan köte-

lességnek teljesítésében áll, mellyekre bennünket a' társaság' törvényei kötelezhetnek. Megengedem, részint ez is értelme a' szónak, 's így véve, az igazság különbözik az illendőségtől. De az igazság sokkal nagyobb kiterjedésű, 's könnyű megmutatni, hogy minden virtusokat magában öszvefoglal.

Az igazság az a' virtus, mely minket arra indít, hogy kinek kinek megadjuk az övét. Ezen tág értelmében a' szónak, mind azon virtusoknak gyakorlását magában foglalja, melyeket a' józan ész parancsolhat, vagy a' társaság kívánhat. Teremtőnk, felebarátunk 's magunk eránt való kötelességünket tökélletesen bételjesítjük, ha azt teszszük, a' mivel erántok tartozunk. Tulajdonképen szóllván csak illyen igazság virtus, 's ez a' kútfeje a' többinek is.

Példánakokáért ezen tulajdonságok: egyenesszívűség, erőslelkűség, jószívűség és adakozóság, tulajdon természetek szerint nem virtusok; 's ha valamikor ezen nevezetet megérdemlik, ez csak az igazságot illeti, a' mely azokat indítja és vezeti. Illyen kormányzó nélkül az egyenesszívűség oktalansággá, a' jószívűség együgyűséggé, az adakozóság pazérlássá válhat.

A' hasznot nem erányzó cselekedet, ha az igazság által nem vezettetik, középbecsű természetére nézve, 's ez még a' legjobb, de gyakran vétekké is

lesz. A' társalkodásra, ajándékokra, mulatságokra való költségek, 's más több módjai a' vidám életnek, csak középbecsű dolgok, midőn a' felesleges javainkkal való jobb élés' módjával nem ellenkeznek; de hibások lesznek, ha tehetségünket kimerítik, 's vagyonunknak józanabb használásában bennünket akadályoztatnak.

A' valódi adakozóság, szint oly elkerülhetetlen szükséges kötelesség, mint a' törvény által kiszabott kötelességek; de ennek az adakozóságnak nem abban kell állani, hogy az emberiség minden ingerének engedelmeskedjünk, 's a' vak indúlatot választván vezetőnknek, vagyonunkat mostani jótévőséggel annyira gyengítsük, hogy utóbb éppen senkin se segíthessünk.

A' fösvények, a' kik csupán azért élnek, hogy kaparhassanak, 's ezen szenvedelmeknek minden más boldogságot feláldoznak, közönségesen becsületérzés 's emberség nélkül való embereknek tartatnak. Jól íratnak-le ezek mint eszeveszettek, a' kik a' bőség' közepette koplalnak, 's a' képzelt szegénységből valóságos szükséget csinálnak magoknak. De kevésre, igen kevésre illik ez a' szerfeletti lefestés, 's talán egy sincs olyan, a' kiben mind ezen környülállások együtt volnának. E' helyett úgy tapasztaljuk inkább, hogy a' józanok és munkások bélyegeztetnek a' hiúk és tunyák által ezen útálatos nevezettel, a' kik t. i.

magokat gazdálkodással 's fáradozással a' többiek közűl kiemelik, 's munkásságok által a' köz gazdagságot nevelik.

Akár mit mondjon a' hiú és tudatlan, jó volna a' társaságra nézve, ha ilyen emberek többen volnának köztünk. Általjában ily gazdálkodó emberek, a' társaságnak valódi jóltévői utoljára is; 's a' takarékos emberrel való társalkodásunkban ritkán van veszteségünk, ellenben a' pazérlóval igen is gyakran.

Egy Godinot nevü franczia Pap sokáig zsugorinak hívattatott. A' legnyilvánságosabb nyomorulton sem akart segíteni. Szőlőjének alkalmatos mivelése által nagy summa pénzt szerzett magának. Polgártársai gyűlölték őtet, 's a' köznép a' ki ritkán szereti a' fösvényt, akár hol járt 's kelt becstelen szókkal illette. Ő mindazáltal még is folytatta előbbi együgyü életét 's bámúlásra méltó fáradhatatlan takarékosságát. Régen hallotta már a' szegények' szükségét Fárájában, különösen hogy vizek nem lévén, csak nagy áron olthatták szomjúságokat; 's minden öszvegyűjtött pénzét egy vízcsatornára adta, melly által a' szegénységnek hasznosabb 's tartósabb szolgálatot tett, mintha egész jövedelmét 's vagyonát ajtajánál jószívességből naponként kiosztogatta volna.

A' könyvekkel sokáig társalkodó emberekben igen gyakran találunk ily helytelen virtusokra, mellyekről

előbb panaszolkodtam. A' mint roszszúl értve neveztetnek, a' nagy virtusok eránt, heves indúlattal lelkesítve látjuk, a' Tudóst, 's a' mindennapiakról elfelejtkezik. A' Philosophusok' ékesenszóllását közönségesen az ily felesleges kötelességek jobban kimerítették, mint az elmúlhatatlan szükségek. Azért az, a' ki az emberről való ismereteit csak a' könyvekből vette, többnyire egy minden képzelt nyomorúságon elolvadó szívvel lép a' világba. Így jön ő annyira, hogy helytelen adakozása által önmagát helyhezteti annak a' személynek sorsába, a' kin előbb segített.

Bérekesztésül egy régi Bölcsnek feddözését hozom-fel, a' ki midőn látta volna, hogy egy Ifjú, minden vagyonát egy tettetett szegénynek felsegéllésére adta, igy szóllott: meglehet becsületes ember az, a' kin segítettél, 's meg vagyok győződve, hogy te, a' ki rajta segítettél bizonyosan az vagy. Látod, mostani adakozóságoddal, attól fogod-meg jótéteményedet, a' ki azt bizonyosan megérdemlené; mert az eránt voltál jótévő, a' ki könnyen gazember lehet; 's mivel a' bizonytalan érdemnek jutalmazásában igazságtalan vagy, kétszeresen hibázol magad megfosztása által.

Pusztay Sándor.

A' MOSTANI KÉRŐ.

Eljegyezném a' takarékos Ízát,
Mond az új, vagy mostani nő-vadász; de
Fájdalom! — nincs benne, — kevés ruházza
Kremniczi erkölcs.

Nátly József.

A' VÍZ BECSE.

Sok ezerek versezének,
Sok papirost rontának,
Majd mindenről van már ének;
Minden fűnek és fának,
Menynek, földnek, nemzeteknek,
Nagy és kicsiny embereknek
Olly barátja érkezett,
A' ki nékik versezett.

Áldott jó Víz! még is téged
Mindegyik elfelejtett,
Pedig a' te szívességed
Mind azokkal sok jót tett.
Valójában kimondhatlan
Hogy e' millyen háládatlan,
Még sem voltál te soha
Senkihez is mostoha.

Főképen a' sok versező
Az egyik ugy, mint a' más,
Mind a' bornak volt kedvező;
Asszuszölő vagy máslás, —
Meszely, flaska, kulacs, kancsó —
Mindég ez a' sok diszes szó
Ékesité verseket,
Ez emelé tüzeket.

Hirré teszem mindeneknek
Hogy nekem a' bor nem kell,
'S példájokat ökemeknek
Nem követem versemmel.
Éljen a' Víz! vesszen a' bor —
Vízen van már egyszer a' sor,
Hogy ollyan is érkezzen,
A' ki néki versezzen.

Bor Uram megvesztegeti
Ha csak lehet birájit,
'S ezért észre sem veheti
Sok ember a' hibájit.
Részegitő erejével
Játszik mások' elméjével,
'S a' kancsótól nehéz fő
Ugyan derék itélő.

Nóe atyánk volt az első
Ki nevelni kezdette,
Haj milly szégyent valt vele ő —
Szegényt mire vezette.
Fijával kicsúfoltatta,
Egészen elváltoztatta
Az ártatlan jó embert;
Csak ez, a' mit vele nyert.

Most is a' ki barátságba'
Él vele, és szereti,
Viszi sok rosz társaságba,
Még a' sárba is veti.
A' köntösét bépiszkolja,
Hirét, nevét elgazolja,
A' ki vele sokat él
Attól minden okos fél.

Bezzeg a' víz nem viseli
Senkihez is igy magát,
Minden a' ki őt kedvelli
Benne ezer szépet lát.
Sőt szegény még arra jutott,
Hogy általa sok olly rutat
A' mit a' bor reánk rak,
Mindent szépen lemosnak.

A' bor bűnnek, bolondságnak
Volt mindenkor kutfeje,
Jaj annak a' társaságnak
A' hol elhat ereje.
Tréfálódzik egyelőre,
De hamar szúr mérges tőre,
'S a' mi egymást szereti,
Azt is egybeveszteti.

A' barátból perlekedőt,
A' szelidből gorombát,
A' jámborból veszekedőt,
A' nyájasból otrombát,
Szemérmesből tisztátalant,
A' munkásból haszontalant,
A' bölcsből is esztelent
Tett, a' hol csak megjelent.

De a' vízről illyeneket
Nem is lehet hallani,
Szépnél, jónál egyebeket
Ki is merne mondani?
Sőt olly áldott, hogy e' helyett
A' legelső vétkünk, mellyet
Ádám atyánk ránk hoza,
A' szent viz fellodozza.

Bor nélkül a' roppant egész
Könnyen el is lehetne,
De ha víz nincs, minden kivész,
Semmi meg nem élhetne.
Fűnek, fának, virágoknak,
Mindenféle állatoknak,
A' mi csak él és lehell,
Mindeneknek fris víz kell.

A' rózsáknak patyolatját
A' fris eső éleszti,
A' reggelnek gyöngy-harmatját
Mennyei víz termeszti.
Fák' zöldellő leveleit
Édes levű gyümölcseit,
Mind csak a' víz neveli
Míg a' nap megérleli.

Ember, barom, féreg, madár,
A' czet 's a' kis kövihal,
A' mi úsz, mász, repül és jár,
Él és lehel víz által.
Víz nőteti gabonánkat,
Víz főzi-ki pálinkánkat,
'S a' szilvásos hegyeken
Kék cseppekkel fityeg fenn.

*

Nap' fényével váltogatva
Bővit mindent 's olcsóit;
De a' dolgot megforgatva
Mit mondjak a' borról itt?
A' mint kiki jól láthatja
Mi dolgának foganatja,
Kinek használ 's mit mivel??
Bár a' mit tesz, hagyná-el!

A' Bor Uram, még maga is
Nem terem ha nincs eső;
Jött a' zápor, 's lám millyen fris,
Gerezdje milly büszkén nő.
Ki hallotta azt valaha,
Ki olvasta könyvben, hogy ha
Egyszer bor nem teremne,
Osztán vizünk se lenne.

A' bor hamislelkűskedik,
Nem egyforma mindenhez;
A' gazdagnak hizelkedik,
Goromba a' szegényhez.
A' gazdagnak hiven szolgál,
A' szegénnyel szóba sem áll,
Csak egy sklávhoz illendő
Nyilván a' mit mivel ő.

Egy nagy Úrhoz mikor megyen
Fényes üveg mejjére
Czédulát tesz, mellyik hegyen
Érlelődött lángvére.
'S hogy megnyerje az ő kedvét,
Még mézeli erős nedvét;
'S még azzal is díszt keres,
Hogy majd sárga, majd veres.

Hej, de mindjárt nem illyen jó,
Ha egy szegény jő elé;
Be izetlen — be savanyó!
Csak éretlen egres-lé.
Festve hordó' penészével;
'S egy tört kancsó' cserepével
Ocsmány szinét takarja,
Hogy ne lássék zavarja.

A' víz' nyájas szelidsége
Mindenekhez egyenlő,
Jöjjön hozzá ellensége,
Még annak' is szolgál ő.
Koldust, királyt, fris kristálya
Egyformálag megkinálja;
Annak a' ki őt' issza,
Enyhe hűlést ád vissza.

Nincs több olly nagy ellensége
A' szépségnek, mint a' bor;
Légy' barátja, 's majd a' vége
Egy tüzellő pulyka-orr!
Arczád' bőrét megdurvítja,
Patyolatját ránczosítja,
Rózsa-szinét hervasztja,
Szemed' tüzét bágyasztja.

Víz ellenben fejériti,
Takaritja bőrödet,
A' ránczokat kifesziti,
Élesiti szemedet.
Ezért, mikor uj havat hány
Mártzius, az okos leány
Gyüjt belőle felesen,
Hogy szép bőre lehessen.

A' bor' heve felgyulasztja
Egésséges vérünket,
Testünk' nedvét elrothasztja,
Megősziti fejünket.
Zavaros szem, megtompult ész,
Álmatlanság, reszkető kéz,
Görcs, podágra, rosz gyomor,
Mi az oka? mind a' bor.

Víz ellenben orvossága
Ezerféle sebeknek,
Mindenütt van, nem is drága,
Még is jó a' betegnek.
A' kin orvos nem segit már,
Az a' hires ferdőkre jár,
Felgyógyulást ott keres,
'S ott reménye sükeres.

A' szőlőknek mivelése
Üresiti zsebünket,
Még is a' bor' rosz termése
Hányszor meg nem csal münket.
De a' hol bár melly kis forrás
Magának egy ágyacskát ás,
Hogy a' szomjut megcsalja,
Soha senki sem halja.

Eltünt a' ház' boldogsága,
Ha iszákos gazdája;
Sok árváknak koldussága,
Szerencsétlen példája.
Becstelen férj, fene atya,
Ki a' kancsót nem hagyhatja,
Semmi ember, rosz polgár,
Hogy lehell, még az is kár.

Víz ellenben szegényeken
Számtalanszor segitett,
Kereskedő - tengereken
A' gazdagság' anyja lett.
A' ki koldus a' szárazan
Hajóra ül, 's reménye van
Hogy a' víznek segelme
Által, lesz majd élelme.

A' fársáng' vig tréfájával
Uj köntöst vesz magára,
Fényes tűkör maskarával
Invitál sik hátára;
'S ha ügyetlen oda ére
Leülteti tűkörére,
'S jól kihahatáztatja,
De az ügyest mulatja.

Végezetűl pecsét helyett
Annak ki még szebbet kér,
Mondok egy olly vizet, mellyet
Bor tudom hogy fel nem ér.
A' fájdalom' enyhitőjét,
A' részvétel' kisérőjét,
Minden vizek' legszebbjét,
Egy érző szív könycseppjét.

Elég is már. Minden ember
A' ki nem vak, láthatja,
Elsőséget hogy a' víz nyer;
Velem 'tehát mondhatja:
Éljen a' Víz! vesszen a' bor!
Méltán vízen volt már a' sor,
Hogy ollyan is érkezett,
A' ki neki versezett.

Gróf Teleki Ferencz.
Erdélyben. Paszmoson.

A' H I T.

Isten! mért lehelél belénk
Lelket? mért lobogó mennyei szent tüzet?
Mért szép álmodozásokat?
Mért érzést? ha az éjj, 's néma homály fedi
A' mindent okozó okot? —
Búsan nézi az ész titkaidat, Magas!
Mélység, 's éjjeli bolt rekeszt,
Hol napnak ragyogó súgara nem derül,
'S a' kétség' komor éjjelét,
Nem fényes derülés' hajnala váltja-fel. —
Nem — nem! felfedezed dicső!
Fényes kincseidet, még valahára; fel! —
Egy dajkánk 's vezetőnk vagyon,
A' h i t, mellyet adott borzadozó eszünk;
Mint a' holdnak ezüst tüze,
Ő éltünknek egén, gyenge világgal ég.

Ifjú Kis János.

BOUFFLERS'

LEVELEI

A' SCHWEITZBÓL.

A' Párizsi nagyvilág' tónja — az a' nagy tárja az ismereteknek, melly e' lelkes, eleven, olvasni és beszélleni szerető népnél köz életben forog; az a' bőv, játékos, 's képzelhetetlen görgésű, képzelhetetlen bájú nyelv, mellyben a' gondolat nem fáradsággal keresve, nem erőlködések után, hanem a' Génienek mindenkori kész megjelenése által leli-fel a' legillőbb szót és kinyomást; végre a' Franczia Nemzetnek az a' tulajdona, melly a' legkomolybb bölcseséget a' legdévajbb bohósággal, a' becsület' legszentebb érzésit a' legtágabb Morállal, a' férjfias tüzet a' legasszonyibb puhasággal tudja párosítani — ezt a' minden egyéb Nemzetnél idegen tónt a' Franczia Literaturának talán semmi más mívében nem lelhetni-fel illy igazán kinyomva, mint azon Grátziák' kezeiből kilépett Írónak Munkajiban, kitől e' Leveleket vettük. A' Magyar Nyelv leginkább e' könnyedségnek, elevenségnek vagyon híjával, mert Könyvíróink nagyobb részben elzárt, világban nem forgó emberek; eggyüttlétinket pedig, mint a' szomszédokéit is, vagy kevés tudomány éleszti vagy feszes, nehézkés.

Chevalier de Boufflers, Grand-Bailifja Nancynak, 's Herczeg Boufflersnek, ki XIV Lajos és Türenne alatt mind katonai nagy tettei mind széplelkűsége által nevét örök ragyogásba hozta volt, maradéka, az elmúlt század' közepe táján született Nancyban. Gróf Boufflersné, a' mi Lovagunk' anyja, Lünevillben Udvari-asszony szolgálatokat teve Stanislaus Lengyel volt Király, ekkor Lotharingiai Herczeg körűl, ki Voltairt, Saint-Lambertet, Gróf Tressánt, 's du Chatelet és Lenoncourt asszonyságokat maga mellé szította, hogy ott laknának, mint házának tagjai. E' társaságban éle Abbé Porquet is, a' mi Boufflersünk' Nevelője, kit a' jó Király Udvari-Papjának neveze.

A' mi Boufflersünk a' természettől sok ajándékokat kapa, 's lelkes anyjának 's a' már említett Nagyok' társaságának sokat köszönhete; 's ha időt engedett volna adományainak a' megérésre, ha úgy használta volna ezeknek társaságokat, a' mint illett, érdemei többek lehetének vala mint csak csillogók. Neki, ugymond Rousseau a' maga Gyónásiban, sok félajándékai voltak minden nemben, 's a' nagyvilág, melly köztt ragyogni vágyott, épen illyeket kíván. Gyönyörű kis versecskéket csinála; jól íra holmi apró levelet; eggy kisség veré a' fortepiánót; 's pasztelben imígy amúgy, feste. — Szüléji belőle Papot akarának nevelni; de ő, ezeknek hírek nélkül, letevé a' kis

nyakkötőt, 's Huszár Uniformot veve-fel, 's belé löké magát a' bohóskodások' minden nemeibe; az asszonyok' és lovak' szerelme elragadta, 's nem volt bódorgóbb Lovancz mint ő. Gróf Tressán eggy nap összeakadván vele az úczákon, Chevalier, úgy mond, örvendek hogy magadnál (lakásodban) találhatlak.

Apró, játékos, csintalan Versecskéji 's Levelei, elmés mondásai, calembourjai, pasztelfestései, paripáji, ismeretesek voltak egész Franczia Országban, 's minden társaságoknak, az Udvarnál mint a' Városban, ő vala fények, ő lelkek. A' Nancyi Tudom. Társaság 1758., a' Dijoni 1766., végre a' Franczia Académia is, a' Huszár Kapitánykát társnak fogadák, 's ez itt úgy helyén lelé magát, mint a' legdévajbb vacsoráknál. Továbbá tagja volt az Alkotmanyt-adó Országos Gyülekezetnek, 's megkülömbözteté magát mérséklett gondolkozása által. Számkivetve 1792. az engedni nem akaró Nemességgel, szert talála, a' mint maga mondá, megszabadulni a' haláltól és Franczia Országtól. — Boldogtalan tréfája 's vígasztalása egy becsületes embernek.

1800. az akkor már Marquis Boufflers, Napoléonnak különös kedvezéséből vissza téré hazájába. A' Becsület-Seregének Keresztje 's a' Tudom. Nemzeti Intézetébe felvétel által megtisztelve látá magát. — Megholt 1815. Januáriusban, hosszas betegsége után.

Munkáji két Kötetben jelentek-meg; az eggyik még életében, a' másik halála után. Eleven fordúlásait, elmésségét csudálni kell, ha játéka gondolaton forog, és nem szón. Az vétke, hogy hozzá szokván a' társaságokban szüntelenűl szökdeltetni szikrájit, 's minden szavával csillogni, karczolni, igen is gyakran összetéveszté, úgy mond Biográphja, az Írási sztílt, hol a' jó ízlés sok holmit tilt, a' Beszédi sztíllal, hol a' társasági rend mindent tűr. Hogy illy esetekben javalhassuk a' mit ád, el kell hitetnünk magunkat, hogy őtet halljuk, 's nem olvassuk.

Minden fogyatkozásai mellett nagyon bírja az elcsábítás' hatalmát. Ez olly kaczér Szép, kinek eggy pillantása húsz szeretőt buktat térdre, míg a' legnagyobb szépségű jámborok eggyet sem kaphatnakmeg — úgy mond Biográphja. —

Ámbár Hébénk csak eredeti Munkákat szeret felvenni, úgy hittük, Olvasóji kedvvel fogadják a' Munka' eredetisége miatt annak fordítását is, mert ez őket a' Franczia szóllás' és gondolkozás' könnyűségével 's kellemeivel ismeretségbe hozhatja, 's az Literaturánknak nem kis hasznot ígér.

ELSŐ LEVÉL.

Octób. 4d.

A' rossz idő 'a jól látás bennünket két nap tartóztatának Brüyéresben. Íme Colmárban vagyunk, 's mingyárt indúlunk tovább, mert Madame dü Comte nincsen itt; most áll szüretje. Festőknek akaránk kiadni magunkat; de a' kék ruha rajtam gyanút támaszta a' Penthièvre Regementbeli Tisztekben kikkel köz asztalnál ebédlék, és a' kik köztt nagy örömmel múlatám magamat. 'S közöttök eggy új Saint-Robertre találék, ki olly retteneteseknek festé a' csatákat mellyekben forgott, mint a' Donnerauiak. Ott valék, úgy mond', Guastállánál, midőn a' Király' Lovassága, morgyő, apríttotta az ellenséget, valahol érte; frontjok előttünk vonúlt-el, 's mi, morgyő, eggy Jobbrával eggy Balrával, bekeríténk, 's úgy vágtuk, mintha vajból voltak volna. Az volt ám az ágyúzás, az, morgyő! a' sok golyóbis majd elsodrotta orrainkat; elébb nagyok, azután aprók, mint eggy eggy tojás, morgyő! 's az az r-r-r olly sokáig tartott, hogy nem volt volna csuda, ha mind megsiketűlénk vala belé.

Madame dü Cambise és de Cücé a' magok gyönyörű szavaikkal muzsikába vehetnék a' szót; de a'

Mondó' arcza mindég fogna hibázni az éneklés mellett. — Holnap reggel Bázelben leszek, 's onnan venni fogod levelemet. Ha írni méltóztatol, intézzd azt Charles név alatt Voltairhez a' Genévi postán, 's kérd a' boritékon Voltairt, tartsa-fel, míg oda érek. — Eggy gondolat ért: ki akarok adni kocsisomon és postillonomon, valamint paripáim közzűl is kettőn; a' Szürkét adják a' hogy veszik; a' másika, mellyet embereim a' nagy Tátosnak mondanak, de magam Touli Bírónak szeretek nevezni, tizenöt aranyért légyen azé, a' ki venni akarja. Bízzd, édes szép és jó anyám e' dolgot Abbé Porquetre. Mondjad neki, írjon Rollinnak a' tudva való pénz eránt, 's legényimmel vágasson szecskát, 's lovaimnak rövidségek ne legyen; mindenek felett a' nagy száraznak, mellyet, áltlátszósága miatt Lámpásnak neveztem. Egyéberánt fenntitulált Porquet Úr legyen elhitetve, hogy tanítvány soha még tanítóját nem tisztelte inkább, mint én őtet. — Adieu szép Mamám! előre örvendek hogy felőled csevegni fogok Voltairrel, 's elmondhatom neki, mi vagy te nekem. Mert fogadni mernék, neki nem volt elég esze, mind elérteni becsedet. Kocsisomnak ki ne adják ruháját; annak benn kell maradni. Helyébe kapjon egy kis ajándékot lovaim' árából. Postillonom vigye a' magáét. Az úgy is rongy.

MÁSODIK LEVÉL.

Octób. 9d.

Chevalier de Beautevillnél vagyok, ki a' szerint fogada, mintha hozzá súgáron szálottam volna az égből. Gyönyörű ember. Épen akkor értem ide, mikor fényes béjöttét tartá, 's a' tizenhárom Canton által elfogadtaték. Dietát fognak tartani nem tudom melly tárgyak eránt, 's annak kimenetelét előre látni lehetetlen. A' mit előre látunk, bennünket kevéssé tud érdekelni. Solothurnban lesz az egész Schweitz. Asszonyaik szépek, 's kísértetbe jönnék csintalankáknak is hinni azon felűl. De asszony nem lehet az.

Én e' népben itt a' régi Gaulokat látom. Termet erő, bátorság, büszke lélek, nyájasság, szabadság' szeretete, azon-eggy ezeknél és azoknál. Ember itt, a' föld' mennyiségéhez képest, nincsen több mint minálunk. Az Ország magában kevésbbé jó mint ott, de azt itt szabad kezek mívelik. A' föld' népe magának vet, 's nem arat másnak, 's a' ló' abrakának ötödét nem eszi-meg gazdája. A' gazda ez miatt nem ösztövérebb, 's annál hízattab a' ló. A' paraszt nagy és erős: a' felesége erős és szép. Azt jegyzém-meg, hogy valahol nagyok az emberek, az asszonyok mindenütt szépek; ezt akár az éghajlat tegye, akár

onnan jöjjön talán, mivel az asszonyok a' nagy férjfiakat magok is keresik; melly koránt sem volna tisztességes. E' nép nem szeret múlatni, de nagyon kap a' játékon. Férjfi és asszony mind munkás, mert a' munka öröm, mikor tudjuk, hogy miénk a' haszon; ollyankor úgy öröm szántani, mint aratni a' mit szántottunk. A' Schweitz nép' törvényei sanyarúak, de szerencsések abban, hogy törvényeket magok szabják; 's a' kit akasztófára vonnak, büszkén nézi, mint hajtja végre a' hóhér az általa is hozott törvényt.

Adieu, Madame! Egésségem jó, 's kényem szerint múlnak napjaim Mons. Belprével, ki valaha Stanislaus Királynak Testőrjei köztt szolgála, 's most festegetve keresi élelmét; nem régen ötven arannyal jöve-meg Genévből. Követünk sok keggyel van eránta. — Mondd, kérlek, a' Királynak, hogy neki most a' legszabadabb földön múlat leghívebb jobbágya; magadnak pedig dalld-el az én nevemben: — „Szeress, a' hogy én szeretlek.“

HARMADIK LEVÉL.

Octób. 26d.

Imhol vagyok a' gyönyörű Pays-de-Vaudban, a' Genévi tó' szélén, mellyet eggyfelől a' Valliszi és Szavóji

rengetegek, másfelől a' legszebb szőlők vesznek-körül, hol most űlik a' szüretet. A' gerezd képzelhetetlenűl nagy és ízletes, 's a' tó' szélén kezdve a' Júrahegy' bérczéig szakadatlan sorban terem, úgy hogy eggy nézéssel látom a' szüretelőket lábikráig a' tóban, 's amott ismét másokat a' szikla' tetőjén, hova a' szem alig lát-el. Ez a' Genévi tengerszem felette szép portéka; azt mondhatni felőle, hogy az Oceán miniatűrben akará adni képét a' Schweitz lakosinak. Képzelj eggy teknőt, mellynek körűlete negyven mértföldet tehet, eltelve a' legtisztább vízzel, mellyet valaha ittál, és a' melly eggy felől a' Szavóji gesztenyés-erdőket, másfelől a' Pays-de-Vaudi szőlőhegyeket mossa. A' természet ott minden irtóztatóságait hozza mutatóba, itt minden ékeit. A' Júra el van fedve városokkal, falukkal; a' falak vízből kelnek-ki; a' házfedeleket szőlőinak borítják. Eggy szóval, mind az a' mit látok, álmélással lep-meg, mellyből azok sem tudnak egészen magokhoz térni, a' kik itt laknak. De figyelmemet semmi nem vonja inkább magára, mint a' Vevai' lakosainak eggyűgyű erkölcseik. Itt engem minden Portraitírozónak néz, és még is úgy bánnak velem, mintha Nancyban volnék. Megjelenek minden társaságban; körülfognak, hallgatnak, csudálnak; pedig nekik van annyi fejek mint nekem. Közttök még fenn az aranykor; nincs itt arra szükség hogy valaki nagy úr legyen:

elég, ha ember. Az emberiség e' jó népecskénél az, a' mi máshol a' rokonság.

Itt velem eggy rendes történt, melly helyet kívánhatna a' legjobb Románban is. Megszóllítottam egy asszonyságot kihez útasítottak, méltóztatnék nekem munkát szerezni. Férjének kedve jöve, hogy az asszony, mind a' mellett hogy koros, festesse magát. A' kép szerencsésen készűle-el. Míg a' munka tartott, nálok ebédeltem; szívesen láttak, jól tartottak. Ma reggel utolsó vonásait adván-meg a' képnek, férje megszóllala: Uram, a' képet lehetetlen hívebben, jobban adni; az van hátra, hogy neked tegyek eleget, 's értsem, mi jön értte.

Uram, felelék, az ember maga magának nem jó bírája; a' nagy érdem magát kicsinynek szereti nézni, a' kicsiny nagynak. Igazi becsünket eggyikünk sem találja-el; legjobb ha azt másokkal szabatjuk. A' szem nem azért van adva, hogy magát lássa.

Uram, monda, a' mit mondasz, a' szerint akaszt-el, mint festésed' jósága, 's akármit kívánsz érte, sokat soha sem kívánhatsz.

Én pedig úgy hiszem, Uram, hogy bár mi kevés legyen a' mit nekem adni méltóztatol, kevés lenni soha nem fog. Tégy-félre, kérlek, minden átallást, 's számítsd soknak szíves látásodat, mellynek inkább örülök mint mind azon pénznek, a' mit adni méltóztatol.

Uram, tartozásom különben is meghaladja tehetségemet, de kevés erőmet, kémélésedért, mellyel velem bánsz, még inkább megpirítva érzem.

Uram, ha a' szerencse bővebb ismeretségedbe juttatott volna, nekibátorodnám ajándékképen hagyni kezeidben e' csekélységet, 's egyedűl azért fogom elvenni az árt, mellyre azt méltóztatni fogod, hogy tetszésed eránt tiszteletet bizonyítsak. Kérlek, szabd magad' az ország' környűletihez, melly nem gazdag, 's a' festőéhez, ki hálás inkább mint nyereségen-kapó.

Uram, mivel szóllani nem akarsz, próbát teszek, van e erőm lefizetni tartozásomnak eggy részét. 'S ekkor kihúza egy fiókot, 's tele marokkal jöve felém. Vaktában markoltam, úgy monda, 's harminczhat lívert ide nyujt.

Uram, mondám, engedd elődbe terjesztenem, hogy az sok eggy munkáért, mellyet öt óra alatt elvégezheték vala, és a' mellyet e' kedves társaságban dolgoztam. Engedd vissza adnom két harmadát, 's helyébe a' te képedet ajándékúl hagynom hitvesednek.

A' szegény ember 's felesége a' felhők közzűl estek alá. Köszönetemet még tovább magyarázám, 's eljövék tőlök áldásaikkal 's a' tizenkét líverrel. A' pénzt visszaküldöm nekik, mikor megyek.

Azonban itt van eggy valaki, a' ki tudja ki vagyok. Az Mons. de Courvoisier, Colonel-Commandantja

az Anhalt Regementnek. Metzben a' bátyám alatt szolgált, 's eleget látott. Meghallám ittlétét, 's felkerestem, 's megígértetém magamnak, hogy senkivel nem fogja tudatni ki vagyok, 's szavát állotta.

Itt eggy öreg ember és egy öreg anya azon hajdani dagasztékból, mellynek elvesztettük kovászát. Két leányok van, az eggyik negyven esztendős asszony, a' másik húsz, 's ez szép mint eggy angyal. Ezt most festem, 's a' szép asszony mindent elkövet, hogy munkát szerezhessen, hogy engem pénzhez juttathasson.

Eggyütt járom a' társaságokat Mons. Belprével, Belpré név alatt magam is; 's eggy háromezer lélekből álló Városkában több jó embert kapok mint Franczia-országnak minden Városaiban eggyévéve. 'S negyven fiatal asszony köztt nincs négy rút, nincs egy kaczér. Oh a' jó, a' rossz ország!

Adieu, Asszonyom! íme ez eléggé hosszú levél. Ha itt is elmondanám a' mit mindég mondok magamnak, 's a' mit neked mindég szeretnék mondani, hogy téged imádlak; megölnélek unalomban. Vess a' Király' lábaihoz. Beszélld elő neki bohóskodásimat, 's jelentsdbe előre levelemet, mellyben kedvem volna tiszteletlen lenni eránta, hogy el ne untassam. Királynak több szüksége van múlattatni mint imádtatni. Eggy valakit tudok, a' ki olly kifogyhatatlan jó kedvvel bír, hogy

soha el nem unja azt a' sok hódolást, mellyet neki minden nyujt.

NEGYEDIK LEVÉL.

Oh, oh! lássd mint űlök fülig a' Havasokban! A' náthás itt elég helyet talál, teljes tetszése szerint pökdösni széllyel akár az Oceánba akár a' Középtengerbe. Hol Pampán? Miért nincsen itt! hadd látná mint hízik nyálától a' két tenger, a' helyett hogy most szobáidat töltögeti tele özönével. Hol Porquet? hogy öt parókájával az eggyik vagy másik kopasz csúcsra állíthassam, 's sipakocskája legfenntebb pontja legyen valaha már eggyszer a' földnek.

Engedj-meg elragadtatásomnak Asszonyom! nagy dolog nagy ideákat, nagy ideák nagy kitételeket hoznak magokkal. Vevaiban sok időt tölték. Gyönyörű kis Város, 's benne kedves társaságot találni. Mind a' mellett, a' mit az ottlakók tisztes sőt sanyarú erkölcseik felől hallék, úgy hiszem, való a' mit La-Fontaine mond, hogy az asszony mindég asszony. — Az asszony ott nem csak asszony, hanem szép asszony is azonfelűl.

Most Valliszban vagyok, Italia' határszélén. Ez legfüggetlenebb országa Schweitznak. Az asszonyok itt állhatatosan megmaradának eggykori öltözeteik mel-

lett: az eggy rövid rendes zubonkából áll, 's eggy rendesen összehajtott kendőből, eggy csipkés könnyű fökötőből, mellyre pántlikával kisded kalapot kötnek. Megtettem a' rendelést, hogy sebfüveket kaphassak a' Király' számára, mert a' miket itt szednek, jobbak mint a' Schweitziak. E' napokban eggyütt ebédeltem, vacsoráltam a' híres tudós Hallerrel. Asztalnál és asztal után öt egész órákig tarta társaságunk, 's a' tíz tizenkét Vendég nem győzé csudálni, hogy okosan szóllani francziául is lehet. Azonban mind azon tekintet mellett, mellyre magamat eljutva láthatám, érzém én, hogy okosabban teszi a' ki inkább forog könyvek mint lovak körül.

Kevés napok alatt látni fogom Voltairt, kinek ragyogását azonban Haller nem nagyon irígyli; 's grádicsonként menvén Hallertől Voltairhez, Voltairtől majd az én kedves Mamámhoz megyek. Vess mindég a' Király' lábaihoz, 's mond neki, hogy a' szabad Népek' látása engem lázzá tenni nem fog.

Adieu, Mamám! Szeretlek bár hol legyek, és bár hol légy.

ÖTÖDIK LEVÉL.

Decemb. 10d.

Vagy nem vevéd leveleimet; lovászom talán feledé kiváltani; vagy kevés gondod van arra, a' ki vére a'

te vérednek, húsa a' te húsodnak, csontja a' te csontodnak.

Én Circe' szigetében élek, a' nélkül hogy olly ravasz, olly jó, olly bölcs, olly malacz volnék mint Ulysz volt, társaival egyetemben. Lausanne világszerte ismeretes a' maga paszteljéről 's jó társaságáról. Válogatott emberek' és asszonyok' körében forgok, mellyet Voltaire eggyesíte; 's itt elébb tanítványival élemki magamat, míg majd a' Mestert hallhatom. Nincs nap, mellyen verset ne vegyek 's ne küldjek, hogy portrét ne dolgozzam, hogy új ismeretséget ne szövjek; hogy reggel ciocoladával ne tartanának-el, mellyet osztán háromszori evés követ. Téged óhajtalak helyembe.

Imhol mingyárt eggy Impromptům. — Bizonyos Madame dü Gentilnek eggy ördögöt festék. Azt kérdé, melly propósra küldém azt neki. Imhol feleletem:

Hozzád nem küldtem én ok nélkül, Asszonyom,
Im e' kísértö Istenséget;
Te lássd, ha megkísért e téged:
De te meg ötet, fogadom.

Holnap Fernéybe indúlok, hol Voltaire vár. Gyönyörű levelét vettem. Örűlök hogy szóllani fogok vele rólad. Te jobban megválasztád az időt ötet látni; de a' Tokajit utolsó csepjéig szörbölik. Mindenek fe-

lett mondjad a' Királynak, hogy én Voltaire körül Deistává nem leszek.

Feledém ide tenni azon két bout-rimét, mellyel eggy csintalan szép-asszony tegnap el akara akasztani. Mivel neki a' philosoph és pof igen nehéz rímnek látszék, melléjek két igen is könnyűt vete:

A' sors nem lél bennem gyáva philosophot,
Hulljon-el csatámban fél lábam, fél kezem:
Szép szemedtől magam' élesztve érezem,
'S érdemleni tőled tudok még eggy pofot.

HATODIK LEVÉL.

Végre a' Gárbei Királynál vagyok. Mert eddig úgy útaztam, mint menyasszonya. Vádoltam magamat midön megláttam, hogy eltöltém ezt a' sok időt. Úgy fogada mint a' te fiadat, 's rám pazarlá jóságinak eggy részét, mellyeket erántad szeretett volna mutatni. A' szerint emlékezik rólad mintha csak most látott volna, 's úgy szeret mintha előtte állanál. Képzelni sem tudod melly sok jót teszen ő, 's szinte vesztegetéssel. Királya 's atyja a' földnek, hol lakik, 's ő teszi minden boldogságaikat a' körüle forgóknak. Olly tiszteletes Házi-atya a' míllyen nagy Író. Ha kétfelé szelnék, 's itt azt látnám a' kit olvasék, ott azt, a' kit

szóllani hallottam, nem tudnám mellyikét kell választanom.

Madame Denis és Madame Düpüis, szül. Corneille, itt vagynak. Mind ketten szeretik nagybátyjokat. Az elsőbb a' jóságnak az a' Jója kit minden szeret: a' másika fekete nagy szemek 's barna színe által tűn szembe. Úgy tetszik, látóját inkább emlékezteti a' la corneillere (hollóra), mint Corneillere (a' Franczia Szín' tisztelt hősére).

Egyéberánt a' ház szép, a' táj gyönyörű, az asztal kényes, szobám csínos. Eggy híját látom: Nem vagy szomszédjában. Mert nekem nehéz lennem nélküled. Sohajtok utánad még itt is.

Voltaire sokat emlegeti Papát, 's melly igen szeretem hallani hogy emlegeti. Keresgélé emlékében Mons. l'Abbé Porquetet is, kit ismért valaha, de rá nem akadhatott. Gyöngy, gyémánt könnyen elvesznek.

Adieu édes Mamám! szép Mamám! jó Mamám! Szeress mindég inkább mint érdemlem. Az így is igen sokkal kevésbbé lesz, mint a' hogy téged én szeretlek.

HETEDIK LEVÉL.

Tegnap először valék Genévben. Szomorú nagy város, 's lakóji nincsenek észnek és még inkább pénznek hijával. De sem eggyiknek nem akarják venni

hasznát, sem másiknak. Genévnek semmije nem szebb mint asszonynépe. Elúnják szegények magokat mint a' holtak; pedig méltók hogy az ember őket megunatkozni ne hagyja.

A' Schweitzer és a' Franczia két Kertészhez hasonlít, kiknek eggyike káposztát termeszt, a' másika virágokat. Tedd velem azt a' jegyzést, hogy minél kevésbbé szabad valaki, az asszonyokat annál inkább szereti. A' Schweitzer kevésbbé mint a' Franczia, a' Török sokkal inkább.

Tegnap bizonyos Madame Cramer, ki ügyes asszony 's sok ésszel bír, meg én Coupleteket csinálgatánk. A' hol elakadt, én segítettem neki versbe szedni gondolatjait. Az Öreg közzénk jöve, nevette bohóskodásunkat, 's eggyikjekhez azoknak a' kik jelen voltak, ezt csinálá felőlem:

A' talárist loveté,
Márszt és Vénuszt követé;
Ír Voltairrel verseket,
Fest Huberrel képeket;
Mesterség alig vagyon,
Melly hatalmában nem áll;
Mondd-el csak, kérlek nagyon,
Hát tevéled mit csinál?

Adieu, Madame! A' szerint szeretlek a' hogy illik, mivel fiad vagyok; és a' hogy illene, ha fiad nem volnék is.

NYOLCZADIK LEVÉL.

Új esztendei ajándékképen engedd ide zárnom Voltairnek eggy kisded képét, a' hogy Schachján eggy játékot veszte. Sem erő a' képben sem correctio, mert sietve dolgoztam, és gyertyánál; 's grimászai köztt, mellyeket, mikor festik, szűnet nélkül űz. De a' character meg van kapva; pedig a' portrait érdeme abban áll. A' képet jobb jól kezdeni mint jól végezni; mert a' kezdetet az Egészen tesszük, a' végzést a' Részekben.

Folyva élem itt a' jó napokat, 's szeretve vagyok mindég, noha szakadatlanúl közöttök vagyok. Nem képzelheted, melly szeretetre-méltó ember ez a' maga egész belsőjében még most is. Ő volna a' legjobb Öreg, ha a' legelső ember nem volna. Eggy hibája van: — Magába-zárt. De e' nélkül lehetne e illy szertelen kiterjedésű? Minap eggy Ángol Vendége érkezék, 's az nem győzé csudálni, hogy ez melly jól beszéll az ő nyelvén, 's mint mondogatá olly könnyűséggel a' Dryden' Verseit, mint Papám holmit az Orleáni Szűzecskéből. Nagyobb ő, mint hogy honja' határai közzé szorítathatott volna: őtet a' természet az egész földnek adá ajándékúl. Ettől vevé a' Nyelvek' és az Infóliók' adományát. Külömben ki érthetné, miként lehetett elég ideje megtanulni azt a' sok Nyelvet, 's megolvasni azt a' sok Munkát?

E' napokban eggy finytorgó rendes asszonykát festettem, 's nagy szerencsével. Nehezebbnek képzelék a' munkát mint kelle, 's most térden áll minden előttem, hogy fessem őket is. De inkább kifáradtam látni hogy nem vagy közepette örömeimnek, mint hogy magam megkérleltethetném. Hijába múlatom magamat; híjoddal vagyok mindenütt, 's úgy tetszik, minden örömimnek szükségek vagyon rád.

Adieu, Madame la Marquise! Elüté a' kettőt; megöl az álom, 's úgy vélem, az téged is megszálla levelem' olvasása alatt.

Kazinczy Ferencz.

PERIHEZ.

Udvari pályádon nagy kívánsz lenni kicsinybűl?
Láss, hallj mindeneket; 's légy, Peri! vaksi,
siket.

SELYEMBOGÁR.

Síromat én szőttem, síromból szálva kikeltem;
A' szerelem szálló állapotomba' megölt.

Vitkovics Mihály.

A' KORÁN ŐSZ HAJ.

Sokan keservesen tekintenek
Hajok' korán fejérlő szálaira,
'S ezen hanyatlások' kis nyomdokira
Felejtető halált készitenek.

Bár rajtam is korábban fényljenek;
De minthogy abban szívem' vággyaira
'S ezeknek édes csípős bánatira
Emlékezem — bajomra nincsenek!

'S mint a' jutalmat nem kapott Vitéz
Örűl, ha régi sebhelyeire néz,
'S jutalmazó keresztet lát azokban:

Azt látok én is az ősz hajakban!
Mert nincs egyéb nyoma virág-koromnak,
Csak ősz fejem! gyümölcse bánatomnak!

A' HAZUG PHYLLIS.

(Lessing után).

Gyermek, minden hazugságtól
Őrizkedjél, a' kedves így szóll,
Különben meg foglak büntetni,
És büntetésül csókkal illetni,
Fenyegetődzik, és komor képében,
'S előre csókol büntetés' fejében.

Elébb minden hazugságtól
Óvám magam, miolta ő szóll,
Hogy csókkal minden füllentésemért
Fog venni rajtam büntetési bért,
Ajkamból több igaz szót nem hall ő,
Ki mondja-meg ez vallyon honnan jő.

SZERÉNYI.

*

FAUSZTINA.

Tűzszeme szóll, gyönyörű nézése varázsol örömre,
'S váltva mosolyg Éósz 's Heszperusz arczairól.
Szép kerek ajkainak szava égi melódia, 's Kharisz -
Táncz könnyű léptei myrtuszi berke körűl.
Láng repülő haja hókebelére müvésztelen' omlik,
'S gyengéd szíve, miként Vénusz - Uránia, szent.
Látni ez ártatlan Kedvest, eggy tiszta tekintet
A' nagy olymposznak máguszi tája felé.

Ponori Thewrewk József.

A' VIRÁGKOSZORU.

Berkek diszét az Ibolyát,
A' Liliom 's Szegfü' bokrának
Szépit választám, 's a' rózsát
Kloém nyakába czifrának.

Nimfák tüzék-fel reggel e'
Friss koszorut homlokára:
De illatozóbb volt mellye,
'S szebb virág nyilt orczájára.

Viselte virágit estig,
'S Nimfák, Pásztornék igy szólltak:
„Pompásabb hajában, mint mig
„Szülött' ágyjokban lángoltak."

Vetkőzötten estve nézvén,
Szagjok elmult 's szinök vesztve:
Elváltozott a' lyán képén,
Szemét a' földre függesztve.

E' szem olly nyilván beszélle,
Mint egy Múza ékes száján,
Hogy könyüjéből egy gyöngy-le-
Gördült virágzó orczáján.

Mintha nem tudnám igy szóllék:
„Magyarázd-meg, szivem' fele,
„Jókedved most mért változék,
„'S e' csöpp könyű minek jele?"

Fohászkodva a' virágokra
Czélzott, 's a' Kedves igy kezdett:
„Nézd, barátom, néhány óra,
„Nézd ott, minő nagy dulást tett.

„Jaj! csak eggy az ékeskedő
„Májusz 's az orczák szépsége.
„Reggel virúl mind a' kettő;
„Estve sárgult, fonnyadt 's — vége.

„Reggel danolt szegény Sztellám,
„'S tánczolt vig Ifjak' körében:
„Estve kicsönditve látám
„'S megcsókolám gyászleplyében.

»Jaj nekem! én is, mint e' járt,
»Ugy járhatok virradtával:
»Eredj, Dámon! 's Kloéd' buját
»Hirdettesd-ki a' Múzával."

Edvi Illyés Pál.

A' MADÁR.

Még nem esett harmat a' levegőből,
Se a' szilfának nincs levele,
Hol vigan elrejtenéd
Kicsiny formádat;

'S már éneked a' puszta erdőből
A' magos égen túl emele,
Hogy onnan lezengenéd
Szabadságodat.

Te a' mit érzel szabadon kiöntöd,
Jársz mindenfelé földünk felett,
Elnyél a' tág boltozat
Öröm habodban.

Érzéseiddel lelkünket köszöntöd,
Szárnyaid' csókolja napkelet,
Nyugoton szép áldozat
Lángol hangodban.

Nékem csak egy gondolat van mejjemben,
Ez is oly szivet alig talál,
A' melyben megpihenjen
Szép érzésében.

Könnyeim' országa titkon szivemben
Van, 's ha onnan kihúll! — már halál!
Nincs hely a' hova menjen
A' föld' részében.

Te a' völgyes helyen nyiló rózsáknak
Reggeli könnyeket csókolod,
A' kertekben kegyelem
Töled az ének.

Csendes fészkedet a' virágos fáknak
Hiv ágai közzé lánczalod. —
Mért halgatna hát bennem
Érted a' lélek?

Balog Ferencz.
Erdélyben.

A' TEREMTÉS.

(Ovíd után. *)

Zengeni kedvem eredt új új formákra kelendő
Testeket, Isteneim! kik e' változatoknak is áldott
Szerzőik vagytok, korok első kezdete ólta,
Mostanig ált'-hangzó Dalokat, leleheljetek én rám.

*) Felette hajlandó az emberi lélek az eredetek' és a' teremtés titkának kikeresésére. Bizonyítják ezt nem csak a' régi bölcsek és Poéták, mint p. o. Ferekidesz és Heziodosz, hanem még a' régi törvény-hozók is, mint p. o. Mózses. Csak nem minden régi bölcs megfogásai szerint teremtette a' maga világát, söt az újjabbak is teremtők akartak lenni, mint p. o. a' Teliamed' szerzője, és a' híres Büffon, kinek minden munkáji közzül talán legfelségesebb, és a' legteremtöbb lelket nyilatkoztató az, mellyet ezen czím alatt adott-ki: »Les epoques de la nature.« Semmi se bizonyítja inkább az emberi elme' felsöségét, és az örökös Teremtő erővel való rokonságát, ennél a' gyengeségnél, mellynél fogva képző és gondolkozó tehetségünkel világokat alkotni, vagy azoknak alkotását bírálni ösztönöztetünk. Bayle hat ellenvetéseket hord eló a' Chaószból való teremtés ellenkezéseinek megmutatására. Szintúgy nem maradott ellenvetések nélkül akár Mózses Kozmogoniája, akár a' Mia-

Föld' víz' 's a' Mindent fedelítő Mennynek előtte,
Mind egy színű vala, a' roppant természet alakja,
Egy végetlen anyag, darabos vak-súly, — zavar,
és csak
Viszszássan hulott magvak' küszködte csatája,
Még Títán' fényét földünkkel nem közölette,
Szarvai nem fogytak Lúnának a' növetelőnek,
Földi Golyónk még nem függött a' körülte levégben
Ellen súlyaitól megfontoltatva, hasonképp'
Hoszszas karjaival még nem nyúlánkoza szerte
A' víz partok köz't, valamint a' vér az erekben.
A' lég, nedv, por, tűz, még egybe csomózva valának,

tyánk; de azért, még se esméri senki-is a' teremtés' titkát, és természetesebb imádságot se készített még senki is a' Miatyánknál. Könnyebb lerontani, mint felépíteni — nem lessz soha gáncs nélkül akármit építsünk. Az egészet kell tekinteni, és csudálni mindennémű teremtésekben. Hi az a' gondolkodó ember, a' ki soha se teremtett volna magának világot? csak az a' külömbség az okos és kevély ember közt, hogy amaz által látja teremtményeinek gyorlóságát, ez pedig büszkélkedik azokban. Szint' ezen teremtést Ovídból fordítá-le minapában valamely érdemes Hazafi a' Hasznos Múlatságokban; lehető, hogy szorossabban tartotta magát az eredetihez nálamnál; de az ő hat újjú versei, ha érzésem meg nem csal, jobban illenének Horátz Episztoláinak fordításába, sunt sermoni propioros. A' teremtés leírása emelkedőbb verseket látszatik kivánni. — Ezen versezetem már régen készült.

A' föld álhatlan, víz úsztalan, (és a' mi legbús'b)
Villány híjjával légünk, idomatlan a' Minden.
E' zagyvában fűlt egymást hátrál'ta parányik,
Minden testben még küzdének, jég a' Meleggel,
Tűz vízzel, 's a' Nedv a' Szárazsággal, a' Könnyű
A' sok sok súllyal, minden puha Lágy, a' Keménnyel.
A' jobb természet, vagy az Isten, e' harczba bevágván,
A' vizet a' földtől, a' földet az égtül elosztá,
És a' tiszta eget gőzös légünktül elüzte
Felfele, így zagyvált keverékből 's ronda zavarból
Bontván mindeneket, mértékes béke-kötéssel
Jól kijelelt helyeken jól megfészkeltete mindent.
A' most bolt-fedelű kék Menny nehezéktelen árja
Legfelyül ömlödezett le-felé kiderűlve ragyogván,
Lőn szomszédja, kies lengőségére, helyére,
Pára-ködös légünk; melly terjede könnyen alatta.
Sok nagy súllyt hordó sűrűbb elementomu földünk'
Terhe nyomult legalól, a' folyó hab zugva kerité
És a' merőn nyúló Szárazt zabolázta vizével.
Így, mikor e' gyűlvészt bár mellyik mennyei létű
Szelte-fel ép renddel 's elszerkeztette tagokra,
Gyúrványunk' legelébb, ne hogy az hoszszára lapúljon,

Gömbre vevé, 's gyártván kerekítve gomolyba tekerte.
Rá tengert öntött, 's a' sebes lebelekre parancsolt:
Tajtékos habokat duzzaszszanak a' vizek' árján,
Mellynek mert zajgós, szintúgy ő rendele öblöt.
Földünk' kebléből tavakat 's forrásokat osztán
Serkesztett, mindenhol vég nélküle bőven,
'S a' mozgó folyamok menedékes szép haladását
Szerte kerengősen nyúló partokkal övezte.
Helyre külön sorsok, vagy földbe szivárganak avvagy
Mély tengert érnek 's szabadabb síkjába vegyűlve
Elnyeletések után már nem partokra, ha révre
Verdesvén, izöket meg színöket egyre cserélik.
Völgyeket ő azután lenyomott, terjeszte mezőket,
És hegyeket felemelt, 's szirt-bérczeket álltata rájok.
'S a' föld-szint gallyal, fűvel, 's hímezte virággal.
'S mint az eget két tág-öv balról, jobbra meg annyi
Öszsze szorítja, a' köz-belső lakhatlan a' hévtől,
Számokat ötre szegé földünkön a' Mennyei Gondos
Szintúgy, mindenik egy környékét nyomja Golyónknak.
Kettőt torlott hó takar, ég és forr a' középső,
A' szélső kettők köz't nyúlók, elegyűlve hideggel
Öszsze kevert lángos mértékletet, áldva vevének.
Lég szakadott rájok, mely a' mennyire föld-pori terhnél
A' víz-csepp könnyebb, nehezebb szint-annyira a' lángnál.

Ott' fenn bús ködöket 's a' sesétlő felleget úszni
Hagyta, meg a' leh'lők dobogó keblére rijasztó
Menydörgést, 's a' szeles villámmal csapta rivancsot.
Négy posa-telt' szélnek, de azért alig engedi bírni
Kényre a' földi Golyót a' nagy Művész, hiszem így is
Állunk meg nehezen, mikor egymást zúgva, seperve,
Téren Egen vívják, rokonok köz't oly nagy a' boszszú.
Eurusz a' rózsa hajú hajnalhoz költöze, Perszák
Reggeli súgárral bő Zagruszszához, az Al-szél
A' langyos nap-fény est-partjához közelíte.
Rá ment Szittyának havakat hullatni Boréjás.
Hó-jeges Északról, vele szemközt, szüntelen essőt
'S csúf köddel morczos felhőt csafar Auszter az ázó.
Legfennt kékre folyó Éthert kiboríta felettek,
Terh-híjjánost és salakatlanul Istenig érőt.
Ekképpen mindent a' mint felszabva határral
Elrendelt, tüsténT a' még egy tagba hevertte
Csillagok a' súllyból, az egész fény-égre kikeltek:
És hogy semmi vidék állattól fosztva ne légyen,
Isteni szép formák lakják 's csillagzatok a' Menny'
Térségét, a' vizek megteltek tarka halakkal,
Föld juta barmoknak, légünk madaraknak adódott.
Szentebb, ész-tehetős, felleng lélekkel igyekszö
Állat még nem volt, hogy a' többinek éljen urává.
Alkota hát embert, akar azt a' jobb eredésű

Égről hoztta világ', 's mindennek mestere, húzta
Isteni magbul? akár a' még friss föld az egeknek
Magvát megtartá? rokonos lőn könnyen az éggel
A' sárgás földből gyúrt' állat, kit gyermeke formált
Jápetnek sárból meg vízből; 's terme az ember,
Mindent mérséklő bölcs Istenek arcza szerinte.
Látszik ez állásán, mert képét ég fele hívja
Termete, és nem jár négy kéz láb itten a' porban;
'S míg lesütött fővel vad barmok földre leszegzik
Bús szemöket menynek felemelt ábrázat a' lelkest
Széjt viszi, 's nézését önként igazítja egeknek.
Így a', minap darabos, képt'len, föld változa, 's megtelt
Még soha nem látott más meg más emberi arczczal.

Gróf Dessewffy József.

VESZTÉS.

Thesihez. Távoztakor.

Kit karjaim láng közt körűlvevének,
Mikor rám gyűlni láttam bajködöt;
Kit lelkem ismért mennyhozó felének,
Midőn e' sziv áldozva küszködött,
El! messze tünt, bálványa más tüzének,
Frigyláncza más körűl erősödött,
Keblem forró vágyában olvadozgat,
Életreményt dúlva gyötretve mozgat.

Varázsitallal Istenség gyulasztott,
'S most élek álmom' szét dúlt képein.
Virágzatom nem szűl olly malasztot,
Melly enyhithetne búmnak éjjein.
Az Édentől vad sorsom elszakasztott,
Tövis termett a' Myrtusz' fűrtjein;
De bár sebző láng a' hűnek keserve:
Ah még is üdves kénnyel van keverve!

Kovacsóczy.

KÉRELMEM TÜZI VESZÉLYKOR.

Kíméllyjétek lángok! deszka-házikámat,
Melly virágokkal böv diszes kertem' éke,
Magányi nyugalmam' nyári menedéke;
Hol édesen töltém üresebb órámat.

Magam lévén abban: a' kilencz hiv Szüzek
Lélekben mindenkor körűlem lengének;
Ha Lolli jött: kész volt számára egy ének.
A' Szerelm 's Poézis — o minő szent tüzek!

De, lángok! ne csupán kalyibám' szánjátok,
Hova csak szeretni 's verset irni megyek;
Rétek, erdők, mezők, lapályok és hegyek!
Szeretni 's verselni kiszököm hozzátok.

Kíméllyed inkább, tüz! ama vályog házat,
Hol a' szükség' terhét egy hiv atya húzza,
Egyszerű életét jóság koszorúzza;
Szűk a' kenyér nála, rongyos a' ruházat.

Hogy őt 's házanépét ne sujtsa több bánat;
Mert házok elégvén, lakhelyök se lenne.
Vagy építne? — Úgy, de nincsen módja benne.
Ójjátok azt, lángok! teljen e' kivánat!

N. A. Kiss Sámuel.

MAXIMÁK.

(Ánglusból.)

Ha azt akarod, hogy derék embernek tartsanak, keveset és jól beszéllj.

A' ki neked szokásán kivűl hízelkedik, vagy segítségedre van szüksége, vagy pedig meg akar csalni.

Legjobb mód a' pénz' értékét megismerni, költsönözésre szorúlni.

Senki sem fél annyira a' megvettetéstől, mint a' ki valóban megvetésre méltó.

Az önnismeret minden virtusoknak talpköve, valamint az önnismeretlenség minden vétkeknek kútfeje.

Sokan vagynak ollyanok, a' kiket az ember csak azért becsűl, mert nem ismeri őket.

*

Többre kell becsűlnünk az igen megkeseredett ellenséget, mint az igen nyájas barátot; mert azok gyakran igazságot mondanak, ezek pedig soha sem.

Magát csalja-meg az ember, midőn másokat akar megcsalni, 's szokás szerint úgy szokott történni, hogy némely csekély hibáknak elfedése, a' legnagyobb hibákat fedi-fel.

Herczegeknek 's más Hatalmasoknak csak az által kellene magokat többi embertársaiktól megkülömböztetni, hogy hatalmokban áll több jót tenni mint ezek tehetnek.

Semmi sincs veszedelmesebb azoknál, mint a' kik a' Királyok' bizodalmát méltatlan bírják.

Némely virtusoknak gyakorlása 's némely vétkeknek kerűlése még nem summája annak, a' mi egy jó ember characterében megkivántatik.

Nem mindég annál bölcsebb, mennél öregebb valaki; mert a' léleknek gyengeségei nőnek a' testével.

A' legbizonyosabb mód, minden megtörténhetőkben magát vígasztalni, mindég a' legroszszabbat várni.

Haszonért tett házasságok a' szeretet' kötele helyett meghasonlásoknak és pöröknek kútfejei.

Magával egészen megelégedetlen lenni gyengeség, egészen megelégedve lenni ostobaság.

Az erkölcsi jóság nemessé teszi az embert czímer nélkül is, 's tiszteletet és becsűlést szerez néki apotheosis nélkül is. A' tisztelet és becsűlés az a' virtusnak, a' mi a' tiszta levegő a' füveknek és virágoknak — ez teszi őket virágzókká 's gyümölcsözőkké.

Ha azt akarod megtudni, mit mondanak rólad távollétedben, vígyázz mit mondanak másról jelenlétedben; téged sem vesznek nagyobb tekintetbe mint mást.

A' megbocsátásnak nagyobb a' dicsősége, mint a' boszszúállásnak öröme.

Jól gondold-meg, minekelőtte valamit igérsz, a' szeles igéreteket többnyire bánat követi.

Csak hiúságból ismerjük-meg gyengeségünket.

A' szeretetnek csak egy neme van, de másolatai ezerek.

Az igaz szeretet ollyan mint az éjjeli jelenés; minden ember róla beszéll, de kevés látta azt.

Vagynak olyan emberek, a' kik csak azért szeretnek, mivel a' szerelemről sokat hallottak.

Soha sem oly szerencsés vagy szerencsétlen az ember, mint maga gondolja.

Az is egy neme a' szerencsének, ha tudjuk millyen meszsze vagyunk a' szerencsétlenségtöl.

Ha az ember magában nem talál enyhűlést, hijjába keresi azt máshol.

Ha a' fiatal aszszonykák szemteleneknek, a' megélemedett férjfiak nevetségeseknek nem akarnának látszani, soha sem kellene nékiek a' szerelemről úgy beszélleni, mintha még részt akarnának benne venni.

Ha magunknak is hibáink nem volnának, nem volna örömünk azokat másokban észre venni.

Négy dolog teszi az életet boldoggá: egésség, csendes elme, gazdagság, egyenes szivű barátok.

Pusztay Sándor.

SZEMERÉHEZ,

midőn Emlékezet és Remény Sonettjeit adá.

Már haladék; sírás öntötte-el arczodat. Ámor
Megszánt, 's két koszorút nyujta tüzelve neked.
Most ez szálla-el itt, most ott a' másika, 's míg én
(mint Atalanta az almát)
Oh az irígy! ezt 's azt felszedem, elhaladál.
Állj-meg, 's add nekem e' kettőt 's add tenmagad
ezzel?
Szebb koszorút soha még nem nyere győze delem.

Kazinczy Ferencz.

KÉT NEHÉZ DOLOG.

Nevetség tárgyává nem lenni egy férjnek
Szerelem-féltésből; — sem oly megvettettnek,
Hogy a' szép feleség' kicsapongásai,
Vagy akármely szinű pazérolásai,
Ő belőle gyávát vagy tyrant nem csinál, —
Több ez mint emberi, több ez angyalinál.

Egy öreg, ki szavát, maga viseletét,
Tudja úgy rendelni minden kerületét,
Hogy a' vig ifjuság' gyönyörűségeit,
Mint a' késő kornak ártalmas mérgeit,
El tudja kerűlni, — 's helyén nem gyalázni,
Ily koros halandót méltó koronázni.

Balog Pál.
Erdélyben.

ANÁKREON GALAMBJA.

∪ — ∪ — ∪ ∪

Te ártatlan Galamb
Pihegve honnan így?
„Menék Anakreon
„Poéta' dolg'iban,
„Küthére tőle Dalt
„Velem cseréle-fel,
„Levék ez-olta hív
„Adós inassa, lás'd:
„Nekem megadni kész
„Szabad levél't ugyan
„De bár akarta-is;
„Leszek Galambja én.
„E' vén, oly édes Úr!
„A' morzsa nékem és
„Csupán kezébül, int;
„Pohárt reám köszönt,
„A' lantja vánkosom,
„Sietni kell tehát,

„Botsáss-el engemet,
„Petyegve Szarkaként,
„Elég időt lopék
„Az ápolómtul itt'."

Gróf Dessewffy József.

ÉNEK.

(Spanyolból.)

Fösvény rejti gazdagságát,
Nagyravágyó nagy plánumát,
A' bölcs titkos tudományát,
Bölcsességét 's boldogságát;
Csak Ámornak nyilas fija,
Ki önmagát elárulja.

Én Szépemet el-elhagyom,
'S kikerűlni mind igyekszem,
De ha tőle eltávozom,
Még közelebb ragad szivem:
'S igy Ámornak nyilas fija
Önnön magát elárulja.

Ha valaki emlegeti
Kinek nevét ugy titkolom, —
Szivem tüsténT megilleti,
'S őt magammal elárulom:
Mert valóban Ámor' fija
Önnön magát elárulja.

Mikor pedig dicsérettel
Róla szólni iparkodom,
Légyek bár mely készűlettel,
Akadozva zavarodom:
Mert Ámornak nyilas fija
Önnön magát elárulja.

Igy hát minden ellenemre,
Bátorságom, félénkségem —
'S valami csak jön nyelvemre,
Kiáltja hogy őt szeretem.
Igaz! igaz! Ámor' fija
Önnön magát elárulja!

Balog Pál.
Erdélyben.

MENTEGETÉS.

Dorgálsz, hogy én Imádtam'
Kicsiny megilletésiért
Azonnal álthevűlök,
Vagy néma halgatásba
Magamba elmerűlök? —
Nem méreg ám az a' mi
Ilyenkor elszorítja
Lehelletem' szavammal! —
Keserves édes érzés,
Bágyasztva gyilkoló kín,
Halál nemű epesztés
Az, a' mi kötve tartja
Egész valóm', azért, hogy
Az, a' ki bánt kegyes, jó,
Magas, tüzes, nagy és szép.
Ha a' kegyes kegyetlen
Hozzám, hová vonúljak?
Ha jó az a' ki engem
Rosznak talál, mimódon
Lehetne megnyugodnom?

Nagyot csap a' kicsiny kő,
Midön magasról és-le:
Ha a' kinek körében
A' vas, fa, vagy fagyos szív
Azonnal olvad, én rám
Hideg tekintetet vét,
Mitől hevűlne keblem?
Ha a' mi sujt nagy, akkor
Ütése is nagy annak,
Ha bár alig legyint is.
Minél világosabban
Süt a' nap, annál nagyobb
Homályba' hágy, ha képe
Elébe felleg úszik:
Minél delibb szinekkel
Minél szelídebb szagokkal
Kieskedtek virágid:
Annál nagyobb keserved
Ha színbe, szagba múlnak.
Ha szép, ki megtagadta
Kegyelminek malasztját
Te tőled; akkor annál
Nagyobb gyötörtetésed;
Minél nagyobb szerencséd,
Ha kedve fénnye rád süt. —
Hát én, kitől olyan Szép,

Olyan tökélletes kép,
Oly csak kevés időre
Közinkbe boldogítni
Jött égszülöttje vonja-
Meg idvezítő fénnyét, —
Kétségbe hogy ne esném?
Vagy már ha benne fúlok,
Belőle hogy jutok-ki?'
Ezen gonosz zavarból
Nem más segít-ki: csak Te.

De minden aggodalmam'
Örömmel elviselném,
Csak az ne háborítna,
Hogy nem sokára önnön
Magad megismered, mint
Nem érdemelve bántál
Kegyetlenűl raboddal.
Oh bárcsak akkor a' Te
Szívbéli szenvedésid'
Elvenni, és helyetted
Magam kiállni tudnám!
Mivel tudom minő kín
Gyötör, ha sértni meg mást
Méltatlanúl találtál. —
De hogy ha kérlelésem,

Bocsánatom, 's halálig
Egyforma hódolásom,
Enyhitni 's eltörülni
Tudhatja szenvedésid';
Bízz! mert azok legottan
Enyhűlni, múlni fognak.

Nyáry.

PREPELICZAY SÁMUELHEZ.

Lelked örűl szent tűzre hevűlni hazád' közügyéért,
'S győzve repűl-ált az hydrasereg' csapatin.
Hagyjd lángolni magos lelked, szeretett! 's mutogassd-meg,
Hogy nem mind jó 's szép, a' mi szokott 's megavult.

Ponori Thewrewk József.

AZ ERKÖLCS' ÖSVÉNYEI.

(Schiller után).

Két úton lehet a' virtushoz jutnod, az eggyik
Zárkózván, a' más nyílik elődbe legott.
Mívelj mint boldog, tűrj mint boldogtalan. Áldott
Kit mind a' kettőn sorsa ölelve vezet.

SZERÉNYI.

Á SZEM,

VAGY

A' VÉTSÉGTELEN VILÁG.

NAPKELETI REGE.

Hol jéglepte fejét keletenn az egekbe meresztvén
Taurisz, a' föld viharin föllűl, völgyekbe alánéz,
És a' lába alatt bolygó vándorral egyéb mást
Nem láttat, mint tar köveket, zuhanó patakot, 's mind
A' mit a' fönséges természet méhe fogantott:
Itt e' borzasztó bércz zordon ölébe vonúlva,
Átkozván, embernek utát, megválva világtól, —
Itt élt Ászem, ama szigorú gyülölője nemének.

Ászem is ember közt tölté ifjanta világát,
'S nem vala földi öröm, mellyet nem kóstola mással:
Sőt feleit igenis forró szeretettel ölelte.
Fájt szive, hogyha mazurt 's nyomorultat láta nemében.
Nála szükült soha sem nyita szájt, könyörögni hijában;
A' fáradt utazó kapuját soha nem kerülé-el:
Ő ada, mig köztök minden jószága feloszlék,
És közösé leve legvégső mángornyi vagyomja.
Igy jótévéssel jovait kipazarlva kezéből,
Most már másoktól hálát kölcsönbe reménle,

'S nagy bizton folyamék segedelmért társi' elébe.
Jaj, de! hamar megunák sok kérengéseit ennek.
(Irgalom emberben csak igen rövid életü érzés)
'S most látá, neki mint megesett. Keseregte szivében,
Szörnyü csalódtában, melly majd kifeszűlve helyéből,
Hálátlan feleit más szemmel kezdte tekintni,
'S óh! be igen mással, — mint mig jó napjait élte.
Hol nyomdéka se volt, most már vétkekre gyanított:
Hálátlan szivűség, fortélyok, alattomos álnok
Képmutató lelkek, 's meg ezer másféle ijesztők
Tüntek-elő minden léptén neki emberelakban;
Ugyhogy utóbb iszonyú átkát elmondta reájok;
'S azt végezte, továb hogy ezen gyűlölte világban
Nem marad, a' melly még panaszit mindegyre kaczagja.
És ide bujdosa, e' láb nem nyomkodta-zugolyba,
Hogy keserü boszuját kedvére kifujja magán itt,
'S társa legyen neki, még egy nála böcsült sziv a' földön,
Mellyet utolsó kis örömére tudott, — a' magáé.
Hajlékot neki a' sziklák barlangaik adtak,
Testét óva szelek, zivatar, hó és vadak ellen.
Étkeit a' hegynek fáin böngészte bajossan;
És italát rohanó vizerekből hordta veszélyel.
Igy házaskoda ő, megválva nemétől örökre,
Józanul, és szabados nagy gondolatokkal időzvén;
Néha örűlve, hogy embertől nemfügve tud élni.

A' hegy alatt egy tó folya szélyt üveges kebelével,
A' csüggő sziklák képét szörnyebre mutatván.
Csendes idön leleszállt e' nagy téröblü tükörhöz,
És meredek partján könyökölvén, nézte nyugalmát.
Egykor igy elnézvén, keserün e' szókra fakadt-ki:
»Melly szépséges a' természet! melly kellemes ő még
»Legvadonabb játékaibann is! melly finomann áll
»Egymás ellen, ez a' sík térség lábom alatt, és,
»A' rettentő csúcs, melly a' felhőkbe' lakik fönt.
»'S hátha ezek hasznos voltokra figyelmez az elme!
»E' tó száz patakot kiereszt; 's valamerre csurognak,
»A' telek ott kivirúl 's frissűlnek a' szomju vidékek.
»Bölcsen és igazán van minden; hasznos is és szép
»A' természetben csak az ember az egy hiba; ő a'
»Szörnyeteg a' nap alatt. Zivatarnak, förgetegeknek
»Van hasznok: de az ember, — a' bünhödt, hálafelejtő
»Ember, — e' köz szépség papirossán téntamocsok lett. —
»Miért hogy ez átok alá szállt nemben kelle születnem,
»Mellynek vétke Teremtőjét majd szinte gyalázza! —
»Oh! ha az emberben nem lakna bün; akkor a' földön
»Melly igaz, egyenlő, melly angyali lenne az élet. —
»Miért, oh! Allá, miért kell illy tömlöczbe' szorongnom,
»Mellyben sűrü homály faggat kétségbeesésig?..«

Éppen, e' szót »kétség« ejtette-ki, 's már is a' partrol
Tóba ugorni akart, — hogy imígy megfejtse meséjit,
'S szivgyötrelmeinek legyen így egyszerre határjok, —
A' mikor egy valakit vizeken járdalni felé sejt,
'S a' partnak, mellyenn ő álla, erányzani. Felség
Látsza személyén és méltóság, 's — isteni holmi.
E' nemvárt jelemény szándékát semmibe dönté;
Tartóztatva magát, megdöbbene, 's nézte merően.
»Hagyd szándékodat, óh Ádám fija!« monda a' Lélek
»Hirtelen az 's nem jó. A' Hívők Atyja lelátott
»Szép tettidre, igazságodra, 's bujára szivednek:
»És ő külde alá, téged kisegélni bajodból.
»Most hát nyújtsd kezedet, 's valamerre menendek előtted,
»Jöjj velem és ne remegj! Nézd bennem a' Jobratanítás
»Géniuszát, ki felől a' nagy Próféta is irt, hogy
»Ennek a' tévelygőt igaz utba vezérleni tiszte.
»Jersze kövess bátran hát; hogy légy józanal és bölcs!«
Ászem azonnal alá szállott a' tóba. Keresztül
Vitte vizek hátán kalauzza be mélyre, mig osztán
A' tónak közepén egyszer mind ketteje lábbal
Sülled aláb meg aláb — bemerültek végre egészen,
És fejökön föllül az erős vizek öszvecsapódtak.
Több száz ölre alá száltak-le, — mig Ászem utólján,

Már hogy fuldoklott 's lelkét kilehelleni készült,
Hirtelen a' fenekenn egygy ujj világra kibukkant,
Mellynek előbb soha még ember nem járta határit.
Nincs ecset arra, miként odabámula, véle mi történt,
Hogy mi világ lehet ez, mellyen olly nap ragyog éppen,
Millyen a' földieké, szintolly kék tiszta egekkel;
'S mezzeji is szintolly viruló friss zöldü ruhában.

»Látom, szörnyüködöl; — megszóllal a' Géniusz ekkor, —
»Még de csak egy kevesig türtőzzél! Ezt a' világot,
»Mellybe' vagy, igy Allá készíté, kérttire a' mi
»Nagy Prófétánknak, 's ez ráügyelése alatt is:
»Mert egy időn ugyan e' kétséggel küzköde ő is,
»Melly teneked zavará elmédet, a' tóra lenézvén;
»'S mellyért már fejedet legvégső roszra vetetted; —
»Ennek eszes lakosit mind úgy alkotva találod,
»Mint magad alkotnád, — itt vétek nélkül az ember.
»Másba' hasonlatos a' földhöz; hanem abba' különböz,
»Hogy polgári gonoszt 's bünt elkövetelni nem értnek.
»Majdha neked jobban tetszend ez, a' földi világnál;
»Leszsz szabad engedelem, benn tölteni élted utólját.
»Még de csak egy kis időt engedj, hadd várjalakel, mit

„Szóllasz, hogyha előbb elnyugtatom, a' mi szorongat,
„'S ujj honodat 's lakosit jobbann esmerni tanultad!«

„Hah! öröm! — Itt vagy hát, Ország, — vétségtelen Ország!
„Büntelen emberek, itt! — hol rám is boldog idő vár, —
„Vár nyugalom 's jobb sors. Mi dicső leszsz életem estét
„Olly áldott lelkek közepettén tölteni, kikben
„Hálátlan, fortélyos, irigy sziv, 's több ezer illyen
„Vétek nem lakik! — Oh! örök élet leszsz ez egészen! —
„Hálá néked ezért, Allá! hogy mégis ugyancsak
„Végre kivánságom sok, sok kérttemre megadtad!«
A' vidulás özönébe fel igy kiáltoz vala Ászem.

„Tartózkodva örülj 's ne kiáltozz illyen előre,« —
Szóll neki a' Geniusz — „szemlélj körülötted előbb jól
„Meg minden tárgyat 's valamit cselekedni tapasztalsz;
„'S jegyzetidet nékem megmondani róla ne sajnáld.
„Most a' merre akarsz, indulj hát 's járd-be vidékit;
„Én késérni veled megyek és oktatni, ha kérdeszsz.«

Mennek elő ketten, beutazni a' furcsa világot.
Eggy ideig csak igen mélyen hallgatnak; egészen,

Ellévén Ászem vidulásba merülve: utóbb de
Józanodik ismét, 's el nem fójthatta magában
A' jegyzést, hogy ezen rendes földalli világ is
Ahhoz a' fönt odahagytához mindenbe' hasonlít,
Csakhogy e' kezdetévi vadságba' van eddigelő még.
»Látok amott fene állatokat, 's másnemüeket« — Ászem
Monda — »amott, mellyek nekik ugymint préda tenyésznek.
»Igy van a' földönn is. — De ha nékem szóllni szabad lett
»Volna belé, mikor alkották, én ezt a' hiját Nagy
»Prófétánknak nem nézhettem volna el abban,
»Hogy ragadó bestyék lennének, mellyek az élők
»Véreiket szopják, 's azokat pusztítni teremnek.«

»Gyöngédségedet — ugymond rá, mosolyogva, az Angyal, —
»A' kissebb vadakért, méltán különösnek itélem.
»A' föld és e' világ abban, jól mondod, egyeznek,
»Hogy mind kettejiben picziny állat préda nagyobbnak.
»Ez de helyes; 's bölcsen vagyon ugy! hogy igy élet adódjék
»A' földnek kerekén mennél több számu vadaknak. —

„Ugyde! mit állapodunk ezeken meg? jersze siessünk
„Bellebb 's embereket lássunk, — miket adnak eszünkre.“

Mennek előbre tehát; 's ki az erdő szélre hogy értek
Csak hamar a' Vétségtelenek lakaikba jutottak.
'S most nyita még Ászem szemeket! 's már élte előre
Azt a' gyönyört, mellyet közttök lelkének igére.
Jaj, de! alig hagyták el az erdők széleit, — Ászem
Mit látott mingyárt! — Eggy ollyan büntelen embert
Futni sebes szaladást 's nagy ijedtenn, egy sereg éhes
Mókus elől, mellyek dühösen hajtottak utánna.
„Már mi dolog lehet az? — mond Ászem — miért fut az; és mit
„Félhet az illy apró és gyáva kis erdei vadtól?“
Mit csak alig mondott, lát meg' más emberi formát:
Szint' olly ijedve futott, három nagy ebektöl üzetve,
Sietvén fészke felé, hogy megmenhessen azoktól.
Ászem csak hüledez! 's — „ez már irtózatos!“ ugymond,
„Ezt nem láthatom ált: te taníts itt Égi Vezérem.“
És a' Géniusz el kezdé magyarázni nekie:
„Elszaporult itten minden vad; elannyira hogy már
„Végre erőt vettek, 's e' fajt kifogyasztani késő.
„Kezdetbenn e' világ lakosi nem ügyeltek azokra,
„Véteknek tartván tőrt hányni-ki 's csalfa kelepczét,

»Avvagy erőszakkal rájok pusztítani járni:
»Most már ők a' hatalmasok, és mindegyre rabolják
»E' jó emberkék békés, ártatlan határit. —
»'S most hol a' gyöngédség, — mosolyogván szólla tovább
»A' Geniusz, — mellyel vagy a' kissebb, gyenge vadakhoz?
»Ládd! az igazságnak majd nem jut ez ága eszedbe.«
Most már viszsza felelt Ászem, más észre hozatva:
»Meg kell esmernem botlásomat! — elhiszem immár,
»Hogy, ha magunk akarunk bátran meglakni helyünkben,
»Tíránság vétkét tisztünk gyakorolni az állat
»Nyájja eránt. — De tovább ne idözzünk barmok ügyével:
»Lássuk az embereket, 's sokféle szokássokat inkább!«

Mennek odáb 's bellebb. Néz Ászem előre, körűle, —
Majd kikinézi szemét; 's nem győzi csudálni, hogy itten
Nem lel városok és szép házak semmi nyomára;
Templomok és sudaras tornyok sem tünnek elébe.
És Kalaúza, viszont sejtvén ebbéli csudáját,
Megjegyzé, hogy ez ujj Ország polgárai mostis
Hajdani egyszerüségeiken túl vágyni nem értnek:
Van hajléka kinekkinek; és ha idomtalan az bár,

Mégis a' kis háznép elegendő helyre talál benn.
Ők igenis jók, hogysemmint építeni házat
Vágytak vólna; ne tán igy vétkök lenne hiúság,
'S a' szemlélőben nehogy igy gerjedjen irigység.
Épületök szükségre való csak, 's nem mutatásra.
„'S illyformán, — ugymond Ászem, — hát végre ezek köztt
„Nincsen is ács, kormász, rajzmester, kőfaragó, 's több
„Illyen szőrü mives; vagy! ugyis mind semirekellő
„Mesterségek ezek, 's önélkülök el lehet élni.
„Kérlek azért, inkáb vígy-el engem most ezen ujj föld
„Néhány Bölcseihez: hadd lássam, millyenek ők itt.
„Mert oda fönt is már örömöm vala vélök időzni,
„'S a' bölcsességgel még ott szerelembe esém én.

„Bölcsesség? — ugymond Kalaúza, — ohó! beh nevetség.
„Itt bölcsességet ne keress; mert nincs minekünk az;
„Nincsen itt arra időnk. Bölcsesség egymaga nálunk
„Tudni, mi tisztünk van máshoz, 's másoknak erántunk.
„A' mi igaz, ki ki azt teszi itt, 's azt várja felétől.
„Hogyha te a' csillagvisgálást érted alatta,
„Földmérést, a' menny 's lelkek titkába belátást,

„'S holmi egyéb illyest, — azt itt hijjába keresnéd!
„Jámborabb a' mi nemünk, mintsem hogy ezekbe akadna.“

Mellyre megint a' szót Ászem váltá-fel utána:
„Hagyva legyen mind ez! — Hanem én még mást veszek itt lentt
„Észre, — ha jól nézek, — 's ez nálok furcsa különzés.
„Mintha nem is laknék emberszomszédi sorában,
„Ugy van a' házi cseléd elkorlátolva magának;
„Nincs köze senkivel, és nem járnak látni el egymást.“

„Jól nézed! — felel erre amaz, — nincs közlekedés itt;
„'S nem társalkodnak. Nincs félni remélni valójok
„Semmi is egymástól, — pedig ez viszi öszve az embert; —
„Minnyájan jók 's büntelenek; mit féljenek igy hát?
„Mind azon érdemüek; 's mit társalkodjanak eggyütt?
„Hizelkedni talán? hiszem ez bün 's tiltva van itt lentt;
„Vagy tudakozni talán eggyetmást? nálok ez is bün.“

„Mégis boldog idő lehet ittenn a' lakosoknak,“
Monda tovább Ászem, — „kiki önvagyonával elégszik,

„'S nem vágy kelletinél többet kaparítni halomra;
„Nem csügnek kincsenn sziveik; van hagyva üresség
„Bennök az irgalmas tetteknek az elhagyatottal!«

Ezt csak alig mondá, mély jajszó csönge fülébe:
Eggy utfélen ülő nyomorultnak szája bocsátá,
A' ki nagy inségét nyögvén fojtotta magában.
Ászem azonnal eredt, bajján tágítani néki,
Látván legvégső kinban fötröngni az embert.
„Ez már szörnyü — kiált Ádám fija, — büntelenektől!
„Embertárssokat illy hidegen csak vesztibe' hagyni.«

„Oh! Idegen, ne csudáld! — maga a' haldoklani indult
„Elhagyatott mondá, — nálunk ki lehetne segédül?
„Mindenikének ezek köztt éppen annyija van csak,
„Mennyit a' szükség kér; mellyenn túl többre nem agg itt.
„A' mi van asztalokon, falat-ételek, az egy se fölösleg.
„'S szóllj te magad Jámbor, nem volna e égbe kiáltó
„Vétek az illy éhes szájtól elhuzni falatját,
„'S vetni enyémbe, hogy így én menjem az éhbehalástól,
„Ő pedig énérttem szükséget lásson azonban?«

„Oh! de miféle világ ez hát, a' mellybe jutottam?“
Ászem, elijedvé magát, ugymond, — „szomorún lakom én ezt.
„Viszszaveszem szómat, ha megengedsz, viszsza! De vólna
„Bár neki a' bőség' szarujával mérve-ki minden,
„Én most viszszaveszem, csak imént tett szómat ezennel! —
„Nem! nem az a' boldog lak ez, a' melly képzeletimben
„Nékem elöm lebegett, mikoron partjára kiléptünk.
„Itt, hiszem, egy virtusz se kelendő; nincs nyoma Bölcsnek;
„Jóakarat, bátor sziv, hon' szeretése, barátság,
„Mind idegen nevek; és innét kirekedtek örökre.
„Még csak az egy virtusz marad — a' mértékletes élet:
„Ebbe' se tudtak elöb-halladni az állatokénál;
„'S mintha csak úgy esnék-ki: nem érteni bünhöz, ez annyi,
„Mint maga a' virtusz dolgában lenni tudatlan! —
„Igy hát én meg' ezek köztt is mi örömre találnék? —
„Kérlek, Géniuszom, csak ereszsz te fel engem ama' fön-
„Földi világra viszont, mellyből beleunva jövék-ki.

„Mert jobb, jobb a' világ, mellyet maga Allah kigondolt,
„Mint mellyet Mahomed bölcsebb formára javallott.
„El tudok én könnyen mindent szenvedni ezentul,
„El haragot, fondor, hálátlan roszsz szivet, el már!
„Mert mind arra talán feleimtől érdemem is vólt.
„A' menny bölcs utait gáncsoltam! 's vallom előtted,
„Gyarló elmémet, — nem mást — árultam el azzal.
„Hagyj hát lakni viszont oda fönt, és ennekutánna
„Bennem fójtni a' bünt, 's egyebekben szánni tanítsmeg.«
Megleve, a' mit kért. Csak alig végezhete szót, hogy
A' Géniusz képénn rettentőt változa; minden
Mennyköveit lehivá, 's megcsattogtatva körűlök
Eltüne egy forgószélben. Álmélkodik Ászem,
'S futtatván szemeit maga környűl, észre jön: imé!
Épenn azon helybenn áll, mellyen kezde legelsőbb
Kétségeskedni, 's éltét elszánni halálra,
'S lába is úgy van, a' mint azt ott ugrónak ereszté. —
A' fontos leczkét igy nyomta-be Allah szivébe!

'S most már csendesedett elmével a' tótol elindult,
És sivatag fészkét oda hagyva, szülötte helyének,
Szégesztánnak vette utát; kalmári kenyéren
Élt, 's a' magányba' tanult bölcsesség nála böcsös lett.

Néhány évi okos takarás, szük konyha, kis asztal
Meghozták kiföcsélt vagyomát; háznépe öregbült;
Régi barátai mind, mind viszsza kerültek idővel;
Ászem is őket már most engesztelve fogadta;
És bajos ifju korát dus öregség 's könnyü fejezte.

Edvi Illyés Pál.

IFJUI KOR.

Túl rontván villám módjára
A' tűz ifjú, gyermeksége'
Zárva fedett keskeny határán,
Angyali szárnyakkal új-meg új
Csillagokat csapkodni vágyik.
A' dicsőséget fényleni
Távólról szemléli, siet
A' végetlenbe rohanni.
Él a' hosszu jövendő' során.
A' sok széptől elbájolva,
Álló pontot nem találhat.
Tévelyg és lebeg a' mindenben.
Most a' lármás győzedelmek
Kardot rántatnak ő vele,
'S bár reszket, hadi-rendbe szalad,
Hol kimutassa tulajdon
Bátorságért égő szivét.
Majd szerelembe merülve haboz.
Pénzét, éltét vesztegeti.
Itt örömében szemét könny lepi

Egy szép 's nagy tett' hallására:
Ott a' bosszankodás öli
A' vétkeknek győzedelmén.
Egy sok fáradtságba kerűlt
'S rég ohajtott örömére,
Már a' birás unalmat hint,
'S ennél sokkal felsőbbeket
Mind szünet nélkül képzelget,
Bár sok ezer példák kiáltják:
Hogy minden földi halandó
Csaknem vég nélkűl valónak
Tartja kemény 's vidám lételét.
Istenem! oh be arany élet ez!
A' gondos jó atyák, anyák
Sohajtási hogy kisérik
Kedvelt gyermekeket oda bé
Legtisztább érzések között,
Felsőbb lelkek szine előtt
Áldást öntvén homlokokra!
Hogy mutatják tőlök távol,
Egy meredek dombon czéljokat!
Hogy biztatják, hogy bátritják
A' fénylő koszorút elnyerni
Álhatatos józan munkával!!
Oh boldog kora életemnek!
Egy vén tölgynek mohos tövén

Láttam nagyságod' elsőben,
Hogy mosolyogtak szép napjaim
Dicső elizium világban,
Melyeket a' kedves Grátziák
Rózsákkal koszoruztak 's fontak.
Nyájasság, öröm, ártatlanság
Repdestek szeliden felettem,
Mig a' végzés titkos keze
Ideálokkal éltetett.
Oh boldog kora életemnek,
Egy vén tölgynek mohos tövén
Ismertem-meg hasznos voltod
Egy szép csendes őszi estve.
Meggyúlt lidérczek a' midőn
Keskeny villámmal futkosák
Alsóbb athmosphaeránk' tájját,
'S egy szomoru fényt el-elhagytak.
„Ilyen mostani élted' tüze,"
Győzö hangon megérteté
Szivem, lelkem, együtt szólva:
»Annak léte kicsit világit,
»Hogy ha kiindítod a' szabadba,
»Végig tápláló ész nélkül,
»'S mint csupa semmi rogyol sírodba.
»Annak fénnye, öröm, dicsőség,
»Ohajtás a' nagy tettekre,

»A' meg nem csalatott reménység'
»Még legtisztább tükörében.
»Azzal világot teremthetsz,
»Azt boldoggá is teheted,
»Légy szabad, önnerejű és munkás,
»Az igazat majd feltalálod."
A' mint jobban gondolgatnám
E' szent szózát' fontosságát,
Észre veszem fájdalommal
Hogy már ifju nem vagyok.

Balog Pál.
Erdélyben.

NINON.

Szivet-varázsló bájaival Ninon
Bolyongva halmom' zsenge virági köztt,
Mint Lúna szűz Endymionra
Lágy pihegő kebelemre omlik.

Hő lángra lobban bennem az érzelem
'S kéjelgve szívom mennyei balzamit
A' tegzes Isten' nagy kegyének,
Szépem' arany karolási közben.

Eltűnni látom földi lakásomat!
Körűltüzelg a' csillagi fénymező,
'S Kythére rám aggatva myrtuszt,
Öszveköt a' magos Égiekkel.

Ponori Thewrewk József.

ONDIRA.

A' nagy költő időkorát
Egész századdal túl haladja gyakran,
Ez Ondi nálad megfordítva van,
Vallyon mi vagy te hát?

SZERÉNYI.

A' VÉN ANÁKREON.

∪ — ∪ — ∪ — ∪

Beszéllik a' Leánykák
Tepedsz Anákreon, nézd
A' tűkörön magad' benn,
Hajad hogyan szalad't-el,
Sima-kopasz miként vagy!
Marad't-e meg haj-üstök?
Vagy elfogyott-e rajtam?
Nem igen űzöm én azt,
Miért nem illenének
Reám a' Vénre, tréfák?!
Ki tudja?! éppen akkor
Mikor közelget immár
Enyészetem, 's haladtam
Feléje, nem talán most
Enyelgek-é utólszor?!

Gróf Dessewffy József.

MIMIHEZ.

Nézd, Lyánka, mint virúlnak
A' Május ék-virági!
Mint Sylphidek, repülnek
A' méhek; és kilesvén
A' mézadó virágot,
Le arra dongva szállnak.

Képed van ott: te szintolly
Feslő virág vagy; én is
Hozzád jövök gyakorta.
Engedd tovább is azt meg:
Hadd szívjak én is éltet,
Édes Mimim! körűled.

N. A. Kiss Sámuel.

A' KERTÉSZ ÉS A' NAPRAFORGÓ.

(Heliotropium Peruvianum).

KERTÉSZ.

Halványka napraforgó!
Miért sietsz viszont újj
Levélre szárra kapni?
Fogyatkozott erőddel
Miért iparkodol húlt
Virágid' újra hozni?
Miért akarsz kehellyed
Kebléből újra égi
Szagoddal illatozni?
Holott tudod, hogy a' mint
Megifjodott tarélyod,
Kihajtja kék szülöttid'
Virágozó csoportját;
Mihelyt kicsiny körödbe
Bájos illatot teremtesz:
Azonnal Aszszonyunknak
Virágos asztalára
Virítni, halni viszlek.

Napraforgó.

Öröm nekem ha bár kis
Időig is viritnom
Deli Aszszonyunk' körébe',
Sőt hogy ha hervadásom,
Szemének égi fénnye
Előtt, koránn okozza
Halálom', — idvezűlök.
Bizvást megyek halálra,
Tudván hogy nem sokára
Halad feltámadásom.

Nyáry.

A' HÁLÁDATLAN GYERMEK.

Rettentsen hálátlan bár ki
Légy, egy Nérót midön gyászos
Tronuson fenn állani látsz.
Elsárgult ábrázatjára
Felborzadt hajai omlanak:
Tárgyra szemével nem tekinthet,
Lelkiesmérete tiltja. —
Lépne, de nem lehet egy helyéből,
Gyilkot, kardot lát körűlte.
Égő fáklyát tart egy felől,
Jobb kezében éles kardot,
Melyről párálva csepeg-le
Meggyilkolt annyának vére.
A' hálátlanok' országa rút,
Legrútabb a' háládatlan
Gyermekeké!

Balog Pál.
Erdélyben.

OPOR 'S LORÁNT,

VAGY

A' SZERELEM' 'S BARÁTSÁG' KÜZDÉSEI.

Ama' sötét, de jobb előidőben, midön a' haza' bajnok fijai a' kényeztető henye hivalkodás' karjain még el nem puhulva, 's a' vadászat-, 's vitézi játékon kívül egyéb mulatságot nem ismerve, a' természettől bőven nyert erejöket szüntelen' fegyverfogásban gyakorlák, 's imígy edzék, 's készíték eleve magokat a' hőspályára, hogy ha a' szükség úgy kívánná, mint a' magyar korona, 's az országló fénye alatt virágzó arany szabadság' védjei ebbeli dicső, 's magas rendeltetésöknek híven megfelelhessenek, amaz eltűnt férjfiasabb hajdan korban mondom, felejthetetlen eldődinknek, a' jelenkoruakkal egybevetve, valamint testalkatjok izmosabb, 's vész, baj, teher, 's viszontagság-győzőbb leve: úgy meg nem vesztegetett mellyök' érzései, 's indulati, ha bátor néha szilaj, 's szinte vad tűzzel törének is ki, de csakugyan fennebb, 's hatalmasabb, tisztább, 's tartósabb lángok. kal gyulladozának. A' szerelem nem vala akkor egy hirtelen futó gerjedelem, melly a' mellyik perczben támad, ugyan abban el is enyészik; az a' hódolt ke-

belnek holtig hű lángolása lőn a' kedves vagy óhajtott tárgyért, mellyet az üldöző, 's hajthatatlan fátum' legvisszásabb szélvészei sem olthatának-el. Úgy szinte a' barátság nem leve üres szó, nem épüle alacsony haszonlesésen, 's állandóságát nem az idő, 's környülletek határozák-meg; hanem a' rokonérzésü 's öszvehangzó szíveknek szoros szent frigye, 's egyesülete lévén, sem a' kedvező, sem a' mostoha sors által fel nem bontathatott, 's nem hízelkedő szavak' árjaiban, hanem nemesen-áldozó tettekben igyekezék mindenkor kiömleni. — 'S illy nemes érzésű barátsággal égének a' többi között egymásért Opor, 's Loránt az erő', 's ifjuság' tellyében gazdagon megáldva a' szerencse' javaival, szépségökre, vitézi tüzökre, 's rettenthetetlen bátorságokra nézve díszei, 's virágai az akkori lovagoknak.

Épen bizonyos vitézi játékról térének-vissza a' hű barátok, hol bajnoki erejök-, 's ügyességöknek újabb kitündöklő jelenségeit adák, 's egy rengeteg erdőn esvén keresztűlmenniek az időnek alkonyra hajoltában éjeli nyughely után aggva kettőztetett gyorsasággal kezdének ügetni, hogy elsötétülés előtt a' vadonból kiérhessenek, a' mint egyszerre közelről hajtó ebek' csiholásai zendülnek-meg, 's kiség tovább érve, egy deli termetü Vadászhölgy tűn szemeikbe, ki szinte akkor lövi-el nyilát egy feléje

tartó űzőbe vett vadkanra, 's találja, a' nélkűl hogy elejtené. Ez felingereltetve a' kapott vérző seb által, egész dühhel rohan az elholt Szűz ellen, 's agyarának habzó méregtajtéka már csak nem érdeli vala félelemtől szárnyakat nyert sarkait a' menedékét szaladásban kereső szerencsétlennek, midőn az előbbre szaguldott Lorántnyilként oda pattanva olly hatalmasan döf láncsájával a' neki dühült vadnak; hogy az élet nélkűl terűl azonnal a' földre, általvert röhögő torkán akadván-el véglehellete.

Kinga, ez volt neve a' szép vadászleánynak, lassanként magához kezde térni szörnyü rémültéből, 's ijedtségéből, hasonló a' csüggeteg rózsához, melly a' pusztító vihar' enyésztével előbbeni ékét, 's elevenségét ismég visszanyeri. Szelid, elbájló hangon rebegi hálaját Lorantnak megmentéséért, ki, mint szinte barátja, édes elragadtatásban legelteti vala gyönyörtől részegült szemeit éledező kellemein. Körűlragyogva az eláldozni készülő napnak a' fák' nyílásain gyönyörűn áltcsillámló reszketeg aranyfényeitől, egy angyalnak tetszék nekik az igéző leány, ki az égből szálla-alá azon kietlen vadont paradicsommá varázslani. Egy eddig nem ismert lángérzet lobban lelkeikben, melly egész valójokat hozzá ragadja, 's új tündér világot nyit ámulva kéjelgő lelkeiknek. Az alatt kürtök rivadnak, 's Dezmér, Kinga' atyja,

több vadásztársaival együtt oda érkezik. Megértvén leányától a' történteket forró hévvel zárja karjai közé szeretett magzatja' életének megmentőjét, 's kéri Vitézeinket, hogy haza felé kisérőji lennének, közel várát éjeli szállásul nekik ajánlva.

Nem festem, mint hatalmazott-el a' szerelem' indulatja Vitézeink' szívében, csak azt mondom, hogy magokat, 's az egész világot feledve, 's az imádott leányon kívül egyebet nem látva, egyedül tőle lelkesülni 's csupán benne, 's általa élni látszatának. Ez szívének ártatlanságában nem is sejté az ifjak' hódolását, azomban az ő sajogva emelkedő mellyében is bizonyos titkos érzés kezde észrevétlenül élbredezni, melly annak mélyeiben eddig mintegy elrejtve szendereg vala. 'S jóllehet a' hála' szelíd kötelékei Loránthoz fűznék, de ama' nem ismert hatalmasabb érzés elleneállhatatlanul vonszá Oporhoz, kinek áltható villámtekintetei midőn ollykor az övéivel találkozának, hév habzásra dagadt kebellel, 's édes zavarodásban süté-le gyönyörü csillagszemeit, egy szemérmes pirulat terjedvén-el bájos arczain hasonló a' felhőtlen hajnal' tavaszi bíborához.

Loránt semmit sem vön észre boldog elragadtatásában, 's alig lehete magán barátjával midőn azonnal az első ömledezés' kicsapongó hevével öntiki szíve' tellyét annak meghitt keblébe. Oport ez

váratlanul éri. Egyszerre omlik-öszve arany ege tündér reményeinek. Csendje, 's nyugalma örökre dulva van. Mi tévő legyen? Ő áldozza e fel magát barátjáért, vagy ez áldozatot tőle várja? Kényesebb érzésü, 's nemesebb szívü egyszersmind, mintsem hogy választása kétséges lehetne. Azon gondolat, hogy a' leány' birtokához barátjának, mint élete' megmentőjének külömben is több igaza vagyon, még inkább megerősíti nemes feltételében, hogy az imádott angyalról végképen lemondjon. Ah, de úgy tetszik neki, mintha vele együtt az élet' minden örömeiről, 's gyönyörűségeiről is örökre lemondott volna.

Loránt mindeneket elkövete, bogy Kinga' szívét megnyerhesse. Ez a' hála' érzelmeitől ösztönöztetve nem idegenkedék ugyan tőle, de inkább csak szelíd jóakaró vonszódásnak lehete tekinteni, a' mit eránta érze, mint szerelemnek. Ez utóbbi, a' nélkül hogy maga is tudta volna, egészen Oporért lángola sebhedt mellyében, kinek kedves képe felejthetetlenül lebege mindég borongó lelke előtt azon sötét tüzü epedő hév tekintettel, mellyel tőle búcsút vön, 's melly neki olly sokat feste, a' nélkül hogy azt megérteni, 's magának megmagyarázni képes lett volna. Nem állhatá-meg magát, hogy remegve bár ne kérdezősködnék Lorántól barátja' mint létte felől? 'S milly sajnos részvételre lágyula, midön an-

nak örök epedését, 's búslakodását megérteni kényteleníttetett. Nem meré folytatni kérdezősködéseit, minthogy illetődése már is könyüket csala szép szemeibe, 's csak magában tünődék, mi lehet oka kesergésének, 's miként lehetne őtet megvigasztalni, 's felderíteni? De mit fogott volna érezni, ha megtudja vala, hogy a' nemeslelkü hősifju miatta epeszti magát így, 's elfojtott, de el nem oltható dühös lángjaitól emésztetve, dicső maga feláldozásában csak a' halál' karjai között várja sorvaszto kínjaitól 's szenvedéseitől menekedését, 's feloldoztatását.

Egész nyiltszívüséggel közlé a' semmit sem gyanító Loránt barátjával Kingának felőle való szelíd gondoskodását, 's érzékeny megindultát szenvedésein, mellyeknek okát tőle hijába tudakolá. Mint a' tikkadt mező a' tartós rekkenő hévség' idején némünémű enyhületet merít ugyan a' reászálló gyönge fris harmatból a' nélkül, hogy egészen feléledne: úgy vala Opor ezeknek hallására. Önkéntlenül kezde mintegy fényborongva derengni lelkében azon gondolat, hogy a' leány talán nem érzéketlen eránta. A' menny minden gyönyörüségeivel nyiladozék neki ez édes sejtésben, de magán erőt véve, tellyes elszánással veré azt el, minden reményt, mellyel e' részről magát kecsegtethetné, ollyban tekintvén, mint barátja' boldogságának hitetlen, 's orozva való megraboltatását.

E' közben míg ezek így történtenek, a' Szent Földért harczolni kívánkozás' dühe, melly az egész keresztény világot megszállotta, hazánkban is lángot vete. Az akkoron országló kegyes indulatu Második András Király hogy felséges atyjának halotti ágyán a' be nem tellyesítés' esetére átokkal kísért végső kívánságára tett fogadását híven betöltse, keresztes-hadakat kezde gyüjteni. A' köz buzgóság' szédítő szellemétől elragadtatva Európa' minden részeiből, de kivált hazánkból több ezeren sereglének zászlóji alá. Opor 's Loránt sem késtenek magokat a' többiekhez csatolni. Az első olly mintegy hitté vált erős bizodalomban, hogy az igéret' földjén örökre kiszenvedvén, ohajtott nyugalmat nyerend; a' második azon mennyberagadó édes reménnyel, hogy a' Megváltó' dicsőségéért harczolva, egyik legremekebb angyalának bírtokára magát méltóvá teendi.

Nem szándékom előadni, melly sok vészt, 's viszontagságot kelle ezen vak buzgalomtól ihletett, 's csalkáprázatokkal ábrándozó szarándok-seregnek kiállani. Elég az, hogy a' magyar hévtüzü szívének ezen nemes kútfőből fakadt tévedtében is, ha bátor bebizonyítaná: hogy kora' szellemén, 's századja' gyöngéjin, 's tévelygésein nem mindenkor képes, mint hajdan Kálmán' idejében magát feljebb emelni; de midőn egy részről szent 's hathatós ragaszkodásával hitéhez erős cha-

racterének újabb csalhatatlan jelenségét adná: más részről kitündöklő hős tettei által világszerte ismeretes bajnoki dicsőségét is új fénnyel koronázá.

Opor 's Loránt elválhatatlanok valának egymástól úgy a' harczban, mint csatán kívűl is. Kinga mint egy mennyei tündökletű vezércsillag ragyoga nekik a' messze távolból, de a' mellynek szelíd mosolygó arany súgárai Opor' borult lelkében csak a' sír' éjét világosíták-meg. 'S miket kelle éreznie a' szerencsétlennek, midőn barátja hevült ábrándozásainak tündér fellengteiben azon gyönyört, azon égi boldogságot festé neki, mellyet az imádott angyal' karjai között magának igére. Akaratja ellen törtek-ki némelly megszaggatott hév sohajtatok keble' mélyéből, 's szíve elfojtott lángjaiban csak nem meghasadt kegyetlen dúló harczainak iszonyu sullya alatt. A' neki-keseredés' elszánt hevével, mint egy mennykövekkel terhesült fergeteg rohana illyenkor a' tőle iszonyodó Szaraczének legtorlottabb rendei közé, 's a' csattogó fegyverek' legsűrűbb villámlásai között keresé ohajtva a' halált. De ez kímélő szárnyakon röpül-el mindenkor felette, 's nem ellene, hanem mellette látszik vala harczolni.

Épen illy bőszült érzéssel rohana ő egykoron némelly ellenséges pogány csapatok ellen, midőn a' vitéz példája által elragadtatott Loránt messze előre nyomulván, egyszerre több hitetlenektől vétetik-körül.

Egész elszánással védelmezi magát a' rettenthetetlen bajnok a' nevekedő számmal ellene tolduló dühös csoport ellen. Haragos kardja egy pusztító villámnak tetszik kezében. De ez még inkább ingerli a' barbárok' dühét ellene. Már több sebektől festetik vala vérrel teste, ereje fogyni kezd, de ha bár eleste elkerülhetetlennek látszik is, még mindég csüggedtlenül vív. Opor csak most sejti-meg a' veszedelmet mellyben barátja lebeg, 's nyil' röptét előző sebességgel száll azonnal segédjére. Mint egy dúló oroszlán nyit magának utat hozzája, 's épen azon szempillantatban ér oda, midőn egyik a' neki-dühültek közül orozva egy halálos csapást erányoz vala fejének másokkal vívtában. De az istentelennek gyilkolásra emelt karja Opor' hatalmas fegyvere által elébb választatik örökre el leomló testtörzsökétől, mintsem vérengező ádáz szándékát végre hajthatta volna. Loránt csak akkor veszi észre mit köszönhet barátjának, mikor a' feje felett lebegett vész már eltávoztatva van. De mint hasadozik szíve, midőn csupán az ő, a' maga fedezésére ellemben legkissebbet sem ügyelő élte' nemeslelkű megmentőjét egy mirígy nyil által vérétől elborítva oldala mellett a' földre terítetni szemléli. Mély elkeseredésében egybeszedi még egyszer minden hanyatlani indult erejét, hogy a' forrón szeretettnek elestéért iszonyu fájdalmával megegyező bosszút állhasson, a' mint egy

láncsadöféstől sebesült lova neki vadulván, olly szilaj tűzzel ragadja-el akaratja ellen a' csata' vérhelyéről, hogy ellenjei elébb vesztik-el látások elől, mintsem bátorságot kapva üldözéséről eszmélhetnének.

Az egész tábor megkönyezé a' holtnak hitt Opor' elestét, kinek vitézségét olly gyakran csodálá. Loránt' keserve határatlan volt. Alig várhatá sebeiből gyógyulását, hogy a' halálba meggyülölt vad hitetlenek' párolgó vérárjaival áldozhassék eltünt barátja' örökké körűle lebegő kedves árnyékának. De az első fájdalom' dühének némünémű enyhültével a' kihűlő bosszu' lángjait mellyében egy még hatalmasabb hév kezdé felváltani, forró heve az édes visszavágyásnak honjába Kingához a' most már egyedűl szeretetthez. Betölt kívánsága. Bizonyos irígység-szülte szakadások az idegen hadakat vezérlő meghasonlott Fejedelmek' részéről, 's némelly szomoru hírek a' hazában időközben támadott békétlenségek, 's nyughatatlanságok felől, kényszeríték a' Magyarok' dicső Királyát fényes győzedelmi előmeneteleinek közepette indúlót fuvatni a' visszatérésre.

Fennyen vert a' borostyánnal koszorúzott visszatérő magyar bajnokok' szíve, midőn honhagyott kedveseiket a' szeretett haza' boldogabb ege alatt ismét ölelhették. Hány hév kebel olvadoza a' legédesebb elragadtatásban az égve ohajtott viszontlátás' mennyei

gyönyörjeitől részegülve. Így olvadozék Loránt is Kinga' látására. De mint leve ez oda, midőn Opor' elesténck gyászhírét megérteni kénytelenítteték. Maga Loránt beszéllé azt el neki minden környülményeivel. A' fájdalmaival vívó leány nem tartóztathatja magát könyeitől, mellyek egyszerre meleg patakokban ömlenek-ki szép szemeiből. Sötét éj borul lelkére, az látszik neki borulni az egész teremtésre. Minden érzék elhal keblében. Loránt veszi észre szokatlan mély illetődését. Némünémü homályos sejtés kezd villanni benne, mellyet a' további kémlés, 's eszmélet minden kétségét kizáró bizonyossággá érlel. Világos előtte, hogy a' leány ége Oporért, 's lehetetlennek hiszi, hogy ez viszont ne lángolt volna érette. Felfejlik a' fátyol, melly barátja' örök epedésének, 's buslakodásának mélyen rejtett titkát eddig fedezve tartá, 's a' gyönyörü áldozat, mellyet a' nemesérzésü neki nyujta, most már tellyes fényében ragyoglik előtte. Egész tellyében érzi veszteségét. Nagy az, mint fájdalma, de még ennél is nagyobb fennlobogó hatalmas lángindulatja mellyének.

Azonban Dezmér, ki már régolta titkos örömmel szemlélé Lorántnak gerjedező szenvedelmét leánya eránt, lángolva azon szerencséért, hogy illy virágzó ágból származott gazdag nagy tekintetü fényes ifjuban vejét ölelhesse, mindeneket elkövete ebbeli

szándékának kivitelére. Kinga nem mere ellenkezni az atyja' kívánságával, 's külömben is, kihez hajolhatott volna inkább epedten vérző szíve, mint leghűbb, legmeghittebb barátjához az égve szeretettnek? E' szerint a' hévtüzü Loránt nem lele semmi akadályt nyugtalan égő vágyainak halaszték nélkül való betellyesedésében.

Borongó arcczal, a' felejthetetlennek el nem távoztatható kedves képétől kísérve, 's az érette még mindég égő indulat' hamvadzó szikrájival szorult mellyében, de idegenkedés nélkül, 's szelíd magamegadásával sorsában járula Kinga az oltárhoz, hol a' magán kívül ragadtatott, 's a' menny' idvezültjeivel rokon Loránt vele örökre egybekötteték. Fényes pompával, 's diadalmi örömmel emelé a' bajnok vőlegény angyalát várába, melly általa a' paradicsom' legbájolóbb tündér lakjává látszék elváltozni kéjsúgárzó égisült szemeiben.

De hagyjuk a' boldogot imádott nőjével, 's térjünk Oporhoz, kit a' köz vélemény hibásan hisz vala megholtnak. Életben marada ő, megtartva a' mindenek sorsait látatlanul intéző felsőbb hatalmaktól, hogy az örök végzés' sötét másolhatatlan rendelése rajta betellyesedhessék. A' mint tudnillik, feljebb előadtam eleste után Loránt mellőle elragadtatott volna, a' körűlötte maradt Szaraczének gazdag öltözeteit, 's

fényes vitézi készületét szemlélvén, a' zsákmány' mohó éh kívánásával szökdöstek-le lovaikról, hogy azoktól ötet megfosztanák. E' közben meg sejtik életben-létét. Fő rangunak gyanítva, nagy váltságbér' nyerésének reménye alatt viszik Vezérjökhöz. Ez legottan reáismer. Megismeri benne jótévőjét, 's örűl, hogy alkalma adatik hálaját eránta bebizonyítani. Egykor tudnillik vele harczolván, midőn hatalmas csapásai által paisa széttörve, 's fegyvere kezéből kiütve lenne, egyik a' keresztények közűl egész dühhel akara feléje vágni, de Opor nemtelennek állítván a' fegyvertelennek bántalmát, önnön paisával tartóztatá-fel a' reámért csapást, 's ez által módot nyujta neki a' megszabadulásra. A' pogányvezér fris emlékezetben tartván a' bajnoknak e' nemes tettét, meghagyja embereinek, hogy hűséges gondját viselve sebét szorgalmatosan orvosolnák. Mire kigyógyul, forró hálaérzéssel szorítja emberszerető mellyéhez, 's mindenének visszaadatása mellett legkissebb váltságbér nélkűl ereszti szabadon ötet. A' magyar keresztes sereg már ekkor nem leve a' szent földön, jóval elébb térvén-vissza honjába. Opor, kinek szíve még mindég régi tüzében emésztődik vala, legnyugtalanabb megtudni, mi történt légyen barátjával? A' honvágy hatalmasan ébredfel benne. Ég látni azokat, kiket a' menny minden szenvedései mellett legnagyobb gyönyörűségére ren-

dele. A' szerelem, 's barátság' szárnyain röpűlve jut végre-el hazájába. Magas kín-gyönyör-zajlatban csapnak-fel habzó keblének új életet nyert lángjai, midön azon boldog eget szívhatja magába, melly a' kedvest, lelkének örök bálványát körüllengi. Megértvén barátjának életben-létét, de nem tudva a' történteket, egyenesen hozzá tart 's épen akkor ér várához, midön annak tornyait a' búcsúzó napnak utolsó sugárai aranyozzák.

Kinga fent a' várban magánosan nézelli belső teremje' ablakából a' fénypályáját végzett napot az erdőkoszorúzta kékellő hegytetők megett tüdöklő arany bíborában lehanyatlani. — »Ah, igy hunyt ő is el egész dicsőségben, 's felségben!" sohajtja mélyen magában, 's andalgó lelke önkéntlenül csügg ismét, mint mindég, a' felejthetetlennek tündér alakján. Hijába igyekszik attól magát elszakasztani, véteknek tartván mostani helyheztetésében a' róla való további eszméletet, még annál ígézőbb, 's hatalmasabb keccsel lebben az mindenkor elébe. Melly érzések, melly emlékek ujultak-meg benne! Úgy látszik neki, mintha ölelő szelleme lebegné-körűl, 's a' szerelem' első heveiben, 's álmaiban képzelt arany paradicsomot bájolná viruló életre boldogító ihletével. Névtelen keserü-édes érzésben sajong keble. — De im' a' benyíló ajtó' zörrenése egyszerre felriasztja mélázó ábrándo-

zásaiból. Megrezzenve tekint hátra, mintha attól tartana, hogy a' belépő lelkében olvasni fog, de mint hűl-, mint réműl-el, midőn Oport, a' holtnak hittet szemléli maga előtt. Rémet vél látni ámuló csalatásában, mellybe forró képzelődése' eleven hő káprázati andalították, 's mintha a' sír' szele fuvallna reá, fagylaló borzadás száll minden tagjaiba. — „Árnya a' dicsöültnek, rebegi aléló hangon, azért jelensz e meg, hogy bosszút állj vétkes lángjaimért, mellyekkel elolthatatlánúl égek érted?!" 's elholt, 's elfagyott érzékkel rogyik-le ájultan a' földre.

Vakmerőség lenne festeni akarni Opor' állapotját e' váratlan meglepő jelenés alatt ömledező érzéseinek 's zajló indulatinak egymást sebesen felváltó hirtelen cseréjiben. A' menny azon egy perczben megnyílni, 's szétzúzva reászakadni látszik vala neki. Magán kívűl öleli-fel rengő karjaival az elájultat, 's hű gondoskodással ápolván, megnyitja gyöngéd mellyét hogy szabadabban lélekzhessék, 's midőn a' letündöklő esthajnal' fényinél abba belétekint, — hava a' liliom' fejérségét előzi — azon gondolat, hogy az érette ég, a' mint csak kevéssel ez előtt gyönyörü ajkai, mellyeknek még halaványult rózsájin is a' szerelem kéjelgve mosolygani látszik, nyilván elárulák, mint valamelly égi fényjelenés világít-keresztűl lelke'

éjelén, 's minden más érzést, minden más eszméletet elsüllyesztvén benne, olly édes olvasztó gyönyört áraszt-el egész valóján, melly őt istenné avatja. Nem bírva lángjaival, mellyek most egész dühhel törnek-keresztül szétpattantott zárjokon, lehajtja időtől nehezült fejét a' szemfényvesztő hattyukebelre. Minden érzéke egy tüzpontba szorulni, 's elbájolt lelkével együtt azon hév csókban, mellyet reá nyom, belé áltömleni látszik. A' nő felébred ájulási szendergéséből. Így ébred-fel a' természet téli halálos álmából, midőn a' leszálló ifju tavasz' tenyésztő meleg lehelete általjárja. Ajka lángajkához forrva, szíve magosan verő szívén döbögve, érzeni kezdi, hogy él ő, a' holtnak hitt, 's ez érzés maga elégséges volna pihegve olvadozó keblét mennyé varázslani. Eloszlik félelme. De most egy titkos vád riad-fel belsője' mélyében. Önmagával víva erőlködik, hogy a' gyönyörtől részegültnek, 's boldog elragadtatásában az egész világot feledőnek szokatlan hévvel eltöltő bájos öleléseiből kifejtőzhessék, de ez még annál szorosabban zárja őtet lángmellyéhez ádáz kéjében, mintha az örökségig nem akarná elereszteni hatalmas karjai közűl.

E' perczben ellenséges csillagzatoktól vezéreltetve belép Lorántt. Nem ismeri-meg Oport. 'S midőn nőjét az est' homályában egy idegen férjfiunak ölelő

karjai között csókjainak árjától elborítva szemléli, egy iszonyu gyanu, fekete, mint az örök kárhozat felett csüggő éj, támad háborodott lelkében. Minden hajszálai felborzadnak, ég, föld enyészik káprázó szemei elől. Tigrisi bosszulángra lobbanva kap fegyveréhez, 's elébb mintsem dühös elvakulásából magához térhetne, semmit nem sejtő barátja keresztül verve hever hév habokban patakzó vérében.

Zokogva, 's meghasadt kebellel borul Kinga névtelen keservében az elterültre, hasonló azon angyalhoz, melly valaha a' világ' omladozásai felett könyezni fog. Most megismeri Loránt is. Eleinte azt hiszi, hogy a' pokol űz szemfényvesztő játékot vele, de majd meggyőződvén a' valóságról, minden bizonnyal maga ellen fordítaná a' kegyetlen öldöklő fegyvert, ha barátjának esdő szava vissza nem hívná a' halálnál keserűbb életre. Magán kívűl omlik most ő is oda. Lángoló hévvel szorongatja zúzott mellyéhez, mintha önnön életerejének áltöntésével kívánná az övének fogyatékát kipótolni. Hijába, a' kérlelhetetlen halál már sötét árnyékot hintve csattogtatja-öszve felette hideg életoltó szárnyait. Alig marad annyi ideje, hogy mély gyászban, 's elkeseredésben visszahagyott kedvesit a' történtekről felvilágosíthatná. Befejezésül egész gyönyörrel, mint egy újra feléledve valljameg, hogy végső perczei gazdag uzsorával jutalma-

zák minden előbbeni kínjait, 's szenvedéseit. Hanyatló erővel szorítja-meg még egyszer barátja' kezét, 's egy vágyó tekintetet vetve Kingára, mintha maga után akarná inteni ama' szebb, 's boldogabb életbe, elhuny, elalszik örökre.

Kinga mélyebben megrázaték e' rémítő gyászeset által, mintsem hogy azt sokáig áltélhette volna. Egy forró hideglelés, mellynek hév hagymázaiban örökké csak őt látá, feloldozá minden gyötrelmeitől, 's egyesíté örökre a' dicsőülttel, kit az üldöző mostoha sors itt alatt tőle olly irígyen megtagadott.

E' kettős csapás egészen leveré Lorántot. De az ég még hosszasabb kínokra kiváná őtet megtartani. Vigasztalás nélkűl keserge szüntelen' kedveseinek sírjaik felett, vádolva a' kegyetlen végzést, melly őt visszás kényének vak eszközévé alacsonyitva szabadulás' reménye nélkül a' legmélyebb keserv', 's szerencsétlenség' besodró feneketlen őrvényébe süllyeszté.

Primóczi Szent-Miklóssy Aloyz.

REJTETT SZÓK.

1.

Két elsőm barátságnak 's gyűlölségnek szava; három végsőm igen nagy hasznú ércz; három elsőmmel (megnyújtva) a' bűnös magát jobbítja; ezeket ha megfordítod, nyáron sok szépet látsz rajta; elsőm' 's két végsőmet elbagyván, az emberi test' egyik nevezetes edényét nevezed; öt betűmmel végig mondva, engem nevemen szóllítasz.

2.

Az egész nagy dísz; két végsőm még nagyobb; három elsőm fordítva legnagyobb.

3.

Három elsőm remetének ágya; ház tetőn ha a' gazda meglátja, három utolsóm' hívatja. Országunkban város az egész, 's legtöbb könnyet okozott temető.

Karacs Theréz.

*

ARITHMÉTIKAI REJTETT SZÓK.

1.

Benned egésszen van; valamint benned van a' három
Öt híjján 's ebben üt, mozog, él az egész.

2.

Három tag: távol lévő szeretőkre leginkább
Használhadd; mellynek keserű két elseje rendbe,
Méreg viszszafelé; ötvent adván az egészhez,
Harmada éltünknek két illyen közt telik és fogy.

S.

(Az 1823diki Rejtett-szó: Ár).

FOGLALAT.

lap

Emlékeztetés a' Képekre nézve.
Mária Therésia (Kazinczy Ferencz) 3
A' magyarZsebkönyvek' némelly ócsárlóihoz (GrófDessewffy József) 22
Dédácson, Hunyadban (Kazinczy Ferencz) 23
Hány csók elég a' Szerelmeseknek (Révai) 24
Egy Társavesztetthez (Edvi Illyés Pál) 26
A' Szerencséhez. (Vitkovics Mihály) 27
Az Isten' lakóhelye (Balog Pál) 28
A' Szépség (Pusztay Sándor) 29
Kant' okvetetlen Parancsáról (Gróf Dessewffy József) . . . 33
Meghitteimhez (Edvi Illyés Pál) 34
A' Hazafi (Pusztay Sándor) 35
Sétálási Fantáziám (Gróf Teleki Ferencz) 36
A' kedves táj (P. Szent-Miklóssy Aloyz) 40
Az Ősz (N. A. Kiss Sámuel) 42
A' Bünösök (Kazinczy Ferencz) 43
Az ifjú szerelmes (Balog Pál) 48
Éjjeli gondolat (Balog Ferencz) 49
Klotild (Szerényi) 51
Megnyugtatás (Nyáry) 52
Bölcsesség. Tanítók és Tanúlók (Vitkovics Mihály) . . . 53
Vigasztalás (Nyittra Zerdahelyi Lőrincz) 54
Gondolat (Nátly József) 55
Sziv 's fő. A' gyermekek szüléik iránt való hidegségek' gyakor oka (Kis Lajos) 56
Rege, Bécs ostroma' idejéből (A. R. Székely Sándor) . . 57
Szelenczy Júlia (Pap Gábor) 65
A' Hívség (N. A. Kiss Sámuel) 101
Horátz a' Majorosához (Kazinczy Ferencz) 119

lap
A' beteg Hajós (Edvi Illyés Pál) 123
A' nevelés' módjai (Nyáry) 126
Sonettek, Thesihez: A' Barát. Kétlés. Szerelem. Sötétség. Hazám. Az első csók (Kovacsóczy) 129
A' Pásztor (P. Thewrewk József) 135
Újhelyi Dayka Gábor' emlékezete (Vásárhelyi János) . . . 136
Az Ideálok (Gróf Dessewffy József) 137
A' Békülés' előjátékai (Szerényi) 146
Szépemhez (Balog Ferencz) 247
A' bosszúló Kard (Gróf Majláth János) 149
A' Napóra (Nyáry) 171
A' Boldog (Balog Pál) 272
Életképem (P. Thewrewk József) 174
Az elkésett Ámor (P. Szent-Miklóssy Aloyz) 175
Aggódás (Nyittra Zerdahelyi Lőrincz) 177
Helmeczyhez (Kazinczy Ferencz) 178
Venus temploma Cyprusban (N. A. Kiss Sámuel) 180
Gyermeki Időkor (Palog Pál) 182
Adakozóság és Igazság (Pusztay Sándor) 184
A' mostani Kérő (Nátly József) 190
A' víz becse (Gróf Teleki Ferencz) 191
A' Hit (Ifju Kis János) 202
Boufflers' Levelei a' Schweitzból (Kazinczy Ferencz) . . . 203
Perihez. Selyembogár (Vitkovics Mihály) 225
A' korán ősz haj (Nyáry) 226
A' hazug Phyllis (Szerényi) 227
Fausztina. (P. Thewrewk József) 228
Virágkoszoru (Edvi Illyés Pál) 229
A' Madár (Balog Ferencz) 232
A' Teremtés (Gróf Dessewffy József) 234

lap

Vesztés (Kovacsóczy) 240
Kérelmem tüzi veszélykor (N. A. Kiss Sámuel) 241
Maximák (Pusztay Sandor) 243
Szemeréhez (Kazinczy Ferencz) 247
Két nehéz dolog (Balog Pál) 248
Anákreon Galambja (Gróf Dessewffy József) 249
Ének (Balog Pál) 251
Mentegetés (Nyáry) 253
Prepeliczay Sámuelhez (P. Thewrewk József) 257
Az erkölcs' ösvényei (Szerényi) 258
Ászem, vagy a' vétségtelen Világ (Edvi Illyés Pál) . . . 259
Ifjui kor (Balog Pál) 276
Ninon (P. Thewrewk József) 280
Ondira (Szerényi) 281
A' vén Anákreon (Gróf Dessewffy József) 282
Mimihez (N. A. Kiss Sámuel) 283
A' Kertész és a' Napraforgó (Nyáry) 284
A' háládatlan Gyermek (Balog Pál) 186
Opor 's Loránt, vagy a' Szerelem' és Barátság' küzdései (P. Szent-Miklóssy Aloyz) 287
Rejtett szók (Karacs Theréz) 307
Arithmétikai Rejtett szók (S.) 308

Kézirat-Másolatok.

(Az Éneket Fortepiánóra —: Elválás, írta Vásárhelyi János, muzsikára tette Maloveczky János — a' Nyomtató nem vállalta).

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Kézirat Másolatok.

Maria Theresia
sz. 1717. Május 13 d. m h.
1780. Nov. 29 d.

Grof Széchényi Ferenc
sz. 1754. Apr: 28 d. m h. 1820 Dec. 13 d.

Bessenyei György

G. Teleki László
sz. 1764. Sept. 8 d. m h. 1821. Márt. 24 d.

Baresay m h. 1806. Márt 3 d.

Csokonai Mihály sz. 1773. m h. 1805.

Trentsensky' Kömetsző Jntézetében.